

سالى ھەشتەم

شوباتى ۲۰۱۶

مىنتىدى إقرأ الثقافى
www.iqra.ahlamontada.com

92

يەككەمىن گۇفارى كارگىزىو گەشەپىندانى
مىرۇس لە كوردستاندا

مانگانەيەكى تاييەتە بە كارگىزىو گەشەپىندانى مىرۇس

گەورەترىن
مىرۇف!

چۇن خۇمان لە تەممەلى
بەردەوام رزگار بکەين؟

فەرامۆشکردنى مىرۇف!!

تەنئالى!

با، تىر
ئاگای لە برسى بىت!
بەلای زوبان!
ئەم زستانە!

لهو رۆژهوه، که بنیاتنانی
مرۆقمان فهرامۆش کرد،
بربره‌ی پشته‌ی ولاتو
ده‌وله‌تمان شکاند.

د. عادل شیخانی

No: 92

شوبات
2016

بەرپۈتۈپەرک نووسىن

بەرزان ئەبۇبەكر

دەستەك نووسىران

ئەسكەندەر رەھىم

بېگەرد فارس

زاھىر زانا

گولان ھەمەئەمىن

مەھمەد مېرگەيى

مەھمەد ھاشىم

وھاب ھەسەب

يەھيا مەھمەد

خاھەنى ئىمتىياز

ئەندازىار:

مەسعوود تاھىر رۆزبەيەنى

سەرنووسەر

د. عادل مەھمەد شىخانى

sarnosar@yahoo.com

راۋىژكارى ياساى

پارېژەر: ئازاد مەيدىن

بەشى ھۈنەرى دىزاین

جمال دەرویش

پشتیوان عبدالرحمن

ئاونیشانى گۇقار

سەلمانى: شەقامى سالم -

تەلارى جەمالى حاجى ەلى- ئۇمى چوارەم- نىزىك پردى خەسرەو خال

۰۷۴۸۰۱۱۲۷۸۷ - ۰۷۷۰۲۱۷۸۶۸۲

ھەۋىئەر: ۰۷۵۰۵۲۵۳۰۳۵ - ۰۷۵۰۴۴۶۳۲۳۰

تاپ

كەلسوم جەلال

bryarmagazine

bryarmagazin@gmail.com

نرخ: 2500 دینار

دابه شکر دن: پەیک / 07708649210

چاپ: بیرەمیرد

با، تیر

ئاگای له برسی بیت!

ئیدی من شانازی به چیه وه بکهه!
ئهو کاتهی ئافرمتانی ولاته کهه، ههر ڕهشپۆشو ههر
خه مبارو ههر بیکهسو ههر بینهوان!
منیش نه متوانی له بری براو هاوسهرو گوهره
شه هیدهکانیان، خه ندهیهکیان پێ ببه خشم، ئیدی من
ناسنامهی چ نه ته وهیه کهه هه لگرتوووه!
له دواي ته مه نیک له شوێشو قوربانیدان، نه گهر له
پهریزی کوردایه تیدا، گوێک نه بیه، ئیدی بۆ ده بیت به خۆم
بلیم کورد، که نه توانم به خۆم بلیم مرۆف!
دهبا مرۆفکان، ههر مرۆف بن، پارێزگاری له گهورهترین
سهرمایه بکهه له فهوتانو له ناوچوون!
با پاشماوهی مرۆف، له ولاته کهه ماندا بیهیت، با سۆزو
بهزهییو میهره بانی کۆچ نه کاتو ولاته کهه جێ نه هیلت!
دلتیا بن نه گهر لیرهش به یه کتری نه گهین و دهرگاگان
به رووی یه کتردا دابخهین! ئهوا هه موومان له کووچه و
کۆلانی گۆرستانهکانی شاردا، به یه کتر ده گهین، به لام
پاش چی!!!

ههر چه نه ده گوتیت: تیر، ئاگای له برسی نییه و
مرۆفی تیرو پۆشته و پهرداخ، ئاگای له نالهی ههزارو دهردی
بینهوا و کزهی دلی برسی و دهستکورتیهکان نییه، به لام نه مه
کاتیکه، که مرۆف، مرۆفبوونی خۆی له یاد دهکاتو ههستو
شعووری له کار دهکهن!
چونکه گهر مرۆف، له مرۆفایهتی خۆی نه شوێرا بیتوه،
چۆن دهتوانیت، له ئیش و نازاری مرۆفکان بێئاگا بیت. چی
تامو له زهتیک له ژيان و خوشیهکاندا هه، کاتیک خوشکو
براکانم له برسا هاوار بکهه و له ههژاریدا بنالین!
چی شانازییه که بۆ من، خاوهنی پارهی مۆل و کۆشکو
تهلاری بهرزو ئۆتۆمبیلی گرانبهها به، که هاو نه ته وه کانه
پارهی دهرمانی نه خوشو شیرێ منداڵی ساوایان پێ نه بیت!
چ ههستیکی مردوو، که ئیواران له سههر سفره و خانی
پازاوه دابنیشم و منداڵانی بێباوکی ولاته کهه، له سهرمایه
برسا هه ئبله رزین!
ئهو کاتهی منداڵانی ولاته کهه، بێ پهرتووک و بێ پینووس و
بێ قوتابخانه و بێ دهرمان و بێ چاودێری و بێ خۆراک و بێ ماف!

هه، كهس له پیتاوی سه، كه وتیندا، هه موو شتیکی به ختكر د؛
هه موو شتیكیش ده دۆریتیت.

پہنڈیکی ٹھہریکی

چوار ڀيڳه ههڻ، کات به فيڙو ددهڻ:
به تالۍ، فهاڻو شڪردن، خراب کار کردن، کار کردن له ناکاتدا.

فَوَلِّتِیْر

ئەو كەسەى لە مندا ئايدا فير نەبيت؛
لە گەورەيدا پيش ناكە ويٽ!

پہ نڈیکی عہ رہی

شوانی ناپاک، له گورگ خراپتره.

پہندیکی کوردی

کار کردن، مرؤف له سئی زیان دوورده خاته وه:
کرداری ناشیرین، بیژاری، پیووستی.

قَوْلَتِي

くまのぼん

لەم چىرۇكەۋە فېر دەيىن:

۱- چىن زۇر خۇي ماندوو كىرد؛ بۇ درووستىكىدىن دىۋارى پۇلايىن، بەلام بىياتنانى مۇقى قەرامۇش كىرد، لەبەرئەۋە ھىچ سوۋدىكى نەبوو!

۲- ئەۋەدى ۋلات دەپارزىت، دىۋارى پۇلايىن ۋە لەشكرو سوپاى پىرچەك نىيە؛ بەلگو مۇقى دىلۇزۇ دەستپاك ۋە نىشتمانپەرۋەر!

۳- قەلەي ئەخلاقى بەرز، بە ھىچ لەشكىرىك نەشكىتو ھەرگىزى مەلەك نەبىت!

۴- ھەر كاتىك قەلاكانمان لە ناۋەۋە ھەر شەھىيان لەسەر بوو، خۇرە ناۋەكى تىدابوو! ئىدى دەرگاكانى دەخىرئە سەر پىشت بۇ دوژمن!

۵- ۋلات بە مۇق ناۋەدان دەكرىتەۋە، ھەر ۋلاتىك خالى بوو لە مۇق؛ با ھەموو سەروختو سامانى دونياشى ھەبىت، ھەزارو داماوو سەرگەردانە.

۶- جىنيەكان نەيانزانى، ئەۋ كاتەي كەلەن دەكەۋىتە دىۋارى رەۋشتو بەھا بەرزەكانەۋە، ئىدى ھەموو دىۋارە بەھىزەكان ھەرس دەھىن!!

۷- ئىمە ناتوانىن پىشت بە دىۋارى بەھىزو شوۋراي بلىندو سەروختو سامان بىستىن ۋە نەئارامى شەۋانە بنوین! كاتىك نەمانتوانىۋە ئەۋ مۇقانىە درووست بىكەين، كە نابوۋرى ئاسايشى خۇمانىيان تەسلىم بىكەين!

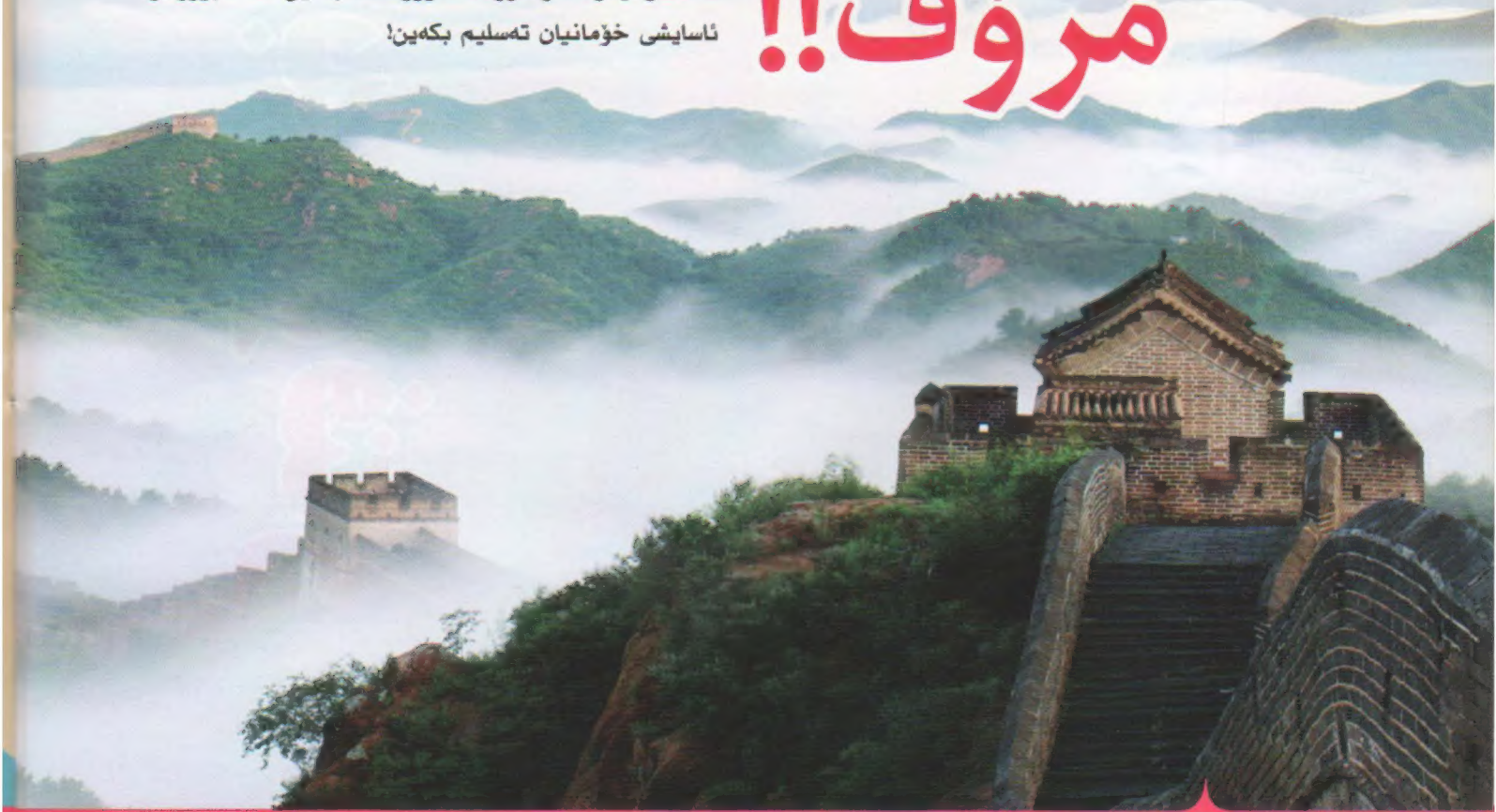
كاتىك جىنيەكان، ھەستىيان بە درندەيى ھىرشەكانى بەرەريە باكورىيەكان كىرد بۇ سەر ۋلاتەكەيان، بۇئەۋە ۋلاتەكەيان بپارزىن، لە ھەموو ھىرشو مەترسىيەك، بپارى درووستىكىدىن دىۋارىكى بەرزو بلىندو بە ھىزىيان دا؛ ۋەك پىشتىنەيەكى ھىمنى ۋە پاراستن، لەۋ پىناۋەدا، ھەموو تواناى خۇيان خىستە گەر؛ تا دىۋارىكى بەھىزو پۇلايىيان درووست كىرد!

دوابەدۋاى ئەۋە، پاش چەندىن سال بەرەريەكان ھەۋلى شكاندىن ئەۋ پىشتىنە بەھىزەيان دا، بەلام ھىچيان بۇ نەكرا، بۇ ئەم مەبەستەش زۇر بىريان كىردەۋە، تا لە كۇتايدا گەشىتنە بىرۋەكى بەرتىلەن بە دەرگاۋانەكانى شوۋراي چىن!

بەۋ شىۋەيە سەرگەۋىتىيان بەدەست ھىناۋ توانىيان چىن داگىرىكەن!

ئەم رۋوداۋەش لە مېژۋى چىندا، چەندىن جار دوۋبارە بوۋەۋە!

فەرامۇشكىردنى مۇق!!

تەنھاس سەر كرده كان

دووجۇر مرقۇف نەگەر چاكبۇون، ھەموو خەلگى چاك دەبن، نەگەر خراپىش بوون؛ ئەوا ھەموو خەلگى خراپ دەبن، ئەوانىش (زاناكازو كاربەدەستەكانن)!

پىشەۋاي
مرۇفابەتى
(ﷺ)

ستەمكار، ھەمىشە پەشيمانە، نەگەرچى خەلگىش ۋەسقى بگەن، بەلام ستەملىكراۋ سەلامەتە، نەگەرچى خەلگىش سەرزەنشتى بگەن. مرقۇف قانغ دەۋلەتمەندە، نەگەرچى ھەزارىش بىت، مرقۇف چاۋىر سىش ھەزارە، نەگەرچى پاشاش بىت!

خارس كۆرى
نەشەدى محاسبى

خراپىرىن تۆشۈۋ بۇرۇش دۈيى، ستەمكىرەنە لە مرقۇف!

ولى الدين

بىرسن لە سزاي ستەملىكراۋ؛ چونكە لە نيوان نزاي ستەملىكراۋو گىرابوۋنى نزاكەي لاي خودا، ھىچ پەردەيەك نىيە!

پىشەۋاي
مرۇفابەتى
(ﷺ)

ستەمكىردن لە سروشتى مرقۇفە، تەنھا دوو ھۇكار دەتوانىت رېنى تى بگىرىت؛ يان ھۇكارىكى ئايىنى، لەترسى رۇزى دۈيى، يان ھۇكارىكى سىياسى، لەترسى شەشىرا.

نەپستۆ

بەرپۆەبەر، كاتى خۆى چۆن بەسەر دەبات؟

ئاگات لە تۆمارو نووسراو وەردەكان بۆتو بيانپارێزە

دوو جۆر كەس ھەن: **بەكەمیان** رۆو قىنى لە كاغەزكارى رۆتىن دەبۆتەو.

دووەمىشان لە نووسراو كاغەزو كاغەزكارى، خۆشى دۆت.

بەرپۆەبەرى باشىش، باش تۆ دەگات، لەم دووانە كامەيانە، پاشان ھەولۆ درووستكردن و راگىركردنى ھاوسەنگى نۆوان كەستىتى خۆى پىداوېستىيە راستەقىنەكانى كار دەدات.

گەر رۆت لە زۆرى نووسراو كاغەزو كاغەزكارى دەبووئەو: دەتوانىت پىداچوونەوھيان، بە كەسىكى جۆمتەمانەى خۆت بېسۆت.

ئەوئى لۆردا، پۆوىستە لەسەرت ئەنجامى بەدەيت، پەيداكردن كەسىكى شەيداو خۆشجالە بە پىداچوونەوئى گوزارشتەكان «راپۆرتەكان» و پاراستن ھەلگرتنى تۆمارەكان؛ تا لەبرى تۆ، ئەو ئەركە ئەنجام بەدات. ھەروھە پۆوىستە لەسەرت، سەرپەرشتى كارەكە بكەيت، ھەمىشە بەسەر ئەو شتەئى لە دەوروبەرتدا رۆو دەمدن، ئاگادار بۆت. بەمە دەتوانىت كاتىكى زۆر - كە ئەم كارە پۆوىستىيەتى - بگەرپۆنىتەو، تەواناشت دەبۆت، درۆز بە ھەلگرتن دەسختنى زانبارىيە پۆوىستەكان، بۆ بەرپۆەبەرەكەت، يان بۆ ئەو كەسىكى جۆت دەگرتەو، بەدەيت.

ئەگەر ھەزىشت لە كاغەزكارى بوو، چاكتر وایە، خۆت لەسەر كەمكردنەوئى ئەو كاتەى لە خۆندەنەوئى نووسىنى گوزارشتەكاندا بەسەرى دەبەيت، رابەيت. پۆوىستىيە بەشك لە وەختى رۆزانەت دابرى و تەرخانى بكەيت، تا دوور لە نووسىنگە، يان شوپنكارەكەت بېبەيتە سەر. واتە: لەناو جەرگەى كارمەندەكانداو پۆنگە سەركىيەكانى خۆياندا.

ھاوسەنگىكردن لەنۆوان بەرپرسىارپۆىيەكاندا

ئاشكراو ديارە، كە دەبۆت لە يەك كاتدا، وەك ئەو يارىزانە سۆركەى چەندان تۆپ، لە ھەوادا دەھۆلۆتەو، ژمارەيەكى زۆر لە تۆپەكان لە ھەوادا بەھۆلۆتەو.

بەواتايەكى دىكە: ئەركى سەرشانە، يەكسانى و سەرپەسەرى لەنۆوان زۆرىك لە كاروبارەكاندا، بەدى بەيت. كورد گوتەنى: نەشىش بېسووتىت، نە كەباب.

پۆوىستە ھاوسەنگى بكەيت لە نۆوان:

۱. پىداوېستى كۆمپانىا و پىداوېستى ئىشكەر و كرىكارو كارمەندەكان.

۲. خواستى خۆرا راپەراندن و پۆوىستى بەسەربردنى بۆرىك وەخت لە راپەنانى كارمەندەكاندا.

۳. پۆوىستىيە ھۆشتەوئى ماوئى مەودايەك لە نۆوان خۆت و كارمەندەكاندا، ھەروھە پۆوىستىيە ئەوئى لۆيان نۆرىك بۆت لەگەلئاندا ھاوخمەو ھاوسۆز بۆت.

۴. داواكارى كارو ھەندىك خواستى ئەو كەسانەى بەرپۆەبەرى دەبەيت.

لۆردا كەسىك شك نابەيت، بۆ: بەدەيتانى ئەم ھەموو ھاوسەنگىيە، كارىكى ئاسانەو مالى بۆدانە.

كارى كەمۇ ئەنجامى مەزن

۵۰ نامۇزگارى بۇ دەستكەوتى گەورە

ن: عبدالله العثمان و: جلال مەبدوللا

دەبىت لە ھەسودى چاۋچلىسى، ئەو كاتە پىداھەلەن كەم دەبىتە ۋە رەخنەگرتەن زۆر دەبىت، جىساۋى بەرپلاۋ دەبىت، سۆزۈ خۇشەۋىستى كەم دەبىتە ۋە، تۆ دەبىت دەسپىشخەرى بىكەيت، بۇ چاڭكردىنى ئەم جىھانە.

بەم وشانە سۆزى خەلگى بەدەست دەھىنەيت، ئەۋەى دەتەۋىت پىي دەگەيت، ھەرچەند زىاتەر بىبەخشىت زىاتەر ۋەردەگريت.

۲۱- دودۇلى.

دودۇلى كات بەفېرۇ دەدات، كاتىك بىر لە شتىك دەكەپتەۋە، خۇت يەكلايى بىكەرەۋە، يان بە قەبۈلگەردىنى، يان رەتكرەنەۋە، يان دواخستىنى، كاتىك دودۇل دەبىت لە بېرپارداندا، مىشكت دەستەۋسان دەبىت، چى بىكات! نازانەيت بەرەۋە كۆى دەۋات، دودۇلى كاتو تۈۋانەيەكى زۆر بەفېرۇ دەدات، كاتى خۇتو ئەۋ كەسەى لەگەلئەدەيە بەھەدەر دەجىت! چۈنكە نازانەيت بېرپارى تۆ جىيە، بېرپاردان ۋە پاشان ھەلەكرەن، زۆر باشتەر لە بېرپارنەدان، كاتىك ھەلە دەكەيت، شتىكى نۆى فېر دەبىت، لە كاتىكدا ھىچ كارىك نەكەيت! ئەۋا ھىچ فېر نابىت، بېرپارنەدان خۇى بۇخۇى بېرپاردانە.

۲۵- لە ئەمىرۇ بەدۋاۋە خەۋ نىيە.

ھەندىك كەس رۇۋانە (۱۰) كاترۇمېر، يان زىاتەر دەخەۋەن، ئەمە بەفېرۇدانى كاتە، لەكاتىكدا كاترۇمېرگانى خەۋتەن كەم دەبىتەۋە؛ ئەۋا تۆ كاتىكى زۆرتەرت دەست دەكەۋىت، دەتۈۋى سۈۋدى لى ۋەربىگريت بۇ دەستكەۋىت گەۋرەۋە خۇدەپەرستى، بەتايىبەتى ئەۋ كەسانەى بەيانىان زوۋ لە خەۋ ھەلەدەستەن، سوۋد لەكاتىكى زۆرتەرت ۋەردەگىرن، پىش ھەموان بى شەۋزان ۋە پەلەپەلكرەن، بەھىمىنى دەست بەكارەگانى دەكات. خەۋىكى كەم بەسە بۇ مەۋف، پىۋىست بەم ماۋە زۆرەى خەۋ ناكات، مەۋف كارى لەپىشەۋە راسپىرداۋە بۇ ئاۋەدانكرەنەۋى زەۋى، كاتى زۆرى نىيە بۇ خەۋ.

۲۱- بەشىمانبۈۋەنەۋى خىراۋ گەتۈگۇ بۇ راستكرەنەۋى ھەلە.

كاتىك ھەلە دەكەيت، پەلە بىكە لە بەشىمانبۈۋەنەۋە، كاتىك ھەستى كەسنىك بېرپەندار دەكەيت، پەلە بىكە لە داۋاى لىۋوۋورەن، كاتىك ھەست بەبىۋورەمى دەكەيت ھەۋل بەدە خۇت خۇشچال بىكەيت، كاتىك ھەست بە مەترسى دەكەيت، بە ۋىيەى خۇت پېرچەك بىكە، كاتىك شتىكت پى دەبەخشن، بەجۋانى ۋەلامى بەدەرەۋە، كاتىك ۋەرت بەرەز دەبىتەۋە، ھەۋلى دەستكەۋىت زىاتەر بەدە، ھەرچەندە ھەلە دۋا بەخەپتو ھەلە لەسەر ھەلە زىاتەر دەبىت، ژەنگ لەسەر ژەنگ كۆ دەبىتەۋە تارىكى لەسەر تارىكى، گرى مۇمەكەت كۆزاندەۋە، رۇشنايەكەت نامىنەيت، ھەركاتىك مۇمەكەت كۆزايەۋە؛ يەكسەر داي بىگىرسىنەۋە، رازى مەبە لە تارىكىدا بىزىت، بەلگۈ بەردەۋام لەناۋ ۋوۋناكىدا بە.

۲۲- دىكتۇرا لە نىۋ ئۆتۈمبىلدا!

ئەگەر لەناۋ ئۆتۈمبىلدا رۇۋانە كۆى لە كاسىتىك بىگريت! ئەۋا تۆ كۆى لە (۲۱۵۰) دانە دەگريت لەماۋەى ۱۰ سالدا، كە بەرامبەرە بەۋەرگرتىنى نامەى دىكتۇرايەك. چەند پاداشتو زانستمان لەدەست دەجىت، لەۋ كاتەى كە لەنىۋ ئۆتۈمبىلداين، كاتەكان لەدەستمان دەچەن بە قسە، گۈيگرتەن لە مۇسقىۋا توۋرەۋوۋن لە خەلگى سەرشەھام، ئەم بىرۋەكەيە شىۋاۋى پىادەكرەنە؛ چۈنكە زانست ۋەردەگرىن ۋە رېنەۋوۋى ۋوۋناكىيەۋ كاتمان بۇ زىاد دەكات.

۲۲- وشەى پەسەندۈ جۋان بەكار بېتە.

كۆمەللىك وشە ۋەن، ۋەك سوپاست دەكەم، شەگەر پىگەم بەدەيت، ئەگەر بەرپۇزان، خۇدا پاداشتى خىرتان بەداتەۋە، خۇداى گەۋرە دەروۋى خىرتان لى بىكاتەۋە، خۇدا قەۋەتتان بەدات، بارەكەللە، خۇداى گەۋرە بۇ كارى خىر بەكارتان بېنەيت، خۇشى دەخەنە دلى خەلگەۋە، سۆزى خەلگ بەلەى خۇتاند رادەكشىن، وشەى كورتو سادەن، بۇ ۋەن ناسانن. كاتىك دلى خەلگى پىر

سامان كهرىم
بەشى شەشەم

پلان

كۆدى خىزانى و كۆدى تايىت

ناوچەكانىش چۆن دابەشبوون؟ چونكە لەرى ئەم پلانەو، ئامارمگە دەزانىن. بەپلانى ئاومدانكرنەوش كۆتايى پى دەهتەن. ئەویش بەچەند مىكانىزمىكى گرنگ، كە بەم شىوازەى ئىستا، ئەم كىشەيە لەسەر ھاۋلاتى قورستر گراۋە؛ تاكو چارەسەر بكرىت؛ چونكە چەندىن كۆمپانىيا پى لىپرسىنەو، ھىندەى بازىرگانىيان بە ژيانى ھاۋلاتى ھەقىرەو كىردو، ھىندە خزمەتەيان بەچارەسەر كىردى كىشەكە نەكرەو. لەبەرئەو زۆرىنەى كۆمپانىكان، لەبەر سوودى خۇيان، خىمالىان لاي وىزدانىان نىيە. ديارە ئەمەش لەرى حكوەتو خىزىو ئەم كارمەيان پى گراۋە. وەك ئەو كە ئىستا دىمىبىن لە شوئىنك، پان لە ناوچەيەك، چەند يەكەيەكى نىشتەجىبوون درووست دىمىبىن، پانەو چارەسەرى كىشەكە پى بكرىت؛ چونكە لە ئەسلا نازانرىت چەند خىزان كرىچىن. ھەرۋەھا لەكاتى دابەشكرىنى قۇرما، دىمىت بە چ ھەزىيەك لە كاتىكا ھىچ پىووست بەو ناكات، گەر ئەم پلانەمان ھەبىت؛ لەبەرئەو بەپى شوئى نىشتەجىبوون، لەھەر ناوچەيەكدا، دەزانىن چەند كرىنشىن ھەيە بەپى ئەو ژمارەيە، يەكەى نىشتەجىبوون درووست دىمىبىن، ئەك خەك بانگ بكرىت، بۇ ۋەرگرتنى قۇرما كارتو چارەسەرى كىشەكەش ناكىت.

گرنگى زانىنى خانوۋى خۇت، پان كرى.

لەم چەند خالدا، گرنگى ئەم بەشە پوون دەكەينەو؛ يەكەم، دىمىنە خاۋەنى ئامارىكى راست، لەسەر ژمارەى ئەو خىزانانەى كە كرىچىن، پان خاۋەنى خانوۋى خۇيان. دوو: بەپى ئامارمگە، دەزانىن بە پلانى ئاومدانكرنەو، دەست بىكەن بەچارەسەر كىردى كىشەكە لەيەك كاتدا بۇ ھەموو ناوچەكان، ئەك ناوچەيەك بەھەرەمەكى، چەند يەكەيەك بكرىت كەس نەزانىت، كى لى سوود مەند دىمىتو بۇ كى دىمىت. سىيەم: لەم پىگايەو؛ چونكە ئامارى كرىچىمان دىمىت، ھەر كات يەكەكانى نىشتەجىبوون تەواو بوون، خۇت بانگى كرىچىيەكان دەكەيتو يەكەكانىيان پى دەمىت، ئەك خەك بىخەتە مەنەتەو بەو ھۆسەو ھەرتەنەى كە دىمىت بەشەر لەسەر ۋەرگرتنى قۇرما كە بەراستى جى نىگمەنەيە. واتە؛ كاتىك لە ھەر ناوچەيەكى پارىزگاكاندا، بەپى ئەم پلانە، زانىمان چەند خىزانى كرىنشىن ھەيە، ھىندە يەكەى نىشتەجىبوون بۇ

دەكەينەو سەر خىشتەى سەرمەكى چەند بەشىكى تر زىاد

دەكەين بۇ خىشتەكەمان؛

خەلكى كۆين لە ئەسلا	خانوۋى خۇت، پان كرىچىت
+	

خەلكى كۆين لە ئەسلا؛ مەبەستى سەرمەكىمان لەم بەشە، بۇ

پلانى ئاومدانكرنەو لادىكانە، بەشىوئەكى زانىتى، ئەویش بەم پىگايە دىمىبىن، بەوئەى ھەر خىزانىك خەلكى چ ھەزىيەك، پان ناخەيەك، پان لادىيەك پىت بۇ كاتى ئاومدانكرنەو، سوود لەم بەشە ۋەردەگرىن؛ بۇئەو كاتىك سىنوورى ناوچەكان دىيارى دىمىبىن، بزانىن چەند خىزان لەو ناوچەكاندا بوونىان ھەيە؛ چونكە سىنوورى ھەزاو ناخەيەو لادى دىيارى گراۋە. واتە؛ ئەو زەوئەيە كە ھەر ناوچەيەكى نىشتەجىبوون ھەيەتى، ھەر ھىندەيە، بەلام ژمارەى دانىشتوان، بەردەوام زىاد دەكات، بۇيە دىمىت پەچاۋى خالىكى گرنگ بىكەن، كە ھەزاو ناخەيەو گوند، ناپىت بكرىن بە شار، مەبەستمان لەم ۋەيە ئەوئەيە، كە ناپىت زەوئەى كىشتوكالى، بۇ نىشتەجىبوون بەكار بىيەن؛ وەك چۆن ئىستا، لادى سىماى لادى لەدەست داو، بۇيە پلانى ئاومدانكرنەو لادىكانە بەشىوئەك ئەنجام دىمىبىن، كە خەلكى شارىش ھەز بە ژيانى لادى بىكات لە ھەموو پەكانەو. ديارە بە خزمەتگوزارى تەواو حساباتى وردى ھەموو شتىك دىمىبىن؛ بۇئەو ئەو كۆچەى كە لە ناوچەكانى دەرەوئەى شار بۇ ناۋشار كىرا، لەبەر چەندىن ھۆكار. لەم پىگايەو بەھۆى ۋەرگرتنى ئامارى زانىتى، كار بۇ پىچەوانەكرنەوئەى ھالەتەكە بىكەن، كە چەندىن سوودى زۆرى دىمىبىن، لەوانە؛ ھەربالغى ناۋشارەكان نامىنەن، كىشەى ھاتوچۇ كەم دىمىتەو، ژىنگە پاك دىمىتەو، تەندرووستى بەھۆى خرابىى ژىنگەو، دەكەرتەو بارىكى زۆر باش. واتە؛ زانىنى ئەم بەشەو كاركرىن بۇ، زۆر كىشەمان لەكۆل دەكاتەو، كە لەپلانى ئاومدانكرنەوئەى جۋانتر نامازەى پى دەكەين، كە چۆن كارى ئاومدانكرنەوئەى ئەنجام بىمىن.

خانوۋى خۇت، پان كرىچى؛ كىشە گەورەكەى كورد، بىرىتەيە

لەم خالە، لەرى ئەم پلانەو، دەزانىن پىژەى خاۋەن خانوۋ، كرىچى بزانىن، دەزانىن پىژەكە بەپى دانىشتوانى گشتى ھەر پازىگايەكو ئاومندو ھەزىيەك چۆن دابەش بوو، بەپى

ئەو خىزانانە درووست دىگەن.

دەشتوانىن بۆلەندە پىگىرى لە ساختەكارى بىگەن، ئەو يەكەنە لەرۋى ياسايمەۋە كېيىن ھەۋىنى قەدەمگە بىگىرىت، بەلەم بەرەستى قەدەمگە بىگىرىت، ھەروەھە ئەو خىزانە خۇشى نىشتەجىنى ئەو يەكەنە بېت، ئەك خۇي لەخانۋى خۇيدا بېتو يەكەكەش بىدات بەگىرى، ھەروەھە گەر دەرگەۋەت، ھەركەس خانۋى ھەيەو خۇي بەگىرىچى نووسىۋە، سزايەكى ۋەھە بىگىرىت كە بېيتە نەۋەنە بۇ ھەمۋە كەينىگە لەراگەيەندى بىستراۋو بىنراۋا يەس بىگىرىت؛ بۆلەندە ھىچ كەس نەۋىرىت، ئەم كەرەكەت، ئەمەش دىتوانىرىت پىگىرى لى بىگىرىت، گەر لايەننى پەيۋەندىدار بىيۋىتو كەندەلى ھەيۋول نەگىرىت.

دەگەپىنەۋە سەر خىشتە سەرەكى ۋە چەند بەشىكى تر زىاد دىگەن بۇ خىشتەكەمان:

	ئوتۇمبىل ھەيە	بارى	پرونامە	پىگىرى
		تەندرووستى		
+				

ئوتۇمبىل ھەيە: ۋەلامى ئەم پىرسىيارە بەشىۋى بەلەۋ نەخىر، دىمىت تەنھا بۇ زانىنى ژمارى راستەقىنە ئوتۇمبىلى ھاۋالاتيان لە ھەر پارىزگاۋ ناۋچەيەكى نىشتەجىيۋەندە، ۋاتە: رېژمەكى بەيلى ژمارى دانىشتۋان، بەشىكى ئەم پلانەش تايىبەت دىگەن، بە پلانى ھاتۇچۋە كە پلانىكى گەۋرە ھاتۇچۋەمان دىمىت لەھەمۋە روگەنەۋە؛ بۆلەندە بزانىن بەيلى روۋبەرى ناۋچەيە نىشتەجىيۋەن چەند ئوتۇمبىل ھەيە كە بۇ پلانى ھاتۇچۇ سوۋدىكى زۆرى دىمىت.

بارى تەندرووستى: ئەم بەشە تايىبەت بەزانىنى بارى تەندرووستى ھەر ھاۋالاتىيەك لە روۋى نەخۇشىيە درېژ خايەنەكان ۋە ھالەتەكانى كەمەندەمى نەخۇشىيە زىگەكى؛ بۆلەندە لەرۋى ئەم پلانەۋە، نامارى راستەقىنە جۆرى نەخۇشىيەكان بەيلى شۋىنى نىشتەجىيۋەن بزانىن لەرۋى پلانى تەندرووستىيەۋە لە داھاتۋە چارەسەرى پىۋىستى ھەمۋە ئەو نەخۇشىيە بىگەن كە بوۋىيان ھەيە.

پرونامە: ئەم بەشە پەيۋەستە بە بەشى پرونامەۋە، ۋاتە: پرونامە ھەر كەسنىك لە نەخۇشەۋەردە دىگىرىتەۋە، تاكو بەرزىرىن پرونامە، كە لەرۋى ئەم پلانەۋە، لە ھەر ناۋچەيەكى نىشتەجىيۋەندە، رېژمە پرونامەكانى پىن دەرەكەن، ئەمەش زۆر گىرەكە بۇ چەند لايەننىك، لەۋانە: رېژمە نەخۇشەۋەردە پىن دىيارى دىگەن، لەھەر ناۋچەيەكى نىشتەجىيۋەندە بىنەبىرى نەخۇشەۋەردە پىن دىگەن.

پىگىرى: لەرۋى ئەم بەشەۋە، پىگىرى پرونامە بەرزەكان دىيارى دىگەن لە چ بىۋارىكىيە، ۋاتە: بەيلى ناۋچەكان دىزانىن بۇ ھەر بىۋارىك، پىگىرىيەكان چۇن دابەشۋەن ھەر ناۋچەيەك پىۋىستى بە چ پىگىرىيەكە.

گىرەكى پرونامە پىگىرى، لەم چەند خالەدا روۋن دىگەنەۋە، يەكەم: رېژمە نامارى ھەمۋە پرونامەكان دىزانىن، لە خۇشەندى سەرەتايەۋە، تاكو پىۋەيىسۇر.

دوۋە: پىگىرى ھەمۋە پرونامەكان دىزانىن لە چ بىۋارىكدا بېت، كە گىرەكى زۆرى دىمىت بۇ كاتى دامەزەندە بەيلى

بۆلەنەندىيەكى زۆر زانىنى، ھەر پىگىرىيەكان پىۋىست بېت، راستەۋەك لەرۋى ئەم پلانەۋە، كەسى شىۋا دىخىرەتە شۋىنى شىۋا، ئەك بەو شىۋادى كە ئىستە لەرۋى دابەشەندى ھۆرەۋە كە دىبىيىن چى روۋەت، كاتىك ھۆرە دابەشە دىكرىت سەرىارى ئەۋە كەسانى شايستەش، لەم رېگەيەدا ناتۋارىت بىۋىزىتەۋە.

پىيەم: ھەر بۆستىكى بەتالى ئىدارى، يان كارگىرىت ھەيىت، بەيلى ئەم زانىرىيە، دىتوانىن كەسى شىۋا، لە شۋىنى شىۋا دىبىيىن، پىيەۋە بزانىرىت سەر بە چ پارتىكى سىياسىيە، كە ھۆكارىكى باش دىمىت؛ بۇ درووستىۋىنى سىستى تەكۋىكرات.

چۈرەم: لەم رېگەيەۋە، لە داھاتۋە دىتوانىن بەيلى شۋىنى نىشتەجىيۋەن، خۇشەكانان لە زانكۇ پەيمانگان ۋە بىگىرىن، بەيلى ئەو پىگىرىيەكى كە پىۋىستە بۇ ھەر ناۋچەيەك، بۇ نەۋە: بۇ ھەزايەكى ۋەك پىنجۋىن، بۇ پىنج سالى ئاينە، پىۋىست بە ۱۰ مامۇستاي بىنەرىتى دىمىت بۇ بىرگارى كوردى. ۋاتە: دىمىت لە كۆلىزى پەرومەدى مامۇستايان بۇ بەشى بىرگارى كوردى لە ھەزاي پىنجۋىن ۱۰ كورسى خۇشەند بۇ ئەو دوۋ بەشە ۋە بىگىرىت ھەرچەندە ئەم خالە، سەرەتە كەمىك ھۆرە، بەلەم لەداھاتۋەدا زۆر ئاسان دىمىت. ئەك ھەر مامۇستا، بىگەرە بۇ ھەمۋە بىۋەركانى تر، دىمىت بە شىۋازە بىگىرىت بۆلەندە پىۋىست بەتالى بەكەسانى ئەو شۋىنە پى بىگىرىتەۋە، ئەك بە كەسانى شۋىنى تر. ۋەك ئىستە دىكرىت، ۋاتە: ھەر ناۋچەيەك بەيلى پىۋىستى، كورسى خۇي بۇ دىيارى دىكرىتو گىرەكى ئەم خالە لەۋەدەيە كە دىمىت بەھۋى ئەۋە كە ھەر ناۋچەيەك، كىشەي كەمى پىگىرىيەكانى نەيىت لە ھىچ بەشىكىدا. مەبەستى سەرەكىمان، ئەۋەكە كە خەلگى ئەو ناۋچانە، خىزمەت بە ناۋچەيە خۇيان بىگەن، ئەك لەشۋىنى ترەۋە بۇيان رەۋانە بىگىرىتو دىتەنگ بىن.

پىنجەم: خالىكى گىرەكى ئەم دوۋ بەشە ئەۋەكە، كە مەرج نىيە، ھەمۋە سالىك خۇشەكانان لەزانكۇ پەيمانگان تەخەرۋە پىن بىگەن لەم پىگىرىيەكى كە پىۋىستەمان نىن، يان زۆر بوۋن؟ ۋاتە: مەرج نىيە ھەمۋە سالىك بۇ ھەمۋە بەشەكانى زانكۇ پەيمانگان خۇشەكانان ۋە بىگىرىتو كاتىك دەرچۈ لەمەۋە دىبىيىت. دەگەپىنەۋە سەر خىشتە سەرەكى ۋە چەند بەشىكى تر زىاد دىگەن بۇ خىشتەكەمان:

	ناسنامە كەسى	رەگەزنامە	كۆپۈنۈ خۇراك
+			

ناسنامە كەسى: ژمارى ناسنامە ھەر ھاۋالاتىيەك دىنۋوسرىت، خۇدى ناسنامە ئەسلىيەكەش دىكرىت بە ھۆرمىك بۇ ھەمۋە كەسنىك، لەگەل رەگەزنامە كۆپۈنۈ خۇراك ۋە پىشتىگىرى شۋىنى نىشتەجىيۋەندە، بۇ ھەر ھەرمانگەيەك پىۋىستىيان بە ھەر يەك لەم بەلگەنامانە بوۋ لەرۋى ئەم ناسنامەيەۋە كە جىي ھەمۋە ناسنامەكان دىكرىتەۋە، بەكار دىمىت.

رەگەزنامە: بەھەمان شىۋە ناسنامە ژمارەۋە بەرۋارى دەرچۈنۈ رەگەزنامە دىنۋوسرىتو ۋەك ھۆرە بەكار دىمىت. بۇ ھەر ھەرمانگەيەك كە پىۋىستىيان بەم بەلگەنامەيە بېت.

كۆپۈنۈ خۇراك: ۋەك ھەردوۋ بەشى پىشۋو، ژمارى كۆپۈنۈكە دىنۋوسرىت، دىكرىت بەھۆرمى تاكەكەسى بۇ ھەر ھەرمانگەيەك.

فەرمانبەرى سەرگەوتوو گىنە؟

ئادام سىناخىدۇ

۸- **بىشت يېيەستىن:** فەرمانبەرى سەرگەوتوو، لە كارەكانى راگرى دەزگايەو بەردوامىي كارنو كارەكان بەجوانترىن شىۋە رادىپەرىن.

۹- **شانازىكرىن:** فەرمانبەرى سەرگەوتوو، ھەست بە شانازى دەكات، كاتىك كارەكانى خۇي بەجوانى سەرمەنچام ھەولدىنى فەرمانبەرەكە چەندبارە دەپتەمەو ھەموو سەنۋەرەكانى تواناي بەرز دەپرىت.

۱۰- **جىگرېوون:** فەرمانبەرى سەرگەوتوو، لاواز نابىيت بەرامبەر بارودۇخە ناھەمووارەكانو ھىچ شىتەك ناپومەستىنەتو دوورە لە مىزاجىپوونو ناچىگرى لەكار راپەراندن.

۱۱- **خاۋمنى لىھاتوۋىي شىكرەنەمەو چارەسەرگەردنى كىشەكانە:** فەرمانبەرى سەرگەوتوو، لە كاتى پروپەرۋوبوونەمەو كىشەمۇ ناستەنگەكاندا، تواناو لىھاتوۋىيەكى لە رادەبەردى ھەپە بەكەمترىن تىچوونو كەمترىن پىچوون، بۇ چارەسەرگەردنى گشت كىشەكان.

۱۲- **داھىنان:** فەرمانبەرى سەرگەوتوو، خاۋمنى داھىنانو بەرھەمى باشو بەرزە لە كاتى كارگەردنو راپەراندنى كارەكان بەباشترىن شىۋە.

۱۳- **رىكخەستىن:** واتا، تواناي فەرمانبەرەكە لە دابەشكرەدى كارەكان بەسەر تواناكانو فەرمانبەرەكە دوورە لە ھەرەمەكى بىسەرۋبەرى، بەلكو خاۋمنى خىشەپە بۇ راپەراندنى كاروبارەكانو سەرمەنچام توانايەكى لە رادەبەردى ھەپە بۇ ھەر پروۋادۋىكى پىشېنىكرارو پروۋدانى پىشۋى.

۱۴- **جالاكى:** واتا، فەرمانبەرى سەرگەوتوو، خاۋمنى جالاكىيەكى بەرزە لە كارگەردنو سەرمەنچام بەرھەم زىاد دەپتە كەسكىي وشيارو زىرەكە.

۱۵- **بەناگابوون لە بەرژەمەندىي كەسانى تر:** خاۋمنى بەمەندىيەكى ستراتىجىيە لە پاراستنى بەرژەمەندىيەكانى ھاورپىيانو بەناگاشە لە پاراستنى بەرژەمەندىي كەسانى تر.

فەرمانبەر، نەو تاكەيە كە وا لە دامودىزگا جۇرەجۇرەكاندا، بەپىيى ياسا دامەزراۋەمۇ كۆمەلەك ماسو نەركى ھەپە بۇنەمەو فەرمانبەرىكى سەرگەوتوو بىت: نەوا پىۋىستە چەند خاسىيەتو تاپەتمەندىيان ھەپىت، كە ئەمانەن:

۱- **راستگۇي:** بۇنەمەو پىگەيەكى باشو جىي باۋەرت لاي ھاۋكارانت ھەپىت، زۆر پىۋىستە پارىزگارى لە سىفەتى راستگۇي بكرىتو بەرژەمەندىي كەسانى ترىشت لەلا بىت.

۲- **دەستپىشخەرى:** فەرمانبەرى سەرگەوتوو، ھاۋەروانى بەرپرسەكەي ناكات، تاكو نامادى بكات بۇ كارگەردنو ئەنجامدانى نەركەكانى، بەلكو بە ھەموو تواناكانىيەمۇ، كارى باش دەكات.

۳- **خاۋمنى ھاندەرى ناۋخۇي:** ئەمەيان بەگرنىگترىن ھاندەر دادمەرت بۇ باش بەجىھەننى نەركەكان، كە لەناۋ دلو دەروۋنى كەسەكەدا، بوۋنى ھەپىت، سەرمەنچام بەرھەمىكى باش دپتە بوون.

۴- **جوۋلان بە ئاراستەي ئامانچىكى دىيارىكراۋ:** نەگەر كەسەك بىيەۋىت سەرگەوتوو بىت: نەوا لە ھەموو بواردەكانى ژياندا، بەپىيى چەند بەرنامەيەكى دىيارىكراۋ، ھەوليان بۇ دەدات.

۵- **بوۋنى لىھاتوۋىي لە پەيۋەندىكرەدى تەنرۋوست:** لە گرنىگترىن ھۆكارەكانى پىشكەۋەتنى فەرمانبەر لە فەرمانبەرىتەدا، نەۋىيە كە خاۋمنى پەيۋەندىيەكى تەنرۋوست بىت، لەرپى نوۋسىنو قەسەردنو ھەلسۈكەۋەتەردنو گۈيگرتن. . . ھتد.

۶- **وزە:** ئەمەيان بە يەكەك لە گرنىگترىن فاكتەرەكان، كە توانايەكى باش بىفەرمانبەرەكە دەپەخىشەت لەكاتى كارگەردندا، كە فەرمانبەرەكە بەردو پىشچوون دەچىت بە باشو سەرگەۋەتنىكى باش بە فەرمانبەرەكە دەپەخىشەت لە بەرامبەر ئەۋانى ترەدا.

۷- **باۋەربەخۇبۋون:** باۋەربەخۇبۋون كارلەك درۋوست دەكات لەگەل ھەموو كارلەك زۆر ھەست بەدلىابوون دەكات، بەتاپەيتى لە كاتى كارگەردنو ھەلسۈكەۋەتەردندا. لە ھەر كارلەكدا، بە باۋەربەخۇبۋون تەۋاۋو بەباشترىن شىۋە راي دەپەرىنەت.

پۇلى پەروەردەو فېرگەردن، لە گەشە سەندى ئابوورىدا

نا: سەلاح عىسا - خۇندىكارى ماستەر لە تۇركيا

بەشى يەكەم

پوختەى بابەت

پەروەردە، يەككىگە لەو زانستە بنەرتىيانەى گە پىوئىستى ھەموو كۆمەلگەيەكە؛ چونكە تاك لە تاكىكى بايلۇجىيەو دەكاتە تاكىكى كۆمەلەيەتى، واتە: پەروەردە سەرجەم بەھاو نۆرمو رەقتارە كۆمەلەيەتتەيەكەن بەھۇ پىرۇسەى بەكۆمەلەيەتتەيەو، دەبەخىتتە تاك، بەشىوئەك بىت بە كۆپىيەكى كۆمەلگەكى خۇ. زانستى ئابوورىش، يەككىگە لەو زانستانەى كە لەگەل پەروەردە، پەيوئىدىيەكى باشيان ھەيەو كار لە يەكتىرى دەكەن، ھەم ئابوورى دەتوانىت پەروەردەيەكى جوائترو باشتر بىتتە كايەو، ھەمىش پەروەردە دەتوانىت سىستەمىكى ئابوورى پىشكەوتوو دابەرزىتتە، كە بىتتە ھۇى زىادەردىنى بەرھەم داھاتى ولات.

نەگەر لەكۆمەلگەدا، تاك بەدرووستى پەروەردە گرا، كە فېرپوونىش بەشىكە لە پەروەردە؛ ئەوا ئەو تاكە، دەتوانىت بىتتە خاومنى بىرو ھىزرى داھىنان، كە دواتر دەتوانىت داھىنانىكى گەورە ئەنجام بەت، يان ئامىرىك درووست بەكات، ياخود خاومن پىرۇژەو داھاتى سەربەخۇى خۇى بىت، بە ئامانجى خەمەتەردىن بەرەو پىشەردىنى كۆمەلگەكى خۇى لە ھەموو رويەكەو، بەتايەتەش لە رووى ئابوورىيەو، بۆ نەوونە؛ بىتوانىت بەھۇى داھىنانىكەو، ئابوورى ولاتەكەى خۇى بەرەو پىشەو بەت. بەھەمان شىوە ئەگەر ئابوورى ولاتىك پىشكەوتوو گەشەگەردو بىت؛ دەتوانىت يارمەتى پىرۇسەى پەروەردە بەت، ئەويش بەگەردەو ھوتابخانەو ئاومندى ئوئ لەسەر ستانداردى پىشكەوتوو جىھانى بۆ فېرپوون، ياخود دابىنەردىنى ھەموو ھۆكارەكانى خويئەندىن فېرپوون بۆ ھوتابيان، تاكو لە داھاتوودا بىنەمايەى پىشەستى ئابوورى ولات، كەواتە؛ لىرەو پەيوئىدىيە ھەيىزى ئىوان پەروەردەو ئابوورىمان بۆ دەردەكەوت.

پىشەكى

پىرۇسەى پەروەردە، ياخود فېرگەردن، يەككىگە لە پىداوئىستىيە گەنگەكانى ژيانى مەروۇف؛ چونكە ھەر لە مىندالىيەو ئاشنانى رېڭاكانى ژيانى دەكات، ھەروەك جۆن وى لى دەكات بەھۇيەو پارىزگارى لە بوونى خۇى. وەكو تاكىكى ناو كۆمەلگەكى بەكات. ھەر لە سەرتاى لەدايكبوونى مىندالەو، ئەم پىرۇسەيە دەست پى دەكاتو دەكرىت تا مردن بەردەوام بىت؛ چونكە ناكرىت لە قۇناغىكدا بوستىتو ھىچ كەسىش ناكات بە بەلى گەمال كە جىتر پىوئىستى بى نەبىت، بەلام دەكرىت جۆرەكەى بەپى قۇناغەكانى گەشەى مەروۇف، گۆرانگارى بەسەردا بىت، گەنگ ئەوئە مەروۇف لەھەر تافىكدا بىت، ھەر پىوئىستى پەروەردەو زاننە.

لەزىر رۇشناى ئەم پىرۇسە گەنگەدا، ئەم باسەدا ھەوئە داو، تىشك بەخەمە سەر گەنگى پەروەردەو كارىگەرىيەكانى لەسەر لايەتتىكى تىرى گەنگى ژيانى مەروۇف، كە ئەويش پەيوئىدىيە ئىوان پەروەردەو ئابوورى، ھەروەدا كارىگەرىيەكانىتى لەو بىوارەدا؛ بۆنەوئەى بىزانىن جۆن كار لە يەكتىرى دەكەن، بەتايەتى پەروەردە جى گەنگىيەكى بۆ بارى ئابوورى ھەيە، نەگەر بەراوردىك بەكەن لە ئىوان سىستەمى ئابوورى ولاتىكى دواكەوتوو لەرووى ئابوورىيەو، لەگەل ولاتىكى پىشكەوتوودا؛ ئەوا بەروونى پەيوئىدىيە ئىوان ئەو دوو لايەنەمان بۆ دەردەكەوت؛ چونكە ولاتە دواكەوتوو، كە ئابوورىيەكەى لاوازە، ناتوانىت وەكو پىوئىست پەروەردەيەكى تەندرووست بەتاكەكانى بەت، ياخود فېرى زانستى پىشكەوتوو سەردەميەيان بەكات، لەبەرنەو ھەر دەبىت پاشكۆى ولاتە پىشكەوتوو بەت؛ چونكە لەو ولاتە دواكەوتوودا، ھەر زانستە كۆنەكان دەخوئەندىرەو ھەر بەرپەكەى كۆن، ئەزموونەكان ئەنجام دەردىن، ئەمەش ھىچ ئەنجامىكى لى بەدى نايەتو نايىت بەھۇى پىشكەوتوى ئەو ولاتەو دەرجوون لە قۇناغى دواكەوتووى. بەپىجەوانەشەو ولاتە پىشكەوتوو، ئەوانەى خاومن ئابوورىيەكى بەھىزىن، بەھەمان شىوە خاومن پىشكەوتوو تىرىن سىستەمى پەروەردەش؛ چونكە ئەوئەى پىوئىستە بۆ پەروەردە، بەناسانى ھەراھەميەن كەردو، بۆيە ھەموو كات مەروۇف داھىنەر، ھەر لەم كۆمەلگەپانەو دەردەكەون، ئىتر ئەمە پىرۇسەيەكى تىكەلاو، بەردەوام پەروەردە تاكى بە سوود پىشكەستى كۆمەلگە دەكات، كە بتوانى ئابوورى ولات پىش بەت، ھەروەدا ئابوورىش كارىك دەكات، كە سىستەمى پەروەردە بەجوانى بەرپەكەى خۇيدا پىروا.

ئەم بابەتە دەجىتە جوارچىوئەى كۆمەلناسى پەروەردەيەو، كۆمەلناسى پەروەردەيىش، لىكە لەلقەكانى زانستى كۆمەلناسى، ھەروەدا ئابوورىش جىگەى بايەخى كۆمەلناسىيە؛ چونكە بەشىك لە كىشە كۆمەلەيەتتەيەكەن، ھۆكارەكەى بۆ خرابى بارى ئابوورى دەگەرتەو. كەواتە؛ ئەم بابەتە گەنگە لە كۆمەلناسىدا؛ چونكە گەنگە گەنگى بە پەروەردەى تاك دەكات لەناو كۆمەلگەدا، كە خىزانو ھوتابخانەو دەزگا پەروەردەيەكەن دەگەرتەو، بەھەمان شىوە كۆمەلناسىش، گەنگى تايەت بەو بىوارە دەكاتو لە تاك دەكۆلئەو لە كۆمەلگەكەدا، كۆمەلناسى وى دەبىنەت، بەشىك لە ھۆكارەكانى كەمەردەوئەى كىشەكان، بەھۇى پەروەردەيەكى تەندرووستو ئابوورىيەكى جىگەروە دەبىت، كە ئەمەش ئەركى ئەو لقەى كۆمەلناسىيە، كە پى دەگوتىت؛ كۆمەلناسى پەروەردەيى؛ بۆنەوئەى كىشە ئابوورىيەكانىش لەو رېگەيەو، ھەر بەھۇى پىرۇسەى پەروەردەو فېرگەردەو، چارەسەر بەكرىن.

(نېتۈرك ماركېتىنگ)

بەشى چۈرەم

و: ئانا ھەۋرەمى

سەركەۋىتىن، يان شىكست لە ۹۰ پۇڭى يەكەمدا

نېتۈركى ماركېتىنگ، چ شىكست نىيە؟ “ھاۋزادى شەر”

بازارگانىيەدا زۆر كەمە، بەلام بۇ گەشىتن بە سەركەۋىتىن، ھەۋلەن پىداگىرىيەكى زۆر پىۋىستە. ھەر لەمەر ئەم ھۆكارىيە، كە زۆرىنەى خەلك، ۋاز لەم بازارگانىيە دەھىتن.

* ھىنانە ناۋەۋى چەند كەسىك بۇ ناۋ كارمەۋ سەركەۋىتىن لە سەدا سەد:

تەنھا ھىنانە ناۋەۋى كەسىك بۇ ناۋ بازارگانىيەكە، تۇ بەسەركەۋىتىن ناگەيەنەت. پىۋىستە كۆمەككىيان بىكەت، ھانىيان بەدەتو بىرۈكەمىيان پى بەدەت، ھەروەھا فېرىشىيان بىكەن؛ چونكە سەركەۋىتىن بەندە بە سەركەۋىتىن ئەۋانەۋە. لەمەرەمىر نەمەشەدا، پىۋىستە ھەمىشە بەدۋاى كەسانى نوپدا بىگەرەتت؛ تا بىنە چىگرەۋەى ئەۋ كەسانەى كە لەۋانەبە كارەكە بەجى بەلەن. كەسەكان لەم جۆرە بازارگانىيەدا، داپەش دەبن بە چەند دەستەبەكەۋە؛ ئەۋانەى كە ھىچ كارەك ناكەن. ئەۋانەى تەنھا بەكارەنەنەرى بەرەمەكانەن. ئەۋانەى بەشىۋەى پارتتايەم كار دەكەن. ئەۋانەى ھەمۋو كات كار دەكەن، ئىمە ئەۋ كەسانە بە كەسانى بونىادەنەرى كۆمەلە ناۋ دەنەن. بەداخەۋە، بەشىكى زۆرى كەسانى كاركەر لە NM، لە دەستەى يەكەمۋ دوۋەمدان.

* پىۋىست نەبۋون بە ھەر جۆرە خەرجىيەك:

ئەم بابەتە لەبارەى NM راست نىيە. NM بازارگانىيەكە كە لە سەۋىشتەدا پىۋىستى بە خەرجىگەلىك ھەمە. گەرچى ئەم خەرجىيانە زۆر نەن، بەلام خۇ ھەر ھەن. پىۋىست ناكات

پىش ئەۋەى كە زىاتەر پۇجىن، پىۋىستە كە ھەقىقەتى نېتۈركى ماركېتىنگ، زىاتەر پۈون بىكەنەۋە. پىش ھەلگەرتنى ھەنگاۋى يەكەم، سەردەتا پىۋىستە جۈرچىۋەمەكى ھەزرى گونجاۋ، لە ۹۰ ھەمەندى بازارگانىيە NM ھەپىت. ئەم بابەتە لە سەركەۋىتىن تۇ لە بازارگانىدا، گەنگىيەكى زۆرى ھەمە.

* پىكەتەى قوۋچەكى:

ھەر بەۋ شىۋەمەى كە لە بەشى يەكەمەدا، پۈون كرايەۋە، نېتۈركى ماركېتىنگ، پىكەتەمەكى قوۋچەكى ھەردەى نىيە. لە ئەنجامدا، NM پىكارەكى ياساۋى مەشروۋە بە ئاراستەى دابەشكەرنى كالاۋ خەزمەتگوزارىيەكان.

* پىكارى يەك شەۋ دەۋلەمەندىۋون:

NM بەدەنلىيەۋە، پىكەى يەك شەۋ دەۋلەمەندىۋون نىيە، بەلكو شىۋازىكە كە پىۋىستى بە ھەۋلى بەرفراۋان تۇ ھەمە، بۇ پىكلامى بەرەمۋ خەزمەتگوزارىيەكانو پىكەتەنەى كۆمەلە. NM سىستەمىكى دادگەرەنەبە كە لە بەرامبەر ھەۋلەكانتەندا، پاداشتەن پى دەدات، نەك لە بەرامبەر بە زۆرى ماۋەى ھاتتە بۇ ناۋ ئەم سىستەمە.

* كارى ئاسان

نېتۈركى ماركېتىنگ، بازارگانىيەكى ئاسان نىيە. لە راستىدا، NM كارەكە كە لەگەل زۆرىنەى كارە ئاساۋى خۇمالىيەكاندا، جىاۋازىيەكى زۆرى ھەمە. سەرمەيەى پىشەكى مەترسى لەم

ئۇفېسىيىكى كارى بانو بەرىن بەكرى ئىگىرىتو ژمارىيەكى زۆر كارمەند دابمەزىرىن؛ ھەتا كارت بۇ بىكەن، بەلام پىئويستە بۇ ھەندىك شىتى پىئويستى، پارە خەرج بىكەيت. بۇ نموونە؛ ناچارىت بۇ بەرەو پىشېردىنى كارىگەرىسى كار لە كۆمەلەكەتدا نووسىنگەيەكى مالىيى (Home-office) سادەت ھەبىت. پىئويستە خەرجىي ھاتوجۇكان، بەشدارى لە سىمىنارەكان، كرىنى سىدى ڧىركارىو كىتېو شى تر بەدەيت. خەرجىيەكى زۆر نىيە، بەلام لە ھەموو كاتىكدا، ئەگەر بىتەوئىت بەجىدى كارىكەيتو سەرگەوتوبىت، پىئويستە بەم خەرجىيانەش رابگەيت.

* كارىكە ھىج مەترسى تىدا نىيە

مەترسىيى NM زۆر كەمە. لەگەل ئەمەشدا، ھىج نەبىت مەترسىيەك بوونى ھەيە. ھەموو كەسنىك لەم بازارگانىيەدا بە سەرگەوتىن ناگات. ئەلەمە زىانو مەترسىيى ئەم بازارگانىيە بە بەراورد لەگەل بازارگانىيە ئاسايەكاندا زۆر كەمە. سەرئەكەوتىنىش لەم بازارگانىيەدا، تا رادەيەك بىكارىگەرە، بەھۋى كەمىي خەرجو مەترسىيەكەيەو.

* پىئويستى بە فرۇشتىنى بەرھەم نىيە

پىك وىكو بازارگانىيى ئاسايى، لەم بازارگانىيەشدا ھەمىشە بىيى فرۇشى بەرھەمو خەزمەتگوزارىيەكان لە ئاودايە. نىتۇركى ماركىتىنىگىش، لەم ياسايە بەدەر نىيە. پىئويستە كالا، يان خەزمەتگوزارىيەكە بە فرۇش بگات؛ ھەتا كۆمپانىا سوودەمەند بىيىتو تىواناى دانەوۋى قەرزو پاداشتەكانى بە كىپارەكانى ھەبىت. NM بازارگانىيەكە كە لە سەر بىنەماي ھاوشىووسازى بونىاد ئراوۋو گىرگە كە فرۇشتىن لە كۆمەلەدا ھاوشىووسازى بىكرىت.

* بالادەستەكانىم پارمەتىم دەمدەن!

بالادەستەكانىت بە مەرجى سەرگەوتىن، سوودىت پىن دىگەيەننو لەمەر ئەم ھۆكارە بە ھەر رىڭايەك، كە بىتوان، پارمەتىت دەمدەن. لەگەل ئەمەشدا، پىئويستە ھەمىشە لە يادىت بىت، كە NM بازارگانىيى خۇدى خۇت دەمىت، لەمەرئەوۋىش خۇت بەرپەرسى سەرگەوتىنى خۇتىت. بالادەستەكان ناچار نىن كە پارمەتتەن بىدن. لەوانەيە ھەندىك لە بالادەستەكان زۆر جالاك نەبن، يان كاتى كۆمەككردىيان بە تۆ نەبىت. لەم ھالەتەدا پىئويستە خۇدى خۇت ھەول بەدەيت، لە بالادەستەكانى تىرتەو، كۆمەك وەرېگىت. ئەگەر ھىج كەسنىك نىيە، پارمەتىت بىت، پىئويستە خۇت پىشەوای خۇت بىت. لە راستىدا، ئەگەر سەرپەخۇيەكى زىاتىرت ھەبىتو خۇت كارەكانت ئەنجام بەدەيت، سەرگەوتىنىكى زىاتىر بەدەست دەھىنىت.

* دىتوانىرەت لە ھەر كاتىكدا كارەكە بوستىنرىتو داھات بۇ

ھەمىشە بە لىشاو داپىزىرەت بەسەرياندا؛

نىتۇركەر ماركىتەرىكى زۆر سەرگەوتىو ھەن، كە كۆمەلەگەلى زۆر گەورەبان بونىاد ئاودە ئىستاش بە داھاتى بەركارى گەشتوون. بە دەرىپىنىكى تر، ئەوان ئىتر ناچار نىن كار بىكەن. ئەم بابەتە لە ھەندىك باردا راستە، بەلام پىئويستە كۆمەلەيەكى سالەو بەھىزىت ھەبىت، تەنانت ھەمان ئەم نىتۇركەرە سەرگەوتەنەش، ھىشتا كاتىك تاپەت دىكەن، بە بەرپەوېردىنى بازارگانىيى نىتۇركى ماركىتىنىگىان. لە راستىدا جىگای داخە، ھەندىك لە تازەكاران بە ھەلە وا بىردەكەنەو، كە دواى ماومەيەكى كورتى كاركردن، دىتوانىرەت كارەكە بوستىنرىتو داھات بۇ ھەمىشە دىرژىت

بەسەرياندا.

* من بۇ سەرگەوتىنى بالادەستەكانىم كار دىكەم

NM بازارگانىكە لە تۆۋەيە. تۆ گەرفىتو دەستەبەرى سەرگەوتىنى خۇتىت، نەك سەرگەوتىنى كەسانى تر. بالادەستەكانىت پىئويستىان بە جاودىرەت لە لاپەنى ڧىركىردن، رېنەمىيىو بىرۋەكەپىدان ھەيە. كۆمپانىا لەبەرەمبەر ھەولەكانىاندا پارمىان پىن دەدات. ئەم داھاتە راستەوۋۇ لە كۆمپانىاۋە بەدەست دىت، نەك لەرېگەي كەمكردنەوۋى داھاتەكانتەوۋ. ھەرگاتىكىش پارمەتىيى ژىردەستەكانىت بە ئاراستەي سەرگەوتىن بەدەيت، كۆمپانىايش شاپاشت پىن دەدات. ئەگەر لە راستىدا مەبەستە لەم كارەدا سەرگەوتىنىكى گەورە بە دەست بەيىنىت، پىئويستە NM بە ئاۋنىشانى بازارگانىيى خۇت سەپىر بىكەيت. تەننا ئەو كاتە بەھۋولۋ ھالى كار دىكەيت، كە ئەم بازارگانىيە بە جاۋى بازارگانىيەك بۇ خۇتو ئەو كەسانەي كە خۇشت دەۋىن سەپىر بىكەيتو ئەنجامى بەدەيت، نەك بۇ كەسانى تر.

* من بىزنىسمانىكى سەرگەوتىوۋو بە تەننا دىتوانىم ئەم كارە لە نەستۇ بىگرم.

NM لە زۆر لاپەنەو، لەگەل بازارگانىيى ئاسايىدا جىاۋازە. ئەگەر دىتەوئىت سەرگەوتىو بىت، ناچارىت بىنەما سەرپەتايەكانى بازارگانىيى NM ڧىرېبىت. لەوانەيە بىزنىسمانو بازارگانىكى سەرگەوتىو بىت، يان لە پىشەيەكى تردا سەرگەوتىنگەلىكت بەدەست ھىنابىت، بەلام ئەگەر خۇپەسەندىي خۇت نەخەيتە لاۋو دەست بە ڧىرېوون نەكەيت، سەرگەوتىو ئابىت. لەوانەيە بالادەستەكانىت بە ئەندازى تۆ، لە پىشەي كارەكى تۆدا شارەزايىان نەبىت، بەلام بەدلىنبايەوۋە لە نىتۇركى ماركىتىنىگە تۆ تىيدا تازەكارىت-لەچاۋ تۆدا زانىيارىو ئەزموونىكى زىاتىريان ھەيە. “چاۋلىپىرېكى رەسەن” بىت، ھەتا سەرگەوتىو بىت.

* پىئويستە تەۋاۋى كات كار بىكەيت، ھەتا سەرگەوتىو بىت كەسانىكى زۆر ھەن، كە ئەم بازارگانىيەيان بە شىۋە پارتتايىم ئەنجام دەمدەن سەرگەوتىنىشان بەدەست ھىناۋە. پىئويستى يەوۋە نىيە كە ئەم كارە لە تەۋاۋى كاتدا ئەنجام بەدەيت. لەگەل ئەمەشدا، ھەندىك ھەر كە بە ئەندازىيەك سەرگەوتىن دىگەن، كارى پىشەۋىيان ۋاز لى دەھىن. ھەلەمە ئەمە بىرپارىكى تاپەتەيىيە. پىئويستە لىيادىت بىت، كە گەرچى دىتوانىرەت ئەم كارە لە پارتتايىمدا ئەنجام بەدەيت، ئەگەر دىتەوئىت سەرگەوتىنىكى گەورە بەدەست بەيىنىت، پىئويستە زەھنىيەتىكى ھەمىشەيىت ھەبىت. ئەگەر خۋازىيارى سەرگەوتىنىت، لەم بازارگانىيەدا، پىئويستە لانى كەم لە ھەفتەيەكدا ۲۴ كاتزىر، بۇ ئەم كارە تەرخان بىكەيت.

ئامانجى گىشتىي ئەم بەشە، ترساندىنى تۆ نىيە لە NM. مەبەست، ئامادەسازىي تۆيە، ھەروەھا ڧوونكرىنەوۋى چەند راسىتىيەكە لەبارەي NM. بەرپاستى ئەم بازارگانىيە، لە باشتىرىن ئەو چالاكىيانەيە، كە ڧووبەرۋوى دىمىتەوۋ. ئەو سەرگەوتەنەشەي كە بەدەستى دەھىنىت، زۆر زىاتىر ئەو كىشانەي كە لەوانەيە لەمىيانەي كارەكەدا ڧووبەرۋوت بىيىتەوۋ. ئەگەر بىتەوئىت گەورەترىن دەرڧەت بەدەرتزايى مېژۋوى دۇنيا لەدەست نەدەيت، پىئويستە لە سەرڧەتاي كاردا، زانىيارىي درووست، پىشەيىنى بەجىو زەھنىيەتىكى ڧوونت لەبەرەمبەر كارەكەدا ھەبىت.

درۇ ھەر درۋىيە، با يەك وشەش بىت!

بەردەوام بىرى لە رېنچارمەك دىگەندە، تا شازادە فېر بىكەت، درۋىيە نەگەرچى كەم بىت، يان بىچووك بىت، ھەر بىيى دىگوتىرەت درۋىيە. چۈنكى مەروۇ لە درۋىيەكە، فېرى درۋىيە زۆر تەزە گەورەتر دىيەت. كاتىك بۇ سەبەبى خۇرەھەلات، مامۇستا لە زۆرەكەى چوۋە دەرەۋە رۇبىشت بۇ گەنجىنە ئالتونىيەكەى پادشا، سىكەيەكى ئالتونى لە گەنجىنەكە ھەلگەت، دەرگەى خەزىنەكەى داخستەۋە بەردە زۆرەكەى خۇى گەرايەۋە، لە كاتى گەرايەۋە پادشا پادشا جاۋى بىن كەۋتە بىنى سىكەيەكى ئالتونىيە، بە پەلە خۇى گەياندە لاي پادشاۋ بىيى گوت: كە مامۇستاكەى سىكەيەكى ئالتونى ھەلگەتەۋە!

پادشا گوتى: مامۇستام بۇ بانگىشت بىكەن، مامۇستا ھات بۇ لاي پادشا، جەنابى پادشا بىتۈرەيەۋە گوتى: تەۋەلى سامان سەرۋەتم خىستەتە بەردەست، ھىچ پاساۋىك نىيە: بۇئەۋە ناچار بىت دى لە مالى مەن بىكەت ھەر لە مىندالىمەۋە، تۆ مەن لەسەر ئەمانەتە دىستەكەى، پەرۋەردە گەردەۋە. كەۋتە: چۆن بو، تۆ سىكەيەكە لە گەنجىنەى مەن دىيە؟

مامۇستاكەى زۆر بىنارامى ۋەلامى دايەۋە گوتى: جەنابى پادشا، ئەۋە بە دى لە ھەلەم نادىت، چۈنكى مەن لە ھەمەۋە گەنجىنەكەى تۆ، تەنە پەك سىكە ھەلگەتەۋە!

پادشا گوتى: دى ھەر دىيە! ئەۋە كەسەى پەك سىكە ھەلگەتە، بىيى دىگوتىرەت دى، ئەۋە كەسەشى ھەمەۋە سىكە گەنجىنەكە دىيەت، ھەر بىيى دىيە دى!

لەردە مامۇستا ھەستى كەت پلانەكەى سەرى گەتەۋە، لەبەرەۋە زەردەخەنەكەى كەتە سىكە ئالتونىيەكەى لە گىرەھانى دەرەھىناۋە فېرى دايە بەردەمى پادشاۋ بىيى گوت: جەنابى پادشا، درۋىيە ھەر درۋىيە، گەرچى پەك وشەش بىت، ئەۋە كەسەى پەك وشە بە درۋىيە دەرەپىرەت، ۋەكە ئەۋە ۋايە لە ھەمەۋە قەسەكانىدا درۋىيە كەتە تۆش دىيەن پەك درۋىيە كەت، دواتر گوتەت: تەنە درۋىيەكە زىيانى نىيە. . مەن بىم رېگەيە ۋىستەم ۋەنەپەكەت فېرىكەم!

پادشا ۋەپراى ئەۋەلى داۋاى لىيۈردىنى لە مامۇستاكەى كەت، ھاۋاكەت زۆر سۇپاسى پەندە ئامۇزگار يەكەى كەتە لەۋ رۇۋە بەدەۋە، تەنە پىتەكەش بە درۋىيە دەرەپىرە!

لە دىر زەماندا، شازادەپەك ھەبەۋە، پادشاۋ باۋكى كۆچى داۋىيى دىكەتە مالاۋاى لە زىيان دىكەت، شا تەنە شازادەپەكى مىردەندەلى لە داۋى خۇى جىيەشت، بەلام لە پىش مىردەندا مامۇستايەكى تايەتە بۇ دابىن كەتەۋە؛ بۇئەۋەلى فېرى ۋەنەكانى زىيانى بىكەت بەردەوام چاۋدېرى بىكەت، بەمەبەستى پاراستىنى لە ناخەزە دۆۋەتەكانى، تا ئەۋە كاتەى بىتەۋەلى گەۋە دىيەت.

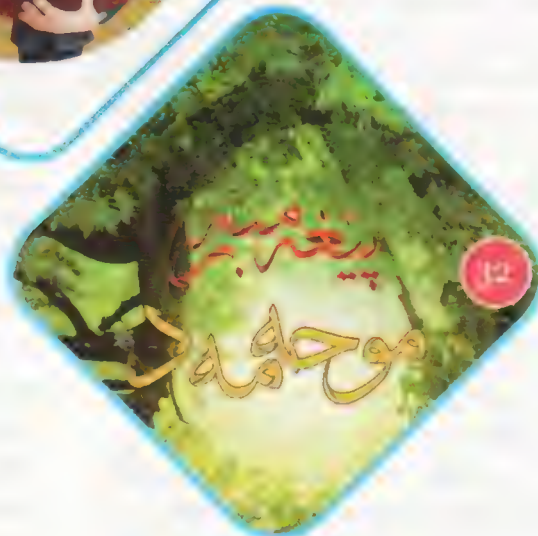
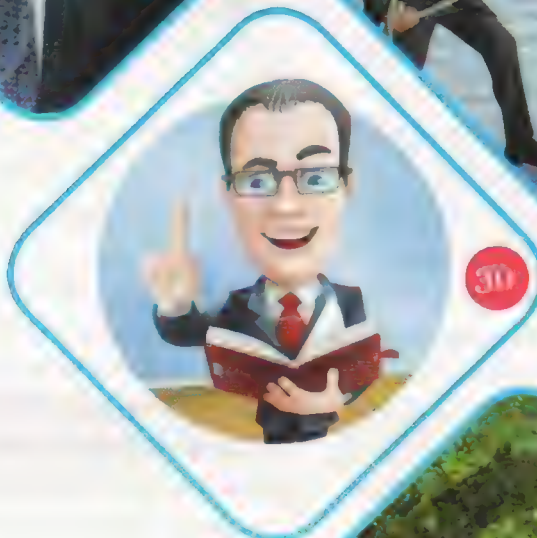
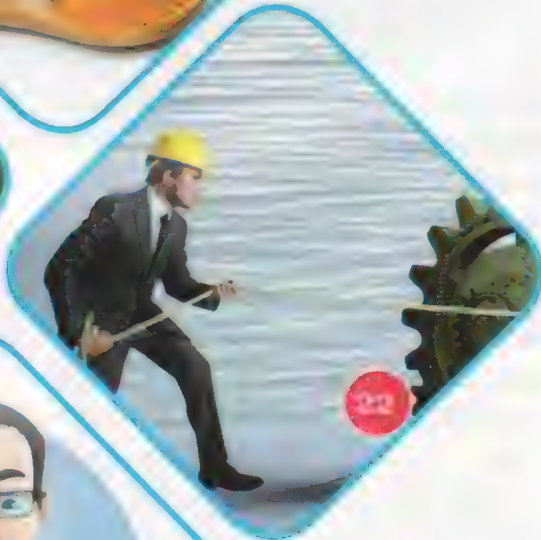
كاتىكەش شازادە بە تەۋەلى گەۋە بىو، داۋاى لە جەنابى مامۇستا كەت، تەكە جىم مەنە، باۋكە ۋەسىيەتە بۇ كەتەۋە، كە ھەرگىز ۋاز لە ئامۇزگارەى خىكەتەكانى تۆ نەھەن: چۈنكى تۆ پەرۋەردەكارەكى لىيەتەۋىت، زىيەتە فېرى ۋەنەكانى زىيانە بىكە، جەنابى مامۇستاۋ داۋاكار يەكەى شازادەى پەسەند كەتە لە كۆشەكە لەگەل شازادەدا مەيەۋە؛ تا بەردەوام ۋەنە داناۋى خىكەتە فېر بىكەت.

رۇۋىيەكە شازادە لەگەل پىاۋماقۇۋەلانى شار كۆيۈۋەۋە، لە دانىشتەكەدا مامۇستاكەى ئامەدەۋە، بەلام جەكە لە چاۋدېرى شازادە ھىچ قەسەپەكى نەكەت، داۋى ئەۋەلى كۆيۈۋەۋەكە تەۋەلى بو، پىاۋماقۇۋەلانى شار كۆشەكە جىيە ھىشتە لە دىۋەخانى كۆشەكە، تەنە مامۇستاۋ شازادە مانەۋە، شازادە بە مامۇستاكەى گوت: بۇچوۋەت جى بو لەسەر دانىشتەنى ئەمەۋەلە لەگەل پىاۋماقۇۋەلانى شار؟

مامۇستاكەى گوتى: زۆر بەدەخەۋە، قەسەكانە جۈۋە بوۋە، بەلام بىۋەرە قەسەكەت كەتە كەتە نەبەۋە!

شازادە دىستە بە پىكەنەن كەتە گوتى: تەنە قەسەپەك ھىچ نىيە، ۋاتە: درۋىيەكە بە تەنە كىشە نىيە، شازادە ئەۋە رۇۋەى بەرە كەتە شەۋگار داتە، رۇۋىيە زۆرەى نوۋستەكەى بىنارامى خەۋەت، بەلام مامۇستا ئەۋە شەۋە خەۋە نەچوۋە چاۋدەكانى؛ چۈنكى ھەستى دىكەت بەشەكەى تاۋانە ئەۋە درۋىيە، دىكەۋەتە سەرەشەنى؛ لەبەرەۋەلى شازادە لەسەردەستى مامۇستا پەرۋەردە بوۋە،

گله شاه پیدان

مادده ھۆشبەرەكان

۲۱۲

۱. جۇرمەكانى مادده ھۆشبەرەكان:

ج. كۆمەلەى ھەمىشە(مارىجوانا) (قەنب) (كىف):

ھەشەش ناۋى زۇر، بەھىلى ئەمە ناۋچەپەى تېپىدا دەھشەرتتە نامادە دەكرىت (۲۵۰) ناۋ تېدەپەرتىت. گرىگىرەن ماددە ئە ھەشەش، ماددەى تېتراھىدروكانابىنۆل (THC). كەسەكە ھەست بە ھالاكىرە بېكەنپىز قاقاي بېھۇ دەكات، لەگەل ۋەنەمە دىنگى نامۇى بېنەمە. زۇر جار بەمە جىا دەكرىتەمە كەسەكە گىزۇچۇل دەپىت، نەك شەرقى، ۋەك خواردەمەى كەۋول. كەسەكە ھەبارەمە دورۇى شىۋەى شەكەلى لى تېكەدەپىت، كات زۇر بەخاۋى دەروە، پادەى كورەخەپەنى(ئەمە بەشەى زاكىرە كە زەپارى بۇ كاتىكى كورت ھەلەمەگىرە لەسەرەتەۋە) تېكەدەپىت، جاۋى سۈور دەپىتە لېدەنى دلى زىاد دەكات. ھەركە ۋەزى لى ھەتتا، پەكسەر ھەست بە خەمۇگىرە نېگەرەنىرە تېكەۋونى نوۋستەن لىرەزىنى لەش دەكات. بەلام ناسانە ۋەزەلەپەنەنى. پاش ماۋمەك پالەنەمەك لەدەست دەكات، ھەست بەتەمەلەۋ مېشك لاۋەزى دەكات، تەركىزى نامەپىت، بەرەمە پەرى تاۋەنكارى دەپىتە تاۋەنى سىكىسى لاۋەز دەپىت.

د. كۆمەلەى ۋەپاكەرمەمەكان(Stimulants): ئەمانە ۋەپاكەرنەمەى ناۋەندە كۆلەندەى دەمار "CNS" ئەنجام دەمەن، لەمەنەمەى ۋەزە بەرەمە دەھشەپىت ھىزۋ ھالاكى دەپەخەشەپە بەكارەنەمەك، تەنەنەت گەر مانەۋو بېنەپەش بېت، كەسەكە دەتۋەنەپە بۇماۋمەكى زۇر، بەمە نوۋستەن خۇى بېگىرە. بەلام زۇر بەكارەنەنى ئالۋەدەپەۋنەلىكى ترەنەلى بەدۋەمە. ئەم جۇرەنە:

* كۆكەپەن: لە ۋەمەكى كۆكە دەردەھشەپەرت، كە لە ئەمەرىكەى باشۋور ھەپە. زىاتەر بەشەۋەى ھەلەزىپەن ۋەردەگىرەت، پەردەى لوۋت تېدەپەرتىتە دەكاتە ناۋ خۋەن. ئەم ھەلەزىپەنە زۇرەش، پەنگە بېتەمەۋى برىن لەپەردەى لوۋتە نىۋان دوۋ كۆنەمەپە. لەمەمەۋ جىپەن ياساغ كراۋە، بەلام ئەمەرىكا بۇيان كۆنترۆل ناكىرەت لەمەرىۋونى ۋەمەكە تېپىدا. كۆكەپەن زۇرەترەن ئالۋەدەپەۋنەى دەروۋنى دروۋست دەكات، ۋەلى ھىرۋەپەن زىاتەرەن ئالۋەدەپەۋنەى جەستەمەى دروۋست دەكات. گەر بۇماۋمەكى كەم بەكارى بېنەپەت، كەسەكە ھەست بە كامەرانىۋ ھالاكى دەكات، پەنگە بەدۋەى خۇپە نېگەرەنى ترەسۇ خەپەلەنى بېنەمە بېنەپەت. بەلام بەكارەنەنى بېرەكى زۇر، دەپىتە ھۇى كەمەخەمەى لەش لەرەزان ماسۋولەك كىزۋەن، كەسەكە ۋە دەزەپەت زۇر پەستى، مېروۋى تېدەپە، ھەرسى تېكەدەپەت، بېلەپەلى جاۋ ھراۋان دەپىت، گۇشارى خۋەنى بەرەز دەپىتەۋەمە لەكۆتەپەى مەردنى لەناكاۋ.

* ئەمەپەتەمەن: كەسەكە بۇجەندە كازىرەك ھەست بە ھالاكىرە گۈرۋە تېپەن دەكاتە خەمە ناپەت، پاشان تەمەلە دەپىتە تەركىزى نامەپەتە تەندەتەپە لېپەۋە دەردەمەۋەت. ئالۋەدەپەۋنەى دەپىتە ھۇى ئەمانەى پەۋۋە لاۋەزى سىكىسى، پان پەنگە ۋەروۋەنى سىكىسى. دەرمەنەلىكى لى دروۋست دەكرىت پەپى دەكرىتە(كەپتەگۇن)خۋەندەكاران

كاتى تاۋەنكەرنەمە بەكارى دەھشەن، پەۋستە لى دورۇ بەكەۋەنەمە. ۵. خەمەلەمەكان(Depressants): كاردەمەك بۇ خاۋەرنەمەى ناۋەندەكۆلەندەى دەمارو كەسەكە ھىزۋ دەكاتەۋەمە خەمە لى دەكات. ھەنەپەكىان كەسەكە توۋشى خۋەپەۋەگىرەتە دەروۋنى دەكەن. تا بېكرىت پەۋستە خۇمانى لى بەدۋور بېگىرە، مەگەر بۇ كاتىكى دىارەپەراۋ نەپەت كەسەكە نەخۇشەپەتە پان ئالۋەزىپەكى ھەپەتە خەمە لى نەكەۋەت.

۲. كارىگەرى ماددە ھۆشبەرەكان:

گومانى تېدا نېپە كەسى ئالۋەدە كەسەكى كۆزراۋەمە بەلام لە نىۋو زەندەۋان ھەزمار دەكرىت، ھەمەشە بەرەمە مەردەپەكى لەناكاۋ رادەكەپەرت. دەپەپەت كەسەكى ناسانەى، لاۋەز، تەندەروۋستى لەدەست داۋە، بېنەپەز لاۋەزە نېمە شەلەپەكى ھەپە. سەرمەنەمە ھىچ كارو پەشەپەكى بى ناكىرەت، دەپەت جى سەروۋەتى ھەپە بېدات بە مەۋاد، لە خىزانەكەى دورۇ دەكەۋەتەۋەمە گۇشەگىرە دەپەت، پەنگە خىزانەكەى، پان كەپەكى ناچار بىكات بە داۋەنەپەسى، تاكو پارەى دەست بەكەۋەت. ۱. ھەرومە ماددەى ھۆشبەرە كات بەفەپەۋ دەكات، مېشك لە خاۋەنەكەى دەپەنەپەتەۋە، كەسەكە دەخاتە بارى بېنەگەپەۋە، پەنگە پەلەكەش بىكات بۇ ئەنجامەنى تاۋەن سەمە بېگومان لە خۇدەى خۇى دورۇ دەكاتەۋە.

۳. نامەمەك بۇ ھەمەۋ باۋكان. چۈن مەندالەكەت دەپەرتەپەت لە ماددەى ھۆشبەرە؟

* گرىگىرەن پەگا بەرەمەدەكرىتەپەسى لەسەر پەگەى رەستە دروۋستە تەرخانەرنەى بەشەكە لەكاتەكانت بۇ نامۇزگارى بەرەجاۋ ۋەشەندەمە.

* ھارۋەى باشى بۇ بىدۇرەۋە، ئاگادارى بەكەردە لە ھارۋەى خراپە بزانە ھارۋەكانى كىن.

* زۇر بەرەشكاۋى، پاسى ئەمە باپەتەنەى بۇ بەكە لە تەمەنى(۱۲ سالى)ۋ پەش ئەۋەى كارلەكار بىرەزەت.

* رېگىرەپەن لى بەكە ئاگادارىان بەكەردە لە جگەردە خواردەنەۋە، ئەمە كەسانە ئەمانە بەكار بېنەن زىاتەر بەرەمە ماددەى ھۆشبەرە دەپەن.

* سەرمەشەپەكى باشى ئەۋەكانت بە، بەۋەى لە ھەمەۋ ئەم شتەنە بەدۋەرەپەت (جگەردە، خواردەنەۋە، . . ھەتد).

* مەندالەكانت ھان بېدە بەشەدارى لە ۋەرزەۋ ھالاكىپە بەسۋەدۋ ۋەنەى ھورەناندا بەكەنە گەشتە سەپەرنى خۇشپان بۇ پەك بەخەن.

* ھەمەشە ئاگات لىپان بېتەۋە ۋەپەپەنە جاۋەپەپەن بەكە لە مەلەۋە بەتەنەپە جىپان مەپەلەن.

* ئاگادارى كۆرەنكارى نامۇ بە لە پەقتارى مەندالەكەت (شەپەنگىزى، توۋرەپەۋەنى بەردەۋام، خەمۇكى گۇشەگىرە، دابەزىپەكى بەرەجاۋ لە ناستى خۋەندەن. . ھەتد).

ن: د. ھسان شەمسى پاشا
ۋ: پەجىا مەمەدەلى

جوازہم۔ رنگری لہ نہ خوشی زہایمہم دمکات

زەردەچەو بەشۈدەيەكى گىشى، يارمەتتى تەندرووست مانەۋى
مىشك دەدات لەڧىسى لابرندى چەۋرى كۆيۈدەۋ لە مىشكداۋ باش
گەماننى ئۆكسچىن بۆي.

پنجم- پارمہتی کو نترولو کردنی نہ خوشی شکرہ ددات..

بوونى ماددى نۇفۇسكىنىڭ لە زەردچەھودا، بەھالاكىيەھود پارماتىي كەمكىرنەھودى بەرگىرى ئەنسۇلىنو كەمكىرنەھودى ئاستەكانى ئەنسۇلىن لە خوتۇندا دىكات، ئەمەش رۇلى رېڭرى تووشبون بە نەخۇشىي شەكرى جۇزى دووم دىكات، ھەروھە رۇلى ھەيە لە كۆتەرلۇڭردى ئاستەكانى گلوگۇزو زىادكىردى كاريگەرى دەرمانى بەكارھاتوو بۇ چارەسەرى نەخۇشىي شەكر، بەلام پىويستە بە ئاگاداريەھود بخورىت؛ چۈنكە خواردىنى زەردچەھود، لەگەل دەرمانىكى بەھىزى نەخۇشىي شەكرەدا، دەپتە ھۇ دابەزىنى ئاستى شەكرى خويى، بۇيە پىويستە پىش خواردىنى كەپسولى زەردچەھود، راويى بەرپىشكى ئايىمت بىكرىت.

شەشەم- ئاستى كۆلىستروئىل لەخوئىندا كەم دەكاتەو

تمنھا بھکاری بنی تھیں زہر دھجھو، وک بھارات لہناو خوار دندا،
توانای گہم کر دہوئی ناستہ گانی گولیسٹرولی ناو خوینی ہیہ، ٹومش
دھانین ہرزبونہوئی ناستی گولیسٹرولی ناو خوین، زورجار دہیتہ
ہوی گیشی تمنرووستی دل، بویہ خواراستن لہ ہرزبونہوئی نہو
ناستہ، ریکر لہ روودانی نہ خوشی دلو مولولو لگانی خوین۔

چهارم- پارمہتی دایماندنی گیشو سووتاندنی جمهوری دھات

چەند نۆزىڭىزە ۋەدەيەك باس لە گىزىڭىزە زەردە چەۋە دەكات، پارمەتتى داپەزەندى كىش دەكات لەگەل نەھىشتى ھەئاسانى سەك بەھۆى غازاتەم، پارمەتتى ھەرسەردى چەۋرى كەردارى مەتاپۇلۇز دەكات، ھەردەمە بىسۋەدە بۇ چارسەرى زۆرىيە چۆرەگەنى ھەۋەردى بىخۇلەگان، بەتاپەتتى ھەۋەردى كۆلۈن.

هشتم- له جوانکاری پیستا به کار دهینریت:

زەردچەمەد بۇ چارەسەری گێشەمگانی پێست بەسوودە، بەتایبەتی بۆ زەپکەو برینو ناسەواری سووتانی پێستو چەرچولۆچی پێستو و شکیوونەوو قەشقی باژنەو گەمکردنەوی مەوی لەش بەکار دێتو چارەسەری دوکات.

arabic-media.com/articles/id

زەردەچەدە، سەدان سال پېش ئىستە لەڤەى بواری پزىشكى چىنىو
 ھىندىي كۆنەودە ناسراود، بۇ چارەى چەندىن كېشەى تەندرووستى،
 ەك بەدەمەرسىو ەمەردىنى جەمەكانو ئاوسانى سەو خەمەو
 چەندىن نەخۇشەى باوى تە بەسوودە، بەمەوى بوونى چەندىن تەخمى
 خۇراكى گەنگ تەيدا، ەك پەوتەىن و پەالەخۇراكىيەكانو فەتامەنەكانى
 (C و E و K)و تەخمە كانزاكانى ەك بۆدەمەو پەتاسەمەو كالىسەمەو
 مەرو ناسەو مەنگەنەمەو مەنگەنەمەو.

دەتوانىرىن زەردەجەۋە بەشىۋەي ھارۋا، بۇ جەننىن جۇرى خۇراك تېكىمەل بىكرىت ۈك ھىلگە، شەربەت، شىرى گەرم، يا دەتوانىرىت بەشىۋەي جىب لە دەرمانخانەكان دەست بىكەۋىت.

سوودمگانی زرد دجهود

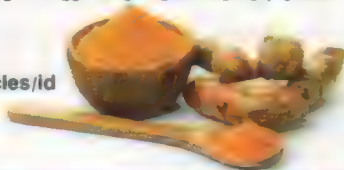
يەكەم: دۈمھەويىكى بەھىزە: بەتايىبەتى بۇ ھەۋىرىنى جۈمگەكان،
زەردەچەمە كۆمەلىيەكى گەۋرى لە ماددە دۇمۇكىنىنەركانو
ماددەكانى دۇمۇپىرۇسۇ مىكرۇبۇ كەۋرۇ تىدايە، ھەروھە چەند
تايىبەتمەندىيەكى دۇشۇرپەنجە دۈمھەۋىرىنى تىدايە، ئامۇڭارنى
ئەو كەسانە دىكرىت، كە ھەۋىرىنى جۈمگەكانيان ھەيە، ۋەك
چارىسىرىكى سىروشتى بەكارى بېيىن، سەمرەي ئەۋىش ۋەك كارايەكى
پاكزەردە بەتايىبەتى لە ھاۋىنكرىنەۋى بىرىز سوۋتاۋى خىرا
سارۇڭرىنى، لەگەل ئەۋىشدا، ئازارشىكىنىكى زۇرپاشە.

دهتوانیت که وچکیکی بچووک له هارپووی زمردهجهوه، ټیکه‌لی یمک
کوپ شیري گهرم بکه‌یتو پیش جوونه سهرجیگاو خه‌ونتت بیخو‌یته‌وه
بڅرنگرکدن له هه‌وکرډ.

دووهـم- بهرمنگاری شیر بهنجه دمیتهوه:

[illegible]

سټیډم- تمندرووستی جگړو کارکردن له لابرډنی ژمړ له لښدا
جگړ له ماوډی بهر ه مهتانی نمنزیمه کاند، خوږن له ژمړی ناوی،

نىشتمانپەرۋەرى: پەيۋەستبۇون و بەخشىنە

بۇ كۆرۈ كچە لاۋەكانىم

و: ئاسيا سەلاخ

بۇ نىشتمانى دايك ھىموان لەگەردىنمانە بىمەردى بىيىنە سەنگەر تا بەخۇين قەرز بىدەينەۋە بە خاكىك، ئازادىي بەخشى لە بەرامبەر ھەرگىز مەلئ: ئەم نىشتمانە جى بىمەن بەخشى، بەلگو بلئ: من جىم پىشكەش بە نىشتمان كەرد؟

ولاتى ئاۋەدان، ئەم ۋلاتىيە، كە ھاۋلاتىي باشى تىدبايە، ۋلاتى ۋىرانەش، ئەم ۋلاتىيە كە خەلگى گەندەلى تىدا دەۋى. لىرەدا لەۋانەيە بلئ: ھاۋلاتىي باش كىيە؟ ھاۋنىشتمانىتى باش جىيە؟ بۇ ۋەلامى ئەم پەرسىارەش دەلئەم:

ھاۋلاتىي ھاۋنىشتمانىتى باش، خۇي لە ئەم گەسەيتىيەدا دەبىيىتەۋە، كە دەتۋانىت بەشكە لە خۇشەۋىستى سۆزۈ گەنگىدان بە نىشتمانەكەي بەخشىت، ئەمەش ھانى دەدات كە خەزمەتى بىكاتو پەرۋىشى بۇي ھەبىتو بارىزگارى لئ بىكات.

ھاۋلاتىي باش، بىر لە ھىموان شىتەك، ئەم خىشتە نايابىيە، كە ۋەستاي كارامە شانازى پىۋە دەكات بەكارى بېيىتو بىكات بە بەشكى بىجۈك لە بىناتنانەۋى نىشتمانى گەۋرە.

شياۋى چاكىي مەۋف، لە دوو خالى بىنچىنەيىدا خۇي دەبىيىتەۋە؛ تا بىيىت بە بەشكە لە بۇنيادى ۋلاتەكەي، ئەۋانىش راسترۋىي لىھاتۋىي كەسەيە؛ چۈنكە ئىمە ھەۋل دەدەين، ۋلاتىك بىنات بىيىن، كە راسترۋ، رەۋشەبەرز، بەرھەمەين، پتەۋ سەربەخۇ بىت.

ھاۋلاتىي باش، سەربەستى خۇي گەرد دەدات بە ۋىستى بەكۆمەلى كۆمەلگەكەيەۋ، بەجۈرەك كە بابەندى نەرىتە بەسەندەكانى دەبىتو ھەۋل دەدات پەيۋەندىيە ناۋخۇيىەكانى بەھىز بىكات.

ھاۋلاتىي باش، دەبىتە سەربازىك بۇ ۋلاتەكەي، لەرەكەي ئەم خۇسازگەردە باشى خۇي ھەۋرە ھەۋرە بەھۋى ئەم بەجىيەنەنە دەر ئاسايە لە كارەكانى دا دەبىكات بە كارامەيىيەۋ.

كاتىك ۋلات لە دەست كىشەۋ تەنگە چەلمە دەئالنىت، ئىدى ھاۋلاتىي باش دەبىت بە بەشكە لە چارەسەر بۇ ئەم كىشانە؛ چۈنكە نايىتە بار بىسەر ۋلاتەكەيەۋ، بەلگو بە چاۋى ھىيادىرس لئى دەروانى بۇ رەزگارگەردى لەكىشەكان، ئاشكرايە كە ئەم ھەلۋىستەش بەدى نايەت، ھەتا ئەم ھاۋلاتىيە باش ۋەست رۆۋ چاكخاۋو بەرھەم ھىن نەبىت.

ھاۋلاتىي باش، بىرەك لە كات، ياخۇد ۋەز، يان پارەي زىادەي ھەيە، ھەۋل دەدات ئەم زىادەيە لە پىناۋ كەسە بېھىزۋ كەم داھاتەكانى ۋەك بىۋەزەنەكان، بىياۋكان، بەسالاۋوان كەمەندەماندا بەكار بېيىت.

ھاۋلاتىي باش، ۋەھا مامەلە لەگەل ۋلاتەكەيەدا دەكات، ۋەك چۇن رۋشەبىرىكى ناۋزە مامەلە لەگەل كىتەبخانەكەيەدا دەكات، بە جۈرەك كە سۈۋدى لئ دەبىيىتو ھەمىشە پەرتۈۋكى تازەۋ بىسۈۋدى بۇ دابىن دەكات، كاتىكىش بەجى دەبىت، بە شىۋىيەك بەجى دىللىت كە لە پىشتر تەۋاترو دەۋلەمەندىرە بىسەرچاۋە.

زىانەبەخىشترىن شت بۇ نىشتمان، ئەم كەسانەن كە باس لە شىكۋى ۋلاتەكەيان دەكەن پىيائ ھەلەمدەن، لەكاتىكنا كار لەسەر زىان پىگەيشتن زىاندىن نازناۋى دەكەن، مەنىش پەنا دەگرم بە خۇدا كە ئىۋە لەم جۈرە كەسانە بىن.

مانەۋە نىشتەجىبۇون لە ۋلاتى خۇتدا، ھەستەردن بە ئاسايش ۋىيان بەسەربىردن لەگەل كەسۋكارو خەزماۋ ھاۋرىيائى مەندالىدا، يەككىكە لە چاكترىن نىيەتەكان، كە شاپىستى ستايشو سۈپاسگوزارىگەردى خۇداي گەۋرەيە، كەس ھىندەي ئەۋانەي كە لە ۋلاتى خۇيان دەربەدەربۇون لە خىۋەتەكاندا زىاۋو دەۋىن، ھەست بەم نىيەتە گەۋرەيە ناكەن، كە لەم دەربەدەرىيەدا تامى نەنگى دەكەن ۋە چاۋەرىي دەستىكى بەخشەندەن، پاروۋىيەك بىخاتە ناۋ قاپى خۇاردەنكەپانەۋە! كاتىك مەۋلمان ۋلاتەكەي خۇي خۇش دەۋىتو پەيۋەستى دەبىت، لە پىناۋ خىرو خۇشى خالىو خەلگەكەيەدا تىدەكۋشەيت، لە راستىدا، رەنگى پەروەردەكەردى دەروۋنى خۇي گەرتۋە پەرو لەم خۇپەرسىتەيە ھىزەۋنە رەزگارى دەكات، كە تىكەلاۋى بوۋە؛ چۈنكە خۇشەۋىستى دىلۋىزى گەنگەپىدان، بەخشىنەكەن لە ھەم بەخشىنە جۈانەكانن لە مەۋفدا.

ھەمۋ جۈۋۋولۇ چالاكىيەكى نەرىنە ھەمۋ بىشدارىگەردىكى چاكخاۋازانە، دەبىتە ماىي بەرزگەندەۋى پىگەي ۋلاتو پىدانى بەھايەكى زىاترە بۇ كۆي ھەمۋ ھاۋنىشتمانىي، ھەمۋ نەمانەش، خەلگى ھەستى پى ناكەن، ھەتا لە ۋلاتەكەي خۇيان نەچنە دەروە، كاتىك لە ھەۋكەخانەۋ بۈرەكانى كارگەردو لە ھۆكارەكانى رەگەپانەندا، بەپىيى سەسپۇرتەكانىان مامەلەيان لەگەل دەكرىت، لەم كاتەدا ھەمۋ ھاۋلاتىيەك ۋەھا دەردەكەۋىت، كە نەۋنەمەكى بىجۈۋكەرادى ۋلاتەكەي خۇي بىت،

ھىچ كات، گەۋرە پىاۋان، ۋەچاۋزادەكان بەخشەندەكان، زىدى خۇيان لەبىر ناكەن، ھەر چەند پايەدار بىۋ پىگەيان بەرز بىتەۋە؛ چۈنكە تامەرزۋىۋون بۇ نىشتمان، بەشكە لە گەۋرەيى ۋەقادارى جۈامىريان... دەگىرەنەۋە ئەبانى كۆرى عاص، لە مەككەۋە كۆچى كەرد بۇ مەدىنە، پەمىامبەر ﷺ لى پەرسى، مەككە چۇن بوۋ؟ نەۋىش كۆتى، گىيالىۋەكى نەمى كەردوۋە ھەزەنەكەشى گەلەي گەرتوۋ، ئەۋانە رەۋكى مەككەن لە ۋەرزى بەھاردا، ئىدى ھەردو چاۋى پىفەمبەر ﷺ، پەر بوون، كاتىك شۋىنى لاۋىتىرى يارىگى مەندالى بىر كەۋتەۋە...

خۇشەۋىستى مەۋلمان بۇ نىشتمانەكەي، بەشكە لە خۇشەۋىستى بۇ نايەكەي؛ چۈنكە ناتۋانىن دىن نەشۋنە پى بىكەين، لە ۋلاتىكى شىكستخاۋاردو پەشۋىدا، ياخۇد زىەردەستەۋ دۋا كەۋتوۋدا. ئەگەر بىمانەۋىت، نەتەۋى نىسلام گەشە بىكاتو ئالاكەي لە خىروخۇشىدا بەشكەتەۋە، دەبىت دەست بىكەين بە بىناتنانى ۋلاتىكى شىكۋاردو بارىزراۋو پەرخىر، كە سۆزۋ چاكەۋ تەبايى لەخۇ گەرتىتو خۇشگوزەرانى ئاسايشو سەھامگىرى لە ئامىزدا بىت.

ۋرىابىن رۋلەكانە، نەكەن بەۋىتەيى بازىرگانەكان، مامەلە لەگەل نىشتمان دا بىكەن، بلئ: چەند پى دەدەيت؟ كالاكەم بايى لەۋە گەرتەر دەبىت... ئەم لۋچىكە لەگەل خۇشەۋىستى راستەقىيە نىشتماندا پەك ناگىرەۋە، جگە لەۋەش ئەۋەمان لەبىر بىت، كە ھەر شىتەك پىشكەشى نىشتمان بىكەين، ۋەك ھەرزەك ۋايە لە نەستۋماندا، ۋەك شاعىرى بەناۋبانگ نەھمەد شەۋقى دەلئەت:

ۋاگومان دەپت، كە قىتلىزىمىز دىمىت بىسەر ئىپاندا دىگىن. كەسە لىتاتوۋەكان ياساى ئەو يارىيە دادىنىن.

زۇرۇنك لى بەدبەختەكان، ھەست ناكەن كە ئىپان ياسايە، تىتاپەرىنىت. ۋاتە: باز نادىت بىسەرىدا، ئەگەر لىبەر بارودۇخىنك، بۇ ماۋىيەكىش لىل بىت، ۋەك چۇن لى ئەسپە تەۋەزەلەكە ئارۇشۇن بوۋ، دواتر بەۋبارودۇخە لىخۇى بايى بوۋ.

لە خۇشبەختىماندا قورنان بۇمان باس دەكات كە لە ئىپاندا ياسايەك ھەيە ياساى كارگىرنە ﴿قُلْ أَعْمَلُوا فِى سَبِيْلِ اللَّهِ عَمَلَكُمْ رِزْقَكُمْ﴾.

﴿التوبة ۱۰۵﴾ بە ئاشىرا قابىلى ئاۋمۇۋا نىيە، خۇدا (ھەمىشە ناۋى بەرز پاكىراۋە)، لە ئىپاندا بوختەى ياسايەكى گىرنگان دەختە بەردىست، ياساكە بىرىتىيە لى كارو ھەۋلۇ تىكۇشان، لە دۋارۇزدا لىرپى ھەۋلۇ تىكۇشانەۋە، مەۋفەكان ھەلەسەنگىندىن، بىسەر دىنيادا.

ياساى ھۇكارو ئەنجام، كىدارو پەرچەكىدارە، ھەروھە ياساى (كارما)ى پۇشنىبىرى ھىدى، ھەموۋىيان جەخت دىمەنەۋە كە ئەنجامە دىپارو ئاشىراكان، دەرھاشتەى كىردەۋەكانن، ياساكانى ئىپان، بىسەر گەۋرەۋو بچوۋكا جىبەجى دەپىت.

ئاپا ۋەك مىن تافىت كىردۇتەۋە، كە كەسانىك لى تۇ كەمىربوۋو سەركەۋتن، لە تۇ ئەزانىربوۋو قازانجىيان كىرد، لە تۇ مىندالىربوۋو، لە ئىپاندا زۇرىيان بىرد، بە بەراۋرد پەۋ كەسانەى بەر لەۋان پايان بە زەۋىدا كۇتا؟؟؟

دلىتەنگ مەيە، پەرۋەردىگار بە ئەندازەى گەردىك سىتەم ناكات، كارو كۇشش بىكە، لە كۇتايى پىگادا، پاداشتى ئەۋ كەسانە بەردەۋە، كە شاپانى پاداشتن، سىكالا مەكە، لەۋانەيە ئەم كەسە، پان ئەۋمەردەمە شاپانى ئەۋ نىعمەتە بىت كە ھەيەتى، لەۋانەيە بىنەۋەى بە خۇى بزانىت، ۋەك ئەۋ ئەسپەى باسكىرا بىتتە ماپەى تىپاچوۋنى!

دەگىرنەۋە: دوۋنەسپ بارمەرىيان پىندەگىرا، پەكەمىيان لە پىشەۋە پىدەكىردو بەگورجۇگۇلى بارمەكى دىمەندە شۋىتى مەبەست، بەلام ئەۋىترىيان كە لە دۋاۋە دىرۋىشت "زۇر سىست بوۋ" بۇيە ئەۋ پىۋانەى بارمەكىيان لى باردەكىردن، بارمەكىيان لىسەر پىشتى ئەسپەى پەكەم دىنا، دۋاى ئەۋەى كارمەكىيان تەۋاۋ بوۋ، ئەسپە تەۋەزەلەكە ھەستى كىرد كارمە بەجۋانى تەۋاۋ بوۋ، بە مەستىيەۋە بە ئەسپەى پەكەمى گوت: كۇشش بىكەۋ ماندوۋبە، تەنھا ھىلاكىت پى دىرپىت!!

كاتىك گەپىشتن، مەبەستەكەيان ھاتەدى، خاۋنى ئەسپەكان گوتى، بۇجى ھەردوۋ ئەسپەكە ئالىك بىدىن، لە كاتىكدا تەنھا پەكىكىيان بارمەرى كىردوۋ، باشتر ۋايە گىشت ئالىكەكە بىدىن، بە پەكىكىيان ئەۋىترىيان سەربىرپىن، خۇ پىستەكەى بە كەلكەن دىت، ھەروايشىيان كىرد.

ئەسپە زىرەكەكە ۋاگومانى دىپىرد" ھەندى كەس زىرەكى بە ھەلاكەت دىزانن" ئىپان بە سىختەكارى دەپتەسەر، دىبىت قازانچ بە پەكسانى بىسەر ھەموۋاندا دابەش بىكىت، چالەكە كارنەكەر.

ئەۋەى جىگەى سەرسۈرمانە، ئەم جىرۇكە لە ئىپاندا زۇرچار دوۋبارە دەپتەۋە، زۇرچارو لەزىر بارودۇخىكى گەندەلەدا، مەۋ

ئەمە ياسايە

ۋە جىبەك لى تىپ

خەلىپەنىڭ كاتىپى

كەسپتىكى پارايت يان ئارامو لەسەر خۇيت؟

ج- ئەمە رېڭكەيەمكى باشە بۇ پشودان.
۱۰- ئەگەر ھەستت بە سەرئىشە كىرد، يان ئازارنىڭ كە يەكەمجار بوو، ئەمە ئازارەت ھەبىت، ئايا بە خەمبالتىدا دېت كە ئەمە شتىكى ترسناكە؟
۱- بەلى، دوودلو نىگەرمان دىيىم، ئەمە كاتەى ئازارەكە دەروەت بە- ھەندىجار. ج- نەخىر، بەلام ئەگەر ئازارەكە بەردەوام بوو، ئەمە سەردانى پزىشك دىگەم بە مەبەستى راۋىزگىردن.
۱۱- ئايا ھەول دەمدىت كەمتىن كاتىزىمىر لەشودا بخەويت؟
۱- نەخىر، چۈنكە مەن زۇر سەرقالم، بەشىۋەيەمكى گشتى كاتىزىمىرمانى نووستىم رېزىمىن. بە- ھەول دەمدەم، بەلام ھەمىشە سەركەوتوۋ ناپم. ج- بەلى، ھەول دەمدەم كاتىزىمىر پىۋىست لەشودا بخەوم، بۇنەمەى بۇ رۇۋى دواتر چالاك بەم.
۱۲- ئەگەر رۇۋىك بىرپارت دا، لەمرى جۈۋنە سەر كارو ئەنجامدانى كاروبارمەكانى رۇۋانەت، سەبىرى پارىيەمكى راستەوخۇ پالەۋاننى كاسەى جىھانى تۇپى پى بىكەيت، لەگەل ئەۋەشدا زۇر كار ھەبوو، كە دەبو بە ئەنجامت بگەياندانە ئەمە رۇۋە، ئايا ھەست بە تاۋان دىكەيت، لەمرنەمەى سەبىرى پارىت كىرەۋەمە كارمەكانت ئەنجام نەداۋە؟
۱- بەلى، تا رادىيەك، ھاۋكات ئەمە ھەستەم ۋا دىكات چىزى ئەۋتۇ لە بىننى پارىيەكە نەبىنم. بە- ھەست بە كەمىك تاۋان دىكەم، بەلام شايستەى پشودانم، لە راستىدا مەن دەزانم كە دىتۋانم لە رۇۋانى دواتر دا قەرزىۋى كارمەكانم بىكەمەۋە.
ج- نەخىر، ھەرگىز ھەست بە تاۋان ناكەم.
۱۳- ئايا بىرت لە مۇلەتەرگىرتن كىرەۋەمە لە كارمەك، لە پىناۋى ۋەرگىرتىنى چارسەر، بۇ نەۋنە، ۋەكو دەرزى ئازىنىنى جىنى، يان چارسەرى فىزىيائى؟
۱ بەلى. بە- نەخىر، بەلام بە نىازم لە داھاتوۋا بىرى لى بىكەمەۋە.
ج- نەخىر.
۱۴- ئايا لەسەرقالىتا نىنۇكەكانت دىخۇيت؟

۱- ئايا لە كاتى توۋرەيتدا، ئازامو دىنگەدىنگ درووست دىكەيت؟
۱- زۇرجار، ھەندىجارىش زۇر شېرز توۋرە دەمە.
بە- ھەندىجار، ھەندىك شت بىزارم دىكەن.
ج- بە پى كات، بەلام بەشىۋەيەمكى گشتى زۇر بىزار ناپم.
۲- ئايا ھىچ رۇۋىك ھەستت كىرەۋەمە، كە ناتۋانەت سەرخەۋىك بىشكىنەيت، بەمەى زۇرى كاروبارمەكانتەۋە؟
۱- بەلى زۇرجار. بە- ھەندىجار. ج- بەدەمەن، يان ھەندىجار.
۲- ئايا زۇر كات ھەستت بە ئازارى ۋىزدان كىرەۋەمە، بەمەى ئەمە تاۋانەۋە كە ئەنجامت داۋن؟
۱- ھەرگىز. بە- ھەندىجار. ج- بەدەمەن.
۴- ئايا زىاتر لە پىۋىست بەرگەى كاروبارمەكان دىگىر؟
۱- زۇرجار بە- ھەندىجار. ج- ھەندىجار، بەلام بەمۇزى نا.
۵- ئايا ھىچ رۇۋىك لە خەمەستۋا، بىرۋەكەيەك، يان شتىك نىگەرمانى كىرەيت؟
۱- بەلى. بە- ھەندىجار. ج- زۇر بەدەمەن.
۶- ئايا زۇرجار بە راكشانەۋە سەبىرى بەرنامە تەلەۋىزىيەيەكان دىكەيت؟
۱- كەمەتر لە جارىك لە ھەفتەيەكدا.
بە- لانى كەم ھەفتەى جارىك. ج- ھەفتانە زىاتر لە جارىك.
۷- ئايا لە كاتى پشودا بەتەۋاۋى لە كارمەك دۈۋر دىكەۋىتەۋە؟
۱- نەخىر، چۈنكە مەن زۇر سەرقالم، بەشىۋەيەك كە ناتۋانم لە كارمەك دۈۋر كەۋەمەۋە. بە- ھەول دەمدەم، بەلام بەردەوام لە مەشكىدا دەمىنەيتەۋە. ج- بەلى.
۸- ئايا بەشىۋەيەمكى گشتى بە چارەۋىست رازى لەم ژيانە؟ ۱- لە راستىدا نەخىر بە- پىۋىستە رازى بەم، بەلام دىكرا باشتر بوايە ژيانم. ج- بەلى.
۹- ئايا دەجىتە نىۋە ھەۋزىكى ئاۋى گەرم بەمەبەستى پشودان؟
۱- نەخىر، تەنھا خۇم دىشۇرم بەمەبەستى پاك بوۋنەۋە. بە- ھەندىجار.

۱- بەلۋى. ب- ھەندىچار. ج- نەخىر.

۱۵- ئايسا دەپنەت كە ھەندىچار ھانى خۇت بىدەيت، تا زياتر لە خىرايى ئاسايى خۇت بىرۇيت؟

۱- بەلۋى، زۇرجار. ب- ھەندىچار. ج- بەزۇرى نا.

۱۶- ئايسا ھەست بە ھەناسە سواری دىكەيت، لە كاتىكدا تۇ لە زۇر كارىگەرى پالەپەستۇ دىلەراوگى دايە؟

۱- بەلۋى. ب- ئەمە روويداۋە بەلام زۇر بەدەگمەن.

ج- ھەرگىز تىيىنى لەم شىۋىمەم نەكرىدوۋە.

۱۷- ئايسا كاروبارە زۇرۇمەندەكانت دەپنە ھۇى ئەمەى زۇر لە خۇت بىكەيت، ومكو ئەمەى بىرەدەوام كار بىكەيت تا نىزىكى كۇتايى ھاتنى كارەكەت؟

۱- بەلۋى. ب- بە ھەمىشەى نا، ھەندىك كات. ج- نەخىر.

۱۸- چۇن بەراوردى خۇت، بە كەسىكى ئاسايى دىكەيت، لە روۋى بىكەنىنو زەردەخەنەۋە؟

۱- كەمتر لەم جۇردەم. ب- بە نىزىكەى پەكسانىن.

ب- زۇر لەم جۇردەم..

۱۹- ئايسا ھىچ كات روۋى داۋە كارىك بۇ چەند رۇژىك لە مېشكتدا بىمىنئەۋە خول بىخوت؟

۱- زۇرجار. ب- ھەندىچار. ب- زۇر بەدەگمەن، يان ھەر نەبوۋە.

۲۰- ئايسا تۇ گەشپىنى بەرامبەر ئايندەت؟

۱- بەشىۋىمەكى تايىمەت نەخىر، لەبەرنەۋەى من نىگەرەنەۋەى رارام بەرامبەر بە ئايندەم. ج- من نە گەشپىنەم بە ئايندەم نە رەشپىنەم، لەبەرنەۋەى ئەمەى بىت دىبەيت.

ج- بەلۋى من گەشپىنەم.

۲۱- ئايسا لەم باۋەردايەت بىادەكرىنى ھونەرى يۇگا، سوۋدى ھەبەيت؟

۱- بە بروۋى من ئەم ھونەرە بىرۇكەمەكى باشە، ئەگەر كاتم ھەبەىۋەى بىتوانم نارام بىگرم لەگەلىدا. ب- ئەم ھونەرە بۇجى؟
ج- نەخىر بىتويست نىيە.

۲۲- ئايسا كەس داۋى لىكرىدوۋىت، كە زياتر پىشۋ بىدەيت؟

۱- بەلۋى چەندجارىك. ب- بەلۋى، ھەندىچار. ج- نەخىر.

۲۳- ئايسا ھىچ كات بوۋە ھەستت بە نەخۇشپەك كىرەيتو بىشكىنەت كىرەيت، ئەنجامەكى گۇشارو پالەپەستۇ بوۋىت؟

۱- بەلۋى. ب- نەخىر، بەلام ئەم ھالەتە روۋ دىدات. ج- نەخىر.

۲۴- ئايسا گۇشارى دەرەكى، كارىگەرى كىرەۋەتە سەر ژيانى ھاسەردايت؟

۱- زياتر لە جارىك. ب- ھەندىچار. ج- ھەرگىز.

۲۵- چەند جار لە ژياندا، ھەستت بىسوۋرىۋونەۋەى شەرمەزارى كىرەۋەى؛ لەبەرنەۋەى بىزاربوۋىت زياتر شەلۋاۋىت؟

۱- زۇربەى جار. ب- ھەندىچار. ج- بەدەگمەن.

نەنجام:

بىۋەلامى (۱) دوو خال دابنى، بىۋەلامى (ب) يەك خال، بىۋەلامى (ج) سەر دابنى.

تېيىنى: ئەگەر كۇى خالەكانت لە نىۋان: (۴۰-۵۰) بوو:

ماناى وايە تۇ خاۋىنى سىروۋىتىكى زۇر ھەستىارەيت، لەگەل ئارەۋوۋت بۇ پارىزگارىكرىن لە زۇرىك لە بىرۇكەكانى ناۋ مېشكت، بە ھۇى سىروۋىتى مامەلەت لەگەل كاروبارەكانو روۋبەروۋونەۋەى گۇشار، ئاستەمە بىتوانىت ئاسوۋدە بىت، بەلكو كەسىكى راراو نىگەرەنەۋەى دەرەدەكەۋىت.

بىگومان خالى چىركىنەۋەىت لەسەر دوۋدلىۋ نىگەرەنەيت، ھۇكارە بۇ بەرزىۋونەۋەى گۇشارو پالەپەستۇت، كە سەرمەنچام دىبەيتە ھۇى سەرمەلەلنى كۇمەللىك نەخۇشى، لەبەرنەۋەى ھەۋىل بەدە، بەپىنى تۈانا پىشۋو بەدە ئاسوۋدە بە، ھەمىشە بىر بىكەرەۋە، كە تۇ جەۋى گەردوۋن نىت، ھاۋكات ھىچ كىشەمەك نىيە، ئەگەر بەپىنى بارودۇخو كات، ھەندىچار ھەلۋىستەمەك بىكەيتو كەمىك بىگەرەيتەۋەى بۇ دۋادوۋ زياتر بىر لە خۇت بىكەيتەۋەى، لە راستىدا تۇ مەيلىت ھەبە بە ھەستىكى ئاشتىانە لە ناخدا، ھەروەھا ئاشتى لەگەل تەۋاۋى جىھانىس جۋاردەۋەىت، لە كۇتايىدا دىبەيت كە ژيان، زياتر لەۋەى پىيەخىشۋىت، كە چاۋەرت دەرە.

بەلام پىۋىستە خۇت لە رۇتىنى رۇۋانەى ژيانەى دوۋر بىخەيتەۋەى، ھەۋىل بەدە پىشۋى تەۋاۋ بىدەيت، بۇ چەند رۇژىك، دىتوانىت بىرۇيت بۇ پارىكىكى خۇشۋو كەمىك بەنارامى دابنىشەيت، بەلام ھەرگىز بەھەلچۈنەۋەى، مەگەرپىرەۋەى سەر كارە سەختو قورسەكەت دۋاى ئەم پىشۋادەن، بەلكو ھەندىك لە كاتەكانت لە كارىكدا بەسەر بىبە، كە ھەزى بى دىكەيت، بۇ نەۋەنە: پىاسەكرىن، سەردانە گەران، يان يارىيەكى خۇش، يان خۇسەرۋالكرىن بە كارى گولۋو گولزارو باخدارىيەۋەى، ئەم جۇرە كارانە يارمەتەيت دىدەن، كە ئاسايى بىيەتەۋەى مانىۋوۋوۋون لە چەستەت بىرەۋىننەۋەى، ئەگەر بەم شىۋىمەت كىرە؛ ئەۋا بۇ رۇژى دۋاتر بە ھەستىكى خۇشۋو چالاكىيەكى زياترەۋەى دىچەيتەۋەى سەر كارەكەت.

- ئەگەر خالەكانت لە نىۋان: ۲۵-۲۹ خال بوو:

ماناى وايە ھەرچەندە تۇ دىبەيت، كە گۇشارى دەرەكى پالەپەستۇى كارەكەت ھەندىك كارىگەرى لەسەر ژيانەى دروۋست كىرەۋەى، بەلام ئەم كارىگەرىيە ھالەتتىكى جىۋازە لەۋەى تۇ ھەمىشە تىيىنى بە دەرۋىنى خۇت بىدەيتو نامازى شتە خرابو ترسناكەكان بىكەيت، كە ھەۋىل دىدەيت زياتر خۇتايان لى دوۋر بىخەيتەۋەى لەسەر شانى خۇت سوۋكىان بىكەيت.

ئەگەر خالەكانت لە ۲۵ خال كەمتر بوو:

ئەۋا تۇ كەسىكى لەم كەسانەى كە خاۋىنى ھەستو چارمىۋىسىكى زۇر باشۋو گىرنگى بە پىشۋادەن ھەۋانەۋەى خۇيان دىدەن، تۇش ۋەكو زۇرىك لەخەللى ھەندىك جار نىگەرەنەۋەى دىبەيت، بەلام ھەمىشە ھەۋىل كەمكرىنەۋەى ئەم ساۋە نىگەرەنەۋەى دىدەيت، تۇ لەم بىرۋايەدايت كە زۇربەى ئەم شتانەى دىبەنە ھۇى نىگەرەنەۋەى خەللى، ھەرگىز روۋانداۋەى؛ لەبەرنەۋەى بۇ ھەندىك كاروبار پىۋىست بە نىگەرەنەۋەى ناكات، مەگەر ئەم گارە روۋىدات كە تۇ نىگەرەنەۋەى بوۋىت، ئەۋەش ھالەتتىكى دىگەمەۋەى ناۋازەپە، تەنھا ۋەشەپەك كە پىۋىستە ھەر يەك لە نىمە ناگادارى بىت، بىرەيتىيە لە كەمكرىنەۋەى لە ھەندىك بارودۇخدا ورياتر بىيۋو بە ئاسوۋدەى پىشۋو بەدىن، بە گىشتى باشتر وايە پىشۋادەن ئەبىتە ھاندەرە؛ بۇ ئەۋەى بىكەيتە پەلەمەكى ساۋىلەمەى.

وہ لامي به جي

نووسه ريكي له خوبايي به بهرنا دوشوي گوت: من با شترم له تو؛ چونكه تو له پيڼاوي
سهره وتو ساماندا دهنووسيت! به لام من له پيڼاوي شهره فو كرامه تدا دهنووسم..
بهرنا دوشو گوتي: راست ده كهيت، هر يه كه مان بؤ به ده سته يڼاني شتيك ده گهريڼو
تيده كوشين، كه نيمانه.

سه عدي شيرازي ده ليت: شه ويكيان له گهل باوكمدا هه ستام بؤ شه ونويژ كردن، سهرنجم دا
ته نها مالي نيمه رووناكه.. گوتم: بابه گيان، خوزگه نهم خه لكهش هه لده ستان بؤ شه ونويژ،
بروانه چؤن هه موويان، وهكوو مردوو پال كه وتوون و هه تناسنه وه.
باوكم پيڼي گوتم: كوري خؤم، خوزگه توش بخه وتيتايه، نهك غه يبه تي خه لكيت بكردياه!

كور: بابه گيان ده كريت كه سيك له رووباريكدا مه له بكات و له تينوييتيشدا بخنكيټ؟
باوك: به لي روله گيان.. من كه ليكم ديوه، له نه وتدا مه له ده كه ن و به هه ژاريش سر ده نيڼه وه!

له دانايه گيان پرسى: بؤچي له گهل كه سيكدا، كه خراپه ي له بهرامبه ردا كردوويت، تو به
چاكه وه لامي ده ده يته وه؟

نه ويش گوتي: چونكه به چاكه، ژيانى نه و كه سه با شتر ده كه م، پوژي خؤم جوانتر ده كه م،
بيروباوه ږم به هيزتر ده بيت، پؤحم خاويڼترو دهر وونم پالفته تر ده بيت!

جاريك له دانايه گيان پرسى: جوانترين شتيك كه ديوته چييه؟

گوتي: له و كه سه جوانترم نه ديوه، كه سرجه م كه م و كور يبه كاني ديوم و هيش تاش خو شيد ه و ږم!

هه ئه كانى رابوردوو ئه ياد بكه، شكسته كان ئه ياد بكه، هه موو شتيك ئه ياد بكه

جگه ئه وهى كه ئىستا پئويسته چى بكه يت، پاشان نه و كاره بكه!

ويل ديورانى - ميژونووس

له م رۆزگارددا، مروف ددتوانى له هه موو شتيك رزگارى ببيت جگه له مردن..

ددتوانى قهره بووى هه موو شتيك بكا ته وه كه له ده ستى داوه، جگه له ناوبانگى باش!

ئوسكار وايلىد - نووسه

مروفى ده و ته مه ند، ته نها مروفى كى هه ژاره، به لام پاره ي پتیه!

دلبوسى ميلوز - نه كته ي كۆميدى

خه و ببينه، خه و ببينه، پاشان راپه ره بۆ به ديھتنانى خه و نه كه ت!

ديزموند توتو - ياوى ئاينى

خۆت بهاريژه له و كه سانه ي كه بۆ هه موو كاريك، ده ئين: به ئن باش، چونكه

ئهو ئه كه سانه ي كى دۆپاون له ژياندا.

پير پرايانى - رايته رى تۆي پى

كۆرانی بلی بۆ ژيان

10

زیرەکتەری

نارین جووتیار

غارو کاسپاروف

6 کەسایەتییەکانی جیهان

نامۆزگاریی دایکی کردوو؛ تا لەبۆاری بێرگاری تاپەتەندی وەرگیرێت؛ بەلام ڕەتی کردۆتەووە جووتەبۆاری ئەدەب و شیعەر. **نەزموونی وەرزشی:** لە تەمەنی ۱۱ سالی لە قوتابخانەی «میخائیل بوتفەنیک» بووتە قوتابی فەلادیمەر ماکو غونوفو لە ۱۹۷۶ و لە تەمەنی ۱۲ سالی واتە لە سالی ۱۹۸۰ لە پالەوانی جیهانی تازەپێگەبەشتووان بەژداری کردوو و توانیویەتی پلەی یەکەم بەدەست بەیخت، لەهەمان سالدا نازناوی مامۆستای گەورە بێ بەخێراوە. هەرودها لە ۱۹۹۵ سەرکەوتنی بەدەست هێنا بەسەر مامۆستای هیندی «ئەناند»، بوو خاوەنی بەرزترین پلە لە میژووی شەتەرەنج، هەرودها ناوبانگی زیاتر بەلاو بوووە کاتێک توانی سەرکەوتوو بێت بەسەر بەرنامەیەکی کۆمپیوتەری بەناوبانگ «دیب بلو»، غاری ۲۰ سال لە لوتکەی پالەوانانی جیهانی بوو لە شەتەرەنج ۱۲ جار پالەوانی شەتەرەنج بەدەست هێناوە لە سالی ۲۰۰۵ وازی لە یاری شەتەرەنج هێنا.

شەتەرەنج و ڕەنگدانەوی لە ژبانی کاسپاروف:

یاری شەتەرەنج یەکێکە لەو یاریانەی کە پێویستی بە سەرەنج و زێرەکیەکی زۆر هەموو زۆربە و لاتان، پێشبرکێ بۆ ئەم یارییە ئەنجام دەدەن و یەکێک لە ناوە هەردە دیارەکان و پالەوانی ئەم یارییە «غارو کاسپاروف»ە کە گرنگییەکی زۆر بەم یارییە دەدات و یەکەم زاناو شارەزای ئەم یارییە یە. ناوبانگی لە هەموو جیهان دەرکرد بەهۆی بەهەر و تیۆرە سەرسوورەینەر و شیواژە ناواژەکی کە هەرگیز لە سەرکەوتن نەووستاوە و نازناوی «جول باکو»ی بۆ بە شیوا ژانراوە.

کەسانێک هەن بلیەتیا بەرامەریکە، ئەستەمە بێتوانیت پێوانەو شیکردنەوی بۆ بکەیت، هەمیشە لە لوتکەی سەرکەوتندا، بەدیار دەگەن؛ بەهۆی هیزی پێشبینیکردن و خستەگەری تواناکیان، غاری سیاسەتەمداریکی ڕووس و چالاکی جیهانی بۆ مافی مۆڤو نووسەر و پالەوانی پێشووی شەتەرەنج، ئاستی زێرەکی ۱۹۰ ە بە پێی پێوانەی جیهانی.

لە شاری باکو لە نازەریباچان لە ۱۲ نیسانی ۱۹۶۲ لەدایک بوو، ناوی تەواوی غاری وینستۆن ە بەلام گۆڕیویەتی بۆ کاسپاروف تا نزیکتر بێت لە ناوی ڕوسیەکانەو، لە تەمەنی پێنج سالیاندا، توانیویەتی بەناسانی پارچەکانی شەتەرەنج بچوولێنیت، بەمەش باوانی تووشی سەرسامی کردوو و هەواڵەکی لە ڕۆژنامەیەکی ناوخۆدا بەلاو کراوەتەو، بەلام دواي تێپەڕبوونی دووسال، باوکی کۆچی دواي دەکات و سەرکەوتنی کۆرە موعجیزە ئاساکەي نابینیت لە میژووی یاریی شەتەرەنجدا. بچووکترین پالەوانی جیهانی شەتەرەنج بوو لە میژوودا.

ژبانی مندا: کاسپاروف هەر لە منداڵییەووە حەزی لە خوێندنەووە کردوو، بەتایبەتی کتێبە میژوویەکانی ڕۆمانی بەریتانی و فەرنسی، هەرودها زۆر کاریگەر بوو بە کەسایەتی میژووی «ناپلیۆن» و عاشقی جوگرافیا بوو، لەبارەی گەشتەکانی کۆلۆمبوس و ماجەلان خوێندوویەتی و هەرودها شارەزایی پەیدا کردوو لەبارەی زۆربە و لاتان، لە قوتابخانەشدا لە وانەی بێرگاری و جەبەر زۆر زێرەک بوو، هەربۆیە مامۆستاکەي هەمیشە

کاسباروف، جهخت له سهر سي بنه‌های بنه‌رتي ده‌گاه‌وه، که
بنويسته جيه‌ه‌جي بکړي، له کاتي يارپکړندا نه‌مانيش؛

هيواخواز بىن، يان خەيالپەرورە؟

بەرھەم داھىيانى زياترو ھۈنەرى ناۋازدو جوانتر. ئەو دەرۋونى كە ھىچ ھىۋايەكى تىدا نىيە؛ خاۋمنى ژيانىكى سەختو تالەو ھىچ ھۆكارىك پەي بىن نابات كە ناراستى بىكاتو لۆژىكىيانە بىخاتە سەر ھىلى خۇي؛ چۈنكە ئەو ھۆكارى كە ئەۋى راگرتوۋە، خۇي بە كەمتىن ھۆكار ھەرس دەھىنىتو تىك دىشكىت. بۇيە ھەمىشە ئەو مەرۋفانى كە بېھىۋان لە ژيانىندا وزمىكى فېكىرى زەينى زۆر بەھەدەر دەدەن لە ئاكامدا جەستەمىكى لاۋازو نەخۇشيان دەپت. ئەگەر بە تېروانىنىكى دىنيانە «ئىسلاميانە» سىمى ئەم كەسانە بىكەن؛ ئەۋا ناپىت ئەم مەرۋفانە بېھىۋا بىن، پىۋىستە ھىۋا بۇ خۇيان درووست بىكەن، ئەۋىش بەيىركىرەنەۋىيان لەۋى كە ژيان تەنھا تافىكىرەنەۋە پىشېركىيەكى كاتىيە ھىچ شىتلىك تا سەر بۇ مەرۋفەكان نامىنىتەۋە، ئەۋى كە بەردەۋام نافەۋىتت، ئەو ھىۋايانمىيە كە مەرۋف ھەيۋوۋە، بەو مۇژدە ئىلاھىيانە كە خۇدا پىي داۋە مەرۋفىش مەمانە بىن بەخىشەۋە خۇدش لەمبەرامبەردا ھىۋادارى كىرەۋە؛ چۈنكە ھىۋا واتە؛ كاركرەن لە پىناۋەدا ئەمەش بەشىكى سەرگەۋىتەن بەختەۋىيە، كە مەرۋف بە گەشىپىن لە ژياندا دەھىلىتەۋە. ھىۋا شىتلىك نىيە، كە بەرجەستە بىكرىتو ۋەربىگىرىت، يان مامەلەي پىۋە بىكرىت، ھىۋا ناراستەكرەن مەرۋفە بەرەو ئەھلانىمەتو مانەۋە. ھىۋا ئەزمۈۋىنى كارە، ھىۋا بېپارو ژيانەو ژيانىش بەلەن ئىمانو پىكەۋىۋوۋە بەرەو خىزمەتو داھىيانى باشتىر، كەۋاتە؛ مەرۋفى ئىماندار نابى بىھىۋا بىت.

ھىۋاكان گەرەتەن ھۆكارى ژيانو مانەۋى مەرۋف. خۇستو نارموزوۋەكانىش، زادى ھىۋاكانو لەۋ بازىمىۋە سەرچاۋە دىگرن. ئىمە مەرۋف دەخولقېنرىيىن بەردەۋامىش خولقېنراۋىن، ئىنجا دەۋىن سەرچەم قۇناغۇ رېگەۋ بەشەكانمان، لەم ژيانەدا تەۋاۋ دەكەين، پاشان قۇناغىكى دىكە دەپرىن، كە ئەۋىش پېرىۋوۋە مردنە. مردنىش گەرەتەن رازى ئاسمانە لەسەر زەۋى، ھەتا زەۋى بىمىنىت، ئەم رازە لە خۇيدا ھەلەدەگىرىت. كەۋاتە؛ ئەمە رېگەۋەتلىكى ئىۋان ئاسمانو زەۋىيەۋ ئىمەش لەم ئىۋانەدا، ۋەكو كەسى سىيەم بىشكان بەر دەكەۋىتو لەسەر زەۋى پىۋەسەكان تەۋاۋ دەكەين. لە ھەموۋ ئەم كارو بۋارەدا، مەرۋف چۇن دەۋىتت، لە ئىۋان ئەم ھەرمانە بەھىزو كارو شەپۋلانەدا ھەلەكانتو بىزى بەرگە بىگىرىت؟ لە كاتىكدا كە ئەۋ خاۋمنى تۋانايەكى سىنۋوردارو ھىزىكى دىپارىكراۋو جەستەمىكى ھىزىكىيە، كە بەرگە كەمتىن بەرگەۋىتەن ماددىۋ گۇشارى دەرۋونى ناگىرىت؟

بەل، راستە كە مەرۋف خاۋمنى ئەم سىفەتە تاپەتەۋى سىۋىتە لاۋازانمە، بەلام ئەۋ شىتە كە ھەتا ئىستە مەرۋفى راگرتوۋە نەپەشستۋە كە بە زەۋى لەۋاۋ بىت، ھىزى ئىمانو ھىۋاكانىيەتى كە ھەمىشە لە ناخىدا نۆۋ دەپتەۋەۋە لەگەل تازە بۋونىشىاندا، تازە دەكەنەۋەۋە مەنەۋىياتى راڭدەگرن ھىزى كارو گۇزارشتى بىن دەپەخىش. ھىۋا ئەۋ ھاكتەرە سەرەكىيەمە كە مەرۋف لەگەلدا دەۋى ھەندىچار لەگەلدا دەمىرىت، پال بە مەرۋفەۋە دەپت، بەرەو

هەياسى خاس

سكالاڤكراوڤىش لەبەردەم جەنابى ھازى نكولى كرد، كە ھىچ نەمانەتەكى لە ھاورپكەى وەرگرتبەت.

ھەياسى خاس گوتى: باشە لە كوئ نەمانەتەكەت پەيدا؟
سكالاڤكرا: لە ھالانە شوڤن.

ھازى ھەياس گوتى: چ شتىكى لىبوو ئەو شوڤنەى تۆ نەمانەتەكەت دا بە ھاورپكەت؟

سكالاڤكرا گوتى: ھوربان درەختىكى گەورەى لى بوو، لەزىر ئەو درەختە دانىشتبوو، كە نەمانەتەكەم پەيدا.

ھەياسى بىرتىزىو ھاوون ئەزموون بە سكالاڤكراى گوت: ھەر ئىستا برۆ بۆ ئەو شوڤنەو بەوردى دىقەتى درەختەكە پە، بەلكو نىشانەپەك، ھىماپەك، شتىك بەدى بكەيت، كە بىتە بەلگە بۆ سەلماندى قسەكانت. ھاوكات بە سكالاڤكراوڤىش گوت: تۆ لای مەن دانىشە؟ تا سكالاڤكرا دەگەرپتەو.

باشان ھەياس سەرھالى بەرپكردن داوەرپكردنى كىشەى ھاوالتيانى دىكە بوو، لە پى سەمىرىكى سكالاڤكراوڤكەى كردو گوتى: ھا كاپرا تۆ دەلەيت، ئىستا ھاورپكەت گەشتۆتە لای درەختەكە؟

سكالاڤكراو: وتى نەخىر ھوربان. بەم زوانە ناگات؛ چونكە ئەو شوڤنە زۆر دوورە لىرەو.

بىناگا لە خۆى، نەمزانى بەو ھەلامەى كەوتۆتە نىو داوى زىرەكى ھازى ھەياسەو!!!

ھەياسى خاس گوتى: ئەى دوژمنى خودا، تۆ كەستىكى ناپاكەيت، تەنانەت لە ھاورپكەشت ناپاكى دەكەيت!

ئەو كات سكالاڤكراو ٲاچلەكى ھاوشىووى ئەووى لەخەو بىدار بىتەو، تىگەپشت كە بەو ھەلامەى دانى ناوە بەووى كە نەمانەتى ھاورپكەى لەلایەو بەلى، سكالاڤكرا زۆر راست دەكات! بەناچارى مىلى رىگەى مالى گرتەبەرو نەمانەتەكەى گىراپەو ھەو بۆ ھاورپكەى!

بەراستى دادوورپەكەت كەم وپتەنە، بەبى زىندان، بەبى سوڤندخواردن، بەبى دواخستنى داداگاپەكە، بىتەووى سكالاڤكرا شاپەتەكى ھەبەت، ھاوكات مافەكەى بۆ گىراووتەو ھەو نەبەشتو ھەو فەلەبازەكان، بە مەرامى خۆيان بگەن.

بەو ھىواپەى دواچار بىنە ھاوونى ھازىپەكى بىرتىزىو لىھاتووى ھەو ھەياسى خاس!

ھەياسى خاس سەبارەت بە ھەلامە بەجىو خەراكانى لە كارى دادوورپەدا دەلەيت، مەن نىووى زىرەكىو زىرەم بەكار دەھىنم بۆ ھەلامەكان، بەلام نەگەر زانەم كىشەكە ھورسە؛ ئەو تەواوى زىرەكىو زىرەم بەكار دەھىنە!

بىگومان بىرتىزىو لىھاتووى ھەياسى خاس، واى كردبوو كە بەو ھۆرە سەرگەوتووانە بىرپار بەداتو بەو شىووپە ناوبانگى دادوورپەكەى، سنوورەكان تىبەپتەن!

لە ژمارەى ئەمجارەدا، دووبارە دەچىنەو ھەو دادوورپەكەى ھەياسى خاسو باس لە دادوورپەكەى دىكەى ئەو ھازىپە لىھاتو ھەكەپن، ھەياس بە ھۆرەك لە دادوورپەدا لىھاتو ھەو، كە ھىچ كات فەلەبازو دەستەپەكان نەپانتوانىو، لەزىر دادوورپەى ھەياسدا فەلەك بەكەن؛ تا مالى خەلكى، بەناحق پى بخۆن. چونكە ھەياس ھىندە بىرتىزىو ھەو، كە بۆ ھەموو كىشەپەك دەستەپەجى بە ھەلامەكى خەراو بىرپارىكى درووست، مافى بۆ ھاوون ماف گىراووتەو.

ھازىپەكان كاپراپەك لەگەل ھاورپكەى رۆپشتەنە داداگەكەى ھازىپە ھەياسو سكالاى لە دۆى ھاورپكەى تۆمار كردو گوتى: جەنابى ھازى، كىسەپەك پارەم لای ئەم ھاورپەم داناو، ئىستا داوى گەرانەو ھەو لە سەفەر، دەھەوت نەمانەتەكەم بۆ بگىرپتەو، بەلام ھاورپكەم نكولى دەكاتو دەلەيت؛ تۆ ھىچ نەمانەتەكە لای مەن دانەناو؟

ھازىپە ھەياس: بە سكالاڤكرا دەلەيت؛ ناپا شاپەتەك ھەپە، كە شاپەتەت بۆ بەدات كە تۆ ئەو نەمانەتەكە لای ئەم ھاورپەت داناو؟

سكالاڤكرا گوتى: نەخىر جەنابى ھازى، ھىچ شاپەتەك نەپە!

درەختىكى دوور

پېغەمبەر مۇھەممەد

گەرەتتىن مەۋق لە مېرۋودا ۵۷۱ - ۶۳۲ زامىنى

بەشى يەكەم

خوتىندىنەۋىشى نەبوۋە! تەنانت لە روۋى دارايىشەۋە، كەسكى ھەزار بوۋە، تا ئەۋ كاتەى ھاۋسەرگىرى لەگەل بىۋەزىنىكى بازارگاندا كىردوۋە. كاتىكىش تەمەنى دەگاتە چل سال، دەبىتە خاۋەن كەسايەتتەكى پتەۋو پۇللايىن لە نىۋ خەلگىدا، ئەۋ كات زۆرىنەى عەرمبەكان بىتەرستىۋون، ژمارەپەكى يەكجار كەم لە مەسىحىو يەھۇدى لە شارى مەككە بوۋىيان ھەبوۋە، لەبەرئەۋە موحەممەد پېغەمبەر ﷺ» ھىچ زانىيارىيەكى لەبارەى ئەۋ دوو نايىنە نەبوۋە!

ئەم چەند دېرە سەرەتاي ئەۋ باسەپە كە د. مايكل ھارت لە كىتەپكەيدا باسى لە پېشەۋى مەۋقايەتى كىردوۋە..

كۆرتەپەك لە ژياننامەى پېغەمبەر موحەممەد ﷺ:

پېغەمبەر ﷺ ناۋى «موھەممەد» كۆرى «عەبدوللا»ى كۆرى «عەبدولموتەللىب»ا. داپكىشى ناۋى «ئامىنە»ى كچى «ۋەھەب»ە، يەككە لەۋ مىندالانەى بەبىياۋكى گەرە بوۋە، لە تەمەنى مىندالىدا دوجارى سى كۆسپى زۆر سەخت بوۋە:--

كۆسپى يەكەم:-- موحەممەد ھىشتا لە سكى داپكىدا بوۋ، واتە: لەداپك نەبوۋ، باۋكى مالاۋايى لە ژيان دەكاتو بۇ دواجار چاۋەكانى لىك دەنەت، واتە: موحەممەد بە چاۋەكانى خۇى باۋكى نە دىتوۋەد بە بىياۋكى لەداپك بوۋە.

كاتىك موحەممەد ﷺ لەداپك بوۋ، عەبدالمطلبى باپىرى، ناۋى نا موحەممەد «ۋاتە زۆرسۇپاسكراۋ»، كە تا ئەۋ كاتە ناۋى ۋا نەبوۋ لە ناۋ عەرمبەدا. قورەيشىيەكان -كە عەرمبىن نەۋەى نىسماعىلنۋ دانىشتۋانى مەككەن- لە «عەبدالمطلب»يان پەرسى: بۇچى لە ناۋى باۋوباپىران لات داۋ ناۋى موحەممەد چىيە؟ نەۋىش كۆتى: بە ھىۋاى ئەۋەى ئەم كۆردم، ھەمۋو خەلگى سەرزەۋى سۇپاسى بىكەن.

دوۋم كۆسپ لە ژيانى موحەممەد ﷺ:

موھەممەد تەمەنى گەشە شەش سال، خاتو ئامىنەى داپكى بۇ دواجار چاۋەكانى لىك دەنەتو بۇ ھەمىشە مالاۋايى لە ژيانو لە موحەممەدى كۆرە تاقانەى دەكات، ئىدى ھەر لەم تەمەنەۋە، واتە: موحەممەد تەمەنى شەش سالان بوۋ، دوۋر لە سۆزى باۋاكايەتو بەدەر لە ئامىزى پەز مېھرى داپكى، ژيانى گوزەرنىدوۋە، مىندالىك تەمەنى تەنھا شەش سالە، نە داپكى ھەپە، نە باۋك، نە خوشكى ھەپە نە برا..

سېئەم كۆسپ لە ژيانى موحەممەد ﷺ:

لېرەۋە، واتە: دۋاى كۆچى دۋاى داپكى نەزىزى، عەبدولموتەلىبى

نوۋسىنى ژياننامەى پېغەمبەر (موھەممەد)، نەك بە ۋتارىك، بەلگو بە چەندىن پەراۋو كىتەپ تەۋاۋ ناپىت! لەبەرئەۋە نامانەۋەت لېرەدا بە كىچۈكلى باس لە ژيانى پېشەۋى نازىز بىكەن، بە پىشتىۋانى خۇدا لە كىتەپى (مىندالە بىياۋكەكان)دا، كەمىك بەمىزى باس لەۋ گوزەرنىكارىيەنە دەكەن، كە لەسەر دەستى پېشەۋى نازىز بەدى ھاتوۋە، بەلام لەم ژمارەپەدا، بەكورتى نامازە بە چەند خالىكى گرنگ دەكەن..

د. مايكل ھارت.. لە كىتەپ بەناۋبانگەكەى كە بە ناۋنىشانى ۱۰۰ كەسە نەمەركە نوۋسىۋىيەتى، ھاۋكات ئەم كىتەپ گىنىدا تۆمار كىراۋە يەككە لە كىتەپ پەرفۇشتىرەنەكانى جىھان، موحەممەد پېغەمبەر ﷺ ۋەگو يەكەم كەسايەتى دەستنىشان كىردوۋە لە كىتەپكەيدا رېزىبەندىي ژمارە يەكى پىداۋە، د. مايكل ھارت دەلەت: دۋاى بەدۋاداجۋونۋ خوتىندىنەۋى ژياننامەكەى بۇم دەركەۋەت كە كارىگەرترىن كەسايەتى مېرۋوۋە، لەبەرئەۋە رېزىبەندىي ژمارە «۱» پىداۋە، لەۋبارەپەۋە دەلەت:

كاتىك موحەممەد پېغەمبەرم كىردە ژمارە يەكى كىتەپكەم، كۆمەللىك كەس سەرسامىۋون بەم دەستىپەكو رەخنەيان لىگىرەم، لە ۋەلامىدا ۋتەم، موحەممەد پېغەمبەر ﷺ تاكە مەۋقە لە مېرۋوۋى مەۋقايەتىدا، كە سەركەۋەتتىكى گەرەدو بەرجاۋى بەدەست ھىناۋە لەسەر ئاستى دىنىۋ دۇنيانى.. ھەرۋەدا دەلەت: موحەممەد پېغەمبەر ﷺ بانگەۋازى بۇ نىسلام كىردوۋە تۋانىۋىيەتى نىسلام بلاۋ بىكەتەۋە لە نىۋ خەلگىدا، نىسلام بوۋە بە يەككە لە گەرەتتىن ئاپىنەكانى دۇنيا، موحەممەد پېغەمبەر ﷺ بوۋەتە سەركەۋەتتىكى سىياسى سەربازى دىنى، دۋاى زىاتەر لە چۈرەدە سەدە لە كۆچى دۋاى موحەممەد پېغەمبەر ﷺ، تا ئىستاش كارىگەرپەيەكى بەھىزى لەسەر مەۋقايەتى ھەپە، ھەرۋەدا لە دىرەۋى قەسەكانىدا د. مايكل دەلەت: زۆرىنەى ئەۋ كەسانەى مە ھەلەم بۇاردوۋن لە نىۋ شارستانىيەتەكانو گەلە پىشكەۋتوۋە سىياسى فېكرىيەكاندا لەداپكىۋونۋ گەرەدوۋون، تەنھا موحەممەد پېغەمبەر ﷺ نەبىت، كە لە سالى ۵۷۱ زامىنى لە شارى مەككە، لە نىۋەدوۋرگەى عەرمب لە ناۋچەپەكى جىۋاۋزو دوۋر لە شارستانىيەتو لە جىھانى كۆندا لەداپك بوۋە، كە دوۋر بوۋە لە سەنتەرى بازارگانىۋ شارستانىيەتو ھونەرۋ رۆشنىپىرى، موحەممەد پېغەمبەر ﷺ باۋكى كۆچى دۋاى كىردوۋە، پىش ئەۋەى لەداپك بېت، كاتىك تەمەنى دەگاتە شەش سالان، داپكىشى كۆچى دۋاى دەكات، لە بارۋۇختىكى دۇۋارو ناپەختەدا گەرەدوۋوۋە، تۋانىۋى نوۋسىنو

باپیری گرتیه خۇيۇ لە جاران زياتر خۇشەويستى دەدا بە موحەممەدى كۆرەزايۇ دەيگوت؛ ئەم كۆردەم باشەپۇزىكى گەورەى دەبىت. باپىرى نازى زۇرى كىشاو زۇر بەجوانى چاودىرى دەگرد، بەلام ئەم نازو خۇشەيىش، زۇر دىژەى نەكىشا، تەنھا دوو سالى خاياند، واتە؛ موحەممەد تەمەنى بوو بە ھەشت سالان، باپىرىشى كۆچى دوايى گردو دووبارە موحەممەد بىناز كەوتەو.

پاشان ئەبوتالىيى مامى سەرپەرشتى موحەممەدى گرتە ئەستۆ، ئەبوتالىب پياويكى دەستكورت بوو، خاۋەنى كۆمەلىك مىندال بوو، نەيدەتوانى وەكو پىويست، نازى برازاگەى ھەلىگرت، بەلام ھەتا بلىنى كەستىكى پۇزدارو خۇشەويست بوو، لە لاي قورەيش.

موحەممەد ﷺ لە تەمەنى لاويدا؛

لەبەرئەمەدى ئەبوتالىبى مامى، پياويكى ھەزارو خىزاندار بوو، موحەممەد بوو بە شوان؛ بۆئەمەى ھاۋكارى مامى بكانتو كەمىك بارى سەرشانى مامى سووك بكات، «شوانى كارى ھەموو پىغەمبەران بوو، ھەموو كۆى دەفەرەمۆيت؛ «ھىچ پىغەمبەرىك نەبوو، شوانىتى نەگردىتو مەرى نەلەومراندبىت». ھاۋەلان گوتيان؛ تۆش ئەى پىغەمبەر ﷺ؟ فەرەمۆى؛ بەلى، منىش شوانىم بۇ مەككەيەكان بە موۋجەيەكى ديارىكراو دەگرد.

«صادق الامين»؛

پۇزەكان تىپەرپىن، موحەممەد بوو كەنجىكى بەھىزو ديار لەنىو قورەيشدا، كەنجىك لە ھەموو كەسلىك پاكىرو چاكىرو ئاكارىبەرزىر بوو، قورەيشىيەكان لەبەر دەستپاكىو پەشتەبەرزىيەكەى، نازناۋى «صادق الامين؛ راستگوى جىلمەنە»يان پىبەخى بوو، موحەممەد ﷺ كەسلىكى ئاكارجوانو مامەلەى درووستو ھىمنو لەسەر خۇو مېھەربان بوو، خۇنەويستو بەخىشندە بوو، ھەزى بە يارمەتىو ھاۋكارى ھەموان دەگرد، بە پەشتە جىوانو نازەكانى، جىگەى خۇى لە دلى ھەمواندا كەردبوو، موحەممەد ھەر لە تەمەنى لاويدا، وەكو گەورە پياوماقۇۋلان ھەلسوكەوتى دەگرد... ھەرچەندە بىلدايكو بىپاۋكو بىخوشك براو بىپاىر بوو، بەلام ئەمانە، كارىگەرى نەرىنىيان نەگردە سەر پەشتو ئاكارى بەرزو كەسايەتتەيەكەى.

خاتوو خەدىجە، كاتىك ئاۋبانكى دەستپاكىو لىھاتوۋى موحەممەدى بىست، بانگەشتى گردو پاى سپارد؛ تا بە پارەو سامانەكەى، بازگانى بۇ بكات، ئەۋىش پەزەمەندى دەربىرى سەرپەرشتى كاروانىكى بازگانى خاتوو خەدىجەى كەرد بۇ ۋلاتى شام، لەو كاروانەدا خاتوو خەدىجە، خەمەتكارىكى خۇى، بە ناۋى «مەيسەرە» لەگەل موحەممەد ﷺ دا نارد. مەيسەرە بەردەوام چاودىرى كارو كەردەمەى موحەممەد ﷺ ى دەگرد. ئەو سەفەرش زياتر لە دوو مانگى خاياند. كەرىو فرۇشتىيان بەجى ھىناو بە ھازانجىكى زۇردەو گەرانەو. مەيسەرە جوۋە لاي خاتوو خەدىجەو بەدرىزى باسى دىسۆزى دەستپاكىو دىپاكىو مېھەربانىو بەزەيى موحەممەدى ﷺ كەرد. ھەروەھا باسى ھازانجى زۇرى چەند ھىندەى جارانى بۇ كەرد. بەم باسەش پۇزى موحەممەد ﷺ لە دلى خاتوو خەدىجەدا، ھىندەى تر زىادى كەرد. خاتوو خەدىجە بەم ھەوالە زۇر دلخۇشبوو، لەبەرئەمە ناردى بەدواى موحەممەد داو پىيى گوت؛ نامۇزا ئەگەر تۆ پازى بىت، ئەو من نامادەم بىمە ھاۋەسرى ژيانت؟؟

خاتوو خەدىجە ئافرىتىكى خانەدانو پەشتەبەرزو ژىرو كارامەو لىھاتوۋو بوو، نابىتو ئاكرىت موحەممەد ئەم داۋاكارىيە

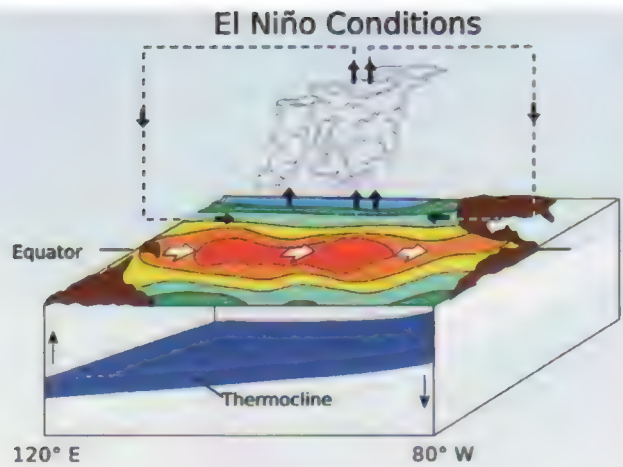
پەت بكانەو، لەبەرئەمە بەخۇشەيىيەو بە داۋاكەى خاتوو خەدىجە پازى بوو، بۇ ئەم مەبەستە گەراپەو مالمەو پەرسو پايۇزى بە مامى كەرد، ئەۋىش بە خۇشەيىيەو پەزەمەندى نىشان دا.. ئىدى گەورە پياۋانو پياوماقۇۋلانو نىزىكانى خۇيان كۆكردەموو بەردە مالى خاتوو خەدىجە بەرىكەوتن.. بەم شىۋەى لە تەمەنى ۲۵ سالىدا موحەممەد بۇ يەكەمجار ھاۋسەرگىرى لەگەل خاتوو خەدىجە ئەنجامدا.. ئەو كاتەش خاتوو خەدىجە تەمەنى ۴۰ سال بوو.

* موحەممەد ﷺ تەمەنى كەيشتە ۴۰ سال؛

ۋەكو نەرىتى ھەمىشەى خۇى، لە مانگى پەمەزاندا دەپۇشتە ئەشكەوتى ھەرا، بىرى لە درووستكىرى گەردوونو بوۋنەومر دەگردەو، «ئەو كات قورەيشىيەكان خەلگانىكى بىپەرستبوون، بە دەستى خۇيان، لە داروبەرد بىتان دادەتاشى ۋەكو خودا سەربىران دەگردو پىروايان ۋابوو خىرو شەرى، چاكەو خراپە، ھازانچو زىانيان بە دەستە، تەننەت گەر بىانويستاپە كەشتىك بكن؛ دەپۇشتە پەرسىتاكانيان پەرسو پايۇزىيان بە ئەو بتانە دەگرد، كە لايان ۋابوو، ئەوانە خودان»، ئەمانەو چەندىن نەرىتى دىكەى قورەيشىيەكان، بوو بەھۆى ئەمەى موحەممەد ژىرانەتر لەوان بىر بكانەو بەدواى ھەقىقەتو راستىدا بگەرت.. موحەممەد لە تەۋاۋى مانگى پەمەزاندا، لە ئەشكەوتى ھەرادا دەمايەو، جاروبار خاتوو خەدىجەى خىزانى، نانو ناۋو پىداۋىستى بۇ دەبىر بۇ ئەشكەوتى ھەرا، ئەو لە تەنھايىدا بىرى دەگردەو بە خۇى دەگوت؛ ئاكرىت شتىك نە سوۋدى ھەيو نەزىان، تەننەت ناتوانىت پارىزگارى لە خۇى بكات، چ جاي ئەمەى بتوانىت پارىزگارى لە دەوروبەرمىكەى بىكات، ئاگونجىت مەۋف بىانپەرسىتت، ھەرگىز ئاكرىت بلىين خۇر لە خۇيەو درووست بوو، شەوو پۇز ھەر لە خۇرا دىنو دەجىن، ئەستىرو ھەسارەكان كە ئاسمانىان پازانئەتەو تەننەت لە ژماردن نايمىن، بلىين ئەمانە ھەر بە رىكەوت ھاتونەتە بوون، مەۋف بەم ھەموو وردەكارىيەو، ئاكرىت لە خۇيەو بەبى مەبەست ھاتبىتە نىو ژيان، ئەمانەو چەندىن پەرسىارى دىكە، لە بىرو ھەزى موحەممەددا دەخولانەو عەدالى ۋەلامىكى گونجاۋو ھەقىقەتتىكى راستەيىنە بوو، تا دواجار ئەو خۇرە ھەلھاتو بۇ يەكەمجار لە ھەمان ئەشكەوت لەرىگەى فرىشتە جىبىلەو سەروشى بۇ ھات، ھەرچەندە موحەممەد خۇندەۋارى نەبوو، بەلام جىبىل نايەتەكانى بۇ خۇندەو، تا ئەو كاتەى لەبەرى كەرد، يەكەم ناپەتى سەروش بە «اقرا» دەستى پىن كەرد؛ ﴿أَفَرَأَيْتُمْ لَكَ إِلَهًا خَلَقَ...﴾، ئەم چەند ناپەتە بوو سەرمەتى داپەزاندنى سەروشو گۇرانكارى گەورە لە ژيانى مەۋفائەتتە، دواى ئەم پەرداۋە، موحەممەد گەراپەو مالمەو ھەوالەكەى بۇ خاتوو خەدىجەى ھاۋسەرى باس كەرد، خاتوو خەدىجە ۋەكو ئافرىتىكى بىئەزمەۋونو ژىر پىرۇزىيى لىكەردو پىي گوت؛ تۆ دەبىتە پەيامبەر، بۇ ئەو مەبەستە پىكەو پۇشتىن بۇ لاي ۋەرمەى كۆرى نەۋفەل كە كەستىكى شەزەبوو لە ناينى مەسچىدا، ئەۋىش بە ھەمان شىۋە مژدەى پىدا كە بوۋتە پىغەمبەر..

پاشان گەرانەو مالمەو، پىغەمبەر ﷺ جوۋە نىو جىگەكەيەو دواى لە خاتوو خەدىجە كەرد داپۇشتىت، لەو كاتەدا يەكەم سەۋەرتى قورئان بە ناۋى «المدر» ھاتە خوارەو ھەمانى پىكەرد؛ ئەى داپۇشراو ھەستەو پەيامەكەت بگەيەنەو.... ھتە.

دىيار دەي ئەلنىڭ ۋە لانىنا..؟!

دىيارىكاردا، گە بەشىۋىيەكى ئارىك دووبارە دىبويىو، لە نىۋان (۲-۷) سال جارىك رووى دىدا، ئاۋەكان گەرم دىبويى، ئاراستى شىۋىلە ئاۋىيەكان پىچەۋانە دىبويىو، ماسى گەمى دىگىر، ئاۋەكان دىبويىو، بو، لوتكىە دىرگەۋىتى ئەم دىياردەيە، لەكاتى پىشۋى سەرى سالدا (گرىسس) رووى دىدا، بۆيە ئاۋچىيەكان ئاۋيان لىنا (ئەلنىڭ El Nino).

ئەلنىڭ دىياردەيەكى سىروۋىتىيە، ھىزاران سالە بەشىۋى خول دووبارە دەپتەۋە، بەلام دووبارە دىبويىو، پىشۋىنى ئاكرىتو ئارىكە، لە ماۋە (۲-۷) سال جارىك دووبارە دەپتەۋە، تىكرى روۋدانى بەشىۋىيەكى ئاسايى لە نىۋان (۱۲-۱۸) مانگ بىرەدەم دىيىت، كارىگەرى روۋدانەكە لەسەر كەش ھەۋى جىھانى، لە جارىكەۋە، بۇ جارىكى تر جىاۋازە.

ئەم دىياردەيە جۇن روۋ دەمەت؟ ئەم دىياردەيە كەش ھەۋا، لە زىرەي ھىمەدا روۋ دەمەت، دواتر دىرژ دەپتەۋە بەرە (زىرەي ھىدى) ئەمىرە ئەۋبەرى ھىلى كەمەرى زەۋى دىگىرەۋە، كە دىكاتە نىۋان ۋلاتى پىرۋو نىكۋادۇر لە ئەمىرىكى باشۋورۇ ئەندىنوۋىيا ئوستىرالىا لە لاى رۇۋناۋا، لەكاتى ھەلگىرىنى باي بازىرگىنى (باي رۇۋزەلات) بەرە رۇۋناۋا، بىرىكى زۇر ھەلەمى ئاۋى زىرەي ھەلەگىرەت، پەل بە ئاۋى زىرەيەكەۋە دەنەت بەرە رۇۋناۋا، بەجۇرەك ئاستى ئاۋەكە، نىۋەتر بەرەتر دىبىتەۋە لە رۇۋناۋا (ئىزى ئەندىنوۋىيا)، بارانىكى زۇر لە ئەندىنوۋىيا دىبارەت، ئەمە لە بارى ئاسايىدا، بەلام لەكاتى روۋدانى (ئەلنىڭ) دا، كاردەك پىچەۋانە دەپتەۋە، بەرى رۇۋزەلات سارد دەپتە، دەپتە ھۇ باران بارانىكى زۇر لافاۋ لە ۋلاتى پىرۋو نىكۋادۇر.

لە سالى ۱۹۸۶-۱۹۸۷ دىياردەيە (ئەلنىڭ) روۋى دا، ھىزى روۋدانەكە كەمەتر بو، بەلام (ئەلنىڭ) سالانى (۱۹۹۰-۱۹۹۵) دىرژترەن ماۋە ھەبو لە (۱۳۰) سالى راپورددو، سالى (۱۹۸۸-۱۹۸۹) دىياردەيە (لانىنا) روۋى دا، ئەم دىياردەيە راستەۋخۇ لەۋاۋى ئەلنىڭ روۋ دەمەت، بەلام ھەمو جارىك روۋنات، ۋشە لانىنا (La Nina) بەزمانى ئىسپانى واتە: (كچى بچۇلە)، ئەم دىياردەيە ئەنجامى پىچەۋانە ئەلنىڭ، دەپتە ھۇ سارد بوۋى ئاستى ئاۋ، لە كەنارەۋەكانى رۇۋزەلاتى زىرەي ھىمە.

ئەم دوو دىياردەيە، كارىگەرى گەۋرىيان ھىيە لەسەر ئاستى جىھانى، ۋەك بارانىبارىن، لافاۋ باۋىۋزان، ۋشەسالى، رەۋى ماسى گىانەۋەران، ئاگرەۋەتەۋە، بىرسىتىۋ دىرەبەدەرىۋو. ھۇكارى تىرىش ھەن، كار لەم دىرەنجامانە دىكەن، پىسۋىنى ئىنگە، بەكەكە لەۋ ھۇكارانە، زانابان لىكۋىلەۋە لەم ھۇكارانە دىكەن بۇ ئاسىنى كەش ھەۋا ئاراستەكرەن بۇ خىزمەتى مۇۋاپىقەتە كەمەكرەۋە زىانەكان.

سەرچاۋە/ كىتەبى: (حل مشكلة الطاقة هو التحدى الاكبر للبشرية فى القرن الحادى والعشرين!! — ھۇاد ھاسم الامير).

تىكچوۋى ھاۋسەنگى ئىنگەمى، بەھۋى كارەكانى مۇۋەۋە، ھۇكارىكە بۇ تىكچوۋى كەش ھەۋى جىھانى، بەلام ھەندىك لەۋ گۇرەنكارىيانەي لەكەش ھەۋا روۋدەمەن، دىياردەيە سىروۋىتىيە ھەر لە كۆنەۋە ھەبو، ۋەك، كارىگەرى گىرەكانەكانو ئاۋچەتارىكەكانى خۇرو دىياردەيە ئەلنىڭ لانىنا، راستە پىسۋىنى ئاۋەۋا ۋى كىرەۋە دىياردەكان بەھىزتر دىرەكەۋە ئاسەۋارى ۋىرانكەرىيان ھەبىت، بەلام ھەندىك لەۋ دىياردەن سىروۋىتىيە ئاۋ بەناۋ روۋدەمەن، دىياردەيە (ئەلنىڭ لانىنا) لەۋ دىياردە سىروۋىتىيەن.

لە سالانى ھەشتاۋ ئەۋەدەكانى سەدى راپورددو، لەبارەي ئەم دىياردەيە قىسەۋ باسى زۇر دىكە، لە گۇۋارو رۇۋنامەكاندا، باسۋاۋى سىياسى خەلگە ئاسايى بو، لە پەلەمانەكاندا گىتۇگۇيان لەسەر دىكە، بابەتەكە پەيۋەندى ھەبو بە باۋىۋزانى بەھىز، زىرەي توندو بارانى بەخۇرەۋە، لە شۆيە جىجىكانى جىھانى، لەگەل ۋشەسالى ۋ ئاگرەۋەتەۋە لەناۋچەكانى تر، ئەم دىياردەيە، بە (ئەلنىڭ) ئاۋ دىبارە، شىكى نوۋ بو، خەلگە ئاسايى پىشتر نىيانىستىۋو، لە سالى (۱۹۸۲-۱۹۸۳) دا (ئەلنىڭ) بەھىز روۋى دا، ئەنجامەكە زۇر ۋىرانكەر بو بۇ خەلگە مالو مەلگەكانىيان، بو بەھۋى مەپوۋچىۋىنى چەندىن كۇمپانىيە بىمە، بەھۋى داۋى قەۋمەۋە زىانەكانىيان، كە بىرەكە دىگەشە (۸ مىليار دۇلار) بو، دىياردەكە بو بە جىي گىرەكى پىدانى خەلگە، بەزۇرى ئەۋ ۋلاتو ئەۋەتەۋە گىرەۋە، كە دىكەۋە سەر زىرەي ھىمە ھىدى، بەتابەتە ئەۋەتە لە ھىلى كەمەرى زەۋىيەۋە نىزىك، ھەروەھا كارىگەرى لەسەر كەش ھەبو، بەتابەتە زىرەن ۋەرزى بارانىبارىن ۋشەسالى، ئاۋچەكە بەرىنى گىرەۋە، ھەرچەندە لە جەمگە روۋدانەكەۋە دوۋر بوۋو. كۆمەلە زانستىيەكانو ۋلاتانى پەيۋەندىدە بىشارن، لە ئاسىنى ئەم دىياردەيە، بەنامانچى پىشپىنىكرەن روۋدانى قەۋمەكە، بۇ دوۋرەۋەتەۋە كەمەكرەۋە زىانەكانى لەكاتى روۋدانىدا.

لە پاش لىكۋىلەۋە لە تۆمارە مېزوۋىيەكان، دىرەكەۋە ئەم دىياردەيە زۇر كۆنە، ھەروەھا ئالۋىشە، لەسالى (۱۵۶۷) دىياردەيە ئەلنىڭ El Nino روۋى داۋە، ئەۋ سەردەمە روۋدانەكەيان پەيۋەست نەكرە بە كەمە ماسى لە دەريا، ھەروەھا ۋشەسالى، يان بارانى بەخۇرەۋە، كە دىبويى ھۇ لەناۋبەردى كىشتوكال، بەھۋى لافاۋى زۇرەۋە، دىرەۋان ۋ ماسىگىرەكان ھەر زوۋ تىبىنى ئەم دىياردەيان كىرە، لە كەنارەۋەكانى ۋلاتى پىرۋو، (دەكەۋىتە سەر زىرەي ھىمە، لە كەنارەۋەكانى ئەمىرىكى باشۋور، ھىلى پانى ۱۰ پەلە لە باشۋورى ھىلى كەمەرى زەۋىيەۋە)، لە بارى ئاسايىدا، ئاۋچەكەكانى ۋلاتى (پىرۋو) (نىكۋادۇر) بەلەمى بچوۋىيان بەكار دەھىنا؛ بۇ راپورددى ماسى، ئاۋەكە ساردو ماسى زۇر زەۋەن بو، ئاراستە شىۋىلە ئاۋىيەكان لە باشۋورەۋە بەرەۋە باكور بو، بەلام لە سالانىكى

پیکر اور > ۵

نەدىب و نووسەرى گەورەو بەناوبانگ

عباس مہ محمود عہ ققادی

(1978 - 1999)

که د مروونه‌کان به‌رزو گوره‌بوون، له به‌دیه‌تانی نامانجیاندا، جه‌سته‌کان شه‌گمت ده‌بن... المتسیر

عہباس مہدموود عہققاد

بليمه تيك، خاوه نى زنجيره كيتيى «بليمه تيهگان»

وتاری نووسیوه و ناردوویته یو کؤقاره و مرزییه گان. ههروهه هه نندیک بابته و مردمگیرا.

به لّام کاره نه ددببیه کانی زوړن، هورسه ژمیرمگرښیان، سمرغی
بهره مه شیعړه کانی دهگه پټه وه، یو پټش سره له دانی جهنگی
یه که می جیپانی، جایی به که می دیوانه که ی سالی ۱۹۱۶ دمرجوو،
جایی دووهمی سالی ۱۹۲۸ له چوار بهرگلا چاپ کړا، دوايه دوی
دیوانه که ی کومه نیک کتبی شیعری به ناوینشانی جیواز (وحي
الأربعین)، (هدية الکروان) و (عابر سبیل) دمرکردووه.

عەمقەد بە ھاوکاری ئیبراھیم مازنی و عبدالرحمن شەری قوتابخانەى ئەدەبىی دیوانیان دامەزراند، لەو قوتابخانەیدا کاریان تازەگەری لە شیعرو دەرچوون بوو لە شێوە تەقلیدیەگەى. عەمقەد نامەبەگى نووسى بۆ ئیبن رومی، گە ھونەرى و تارى تیدا بوو، لە دیارترین کارەکانى عەمقەد زنجیرەى (عەقربیات: بێمەتییەگان) گە بەدرزى باس لە ژيانى گەلەپیاوانى ئىسلام دىکات، وەکو (عەبقریەتى موحەممەدو عەبقریەتى عومەرو عەبقریەتى خالو چەندانى دیکە)، بەلام عەمقەد تەنھا رۆمانیکى نووسید، ئەویش رۆمانى «سارا»یە ھەرودھا لە گەرنەگرتین دانراوەکانى عەمقەد (قەلسەفەى قورئانى خوڤا، ئیبلەس، مەرف لە قورئانى پەروژدا، لە ئەدەبىو ھونەردا).

عەفقاڊ بەردەوام بوو لە بەرھەمھێنان و نووسین تا ئەو کاتەی ژمارەی پەرتووگە دائراوەکانی بوو زياتر لە سەد کتێب و ھەزاران وتاری لە پۆژنامەکان و گۆڤارەکاندا بڵاو کردۆتەو، عەفقاڊ پلەمەکی بەرزى لە راھەڕینی نوێی ئەدەبیدا ھەبوو.

عمه‌فقد زیاده دور له وه‌زیفهو مه‌نسه‌به‌کانی، نه‌ک له‌مهرنه‌وه‌ی
 رقی لئی بووه، به‌لکو پاریزگاری له سه‌ربه‌ستی‌و‌نازادی ده‌کرد،
 ده‌ترسا نه‌بادا فه‌رمانه‌ری، رێ له عیشتی زانینی بگرێت.

له گهرمهی چالاکییه‌کانی شاندى میسریدا، عمق‌قادر سهروتاره سیاسیه‌کانی له رۆژنامه‌کاندا دهنووسی، وهکو (البلاغ) و(الجهاد)، هه‌روه‌ها سالی ۱۹۳۶ ژاننامهی سه‌عد پاشا زه‌غلولی نووسیوه، هه‌روه‌ها عمق‌قادر ژماره‌یه‌ک توپ‌ژینه‌وه‌ی گرنگی بۆ نیستا نووسی، به‌ پهنووسی فوتابیه‌یه‌کانی. به‌ ه‌وی زۆر به‌ره‌مه‌و خزمه‌تو قه‌لمه‌ به‌ پرشته‌که‌یه‌وه، سه‌روکی نه‌و کاتی میسر (جمال عبدالناصر) خه‌لاتی ریزلینانی ده‌وله‌تی له‌ بواری نه‌دب‌ پیه‌خشی، به‌لام عمق‌قادر خه‌لاته‌که‌ی رمت کردوه‌و وه‌ری نه‌گرت.

عەفقاڊ لە ١٢ مارس ساڵی ١٩٦٤، لە تەمەنی ٧٥ ساڵیدا کۆچی
دوایی کردوو.

عباس مەحمود عەفقاد لە شاری ئەسوان لە صەعیدی
ولاتی میسر لە ۱۸۸۹/۶/۲۸ لەدایک بوو، لە خێزانیکی بەرپۆ
بەخشدەدا گەورە بوو، خۆیندی سەرقتای لە قوتابخانەی
ئەسوانی شازادەکان خۆیندوو، لەگەڵ باوکیا لە کۆپۆ کۆبونووی
زانایانی ئەزھەر دادەنیشت، هەر لە منداڵییەوه حمزی بە
خۆیندەوووو شیعەر بوو، هەمیشە سەرقاتی خۆرۆشنبیرکردو
فراوانکردنی ئاسۆی رۆشنبیری خۆی بوو.

له سالی ۱۹۰۲ خویندنی سهرمتایی تمواو گردووه، به لام دواى خویندنی سهرمتایی درپژى به خویندن نهداو نهیتوانی پلهکانی دیکه‌ی خویندن بېرېت، به لکو پووی کرده مهیدانی کارکردنو له کارگه‌ی ناوریشم، له شاری دمیات دستی به کارکردن گرد، به لام له ههمان کاتدا شهیداو خولبای خویندنه‌وه بوو، له بواره جی‌اوازمانگندا، له‌به‌رنه‌وه به‌شیکی زوژی مووجه‌ک‌ی بؤ کرپنی کتیب ترخان دمگرد.

دواتر عه ققاد بووه فرمانبهری حکومی له شاری قهناو زه قازیق، پاشان گوسترایه وه بو شاری قاهیره؛ له قاهیره به ته وای چنگیر بوو.

عەققاد لە شاری قاهیرە لەگەڵ (موحەممەد فەزید وەجدی)، لە ساڵی ۱۹۰۷، بەشناری کرد لە دەرکردنی رۆژنامەی دستوور، دەرکردنی ئەو رۆژنامەیە، بوو بە هەلیک بۆ عەققاد؛ بۆئەوی لە ڕێگەیەو بە سەعد زەغولول ئاشنا ببیتو باوەی بە بۆجووو بیروراکانی بێنیت، بەلام بۆ مامەیک رۆژنامەکە وستا، پاشان ساڵی ۱۹۱۲، عەققاد رۆیشت بۆ کارکردن لە رۆژنامەی مۆئەبەد.

لهو ماموئيه‌دا، عه‌فقاد به بارودخ‌ئىكى دارايى سه‌ختدا تىبه‌پر،
له‌به‌رنه‌وه‌ ناچار بوو وانه له به‌رامبه‌ر ب‌رېك هاره‌دا ب‌لتيه‌وه؛ ب‌و
به‌ده‌سته‌ئىنانى ب‌ر‌ئوى زيانى، عه‌فقاد وگه‌ مام‌وس‌تايه‌ك وانه‌ى
ده‌وته‌وه‌ تا‌سالى ١٩١٧، دواتر له سالى ١٩١٩ ب‌و كاركردن ر‌ؤيش‌ت
ب‌و نه‌ه‌رام، به‌رگره‌يه‌كى ز‌ؤرى له به‌يروبو‌چوون و سياسه‌تى
سه‌عد زه‌غلوول كرد، سه‌بارت به شيو‌لزو به‌يروپاگانى، سه‌بارت
به وت‌ئ‌ئ‌ى له‌گه‌ل ئىنگليزهاكان، عه‌فقاد ئىنتىماى ب‌و پارتى
وه‌فد هه‌بوو، تا سالى ١٩٢٥ نه‌و كاته‌ى ده‌ستى له كارى سياسى
كيشايه‌وه، به ه‌وى پ‌ئ‌ك‌دادانى به سه‌ر‌ؤكى پارتى نه‌و كات مه‌سته‌فا
نه‌حاس، پاشان ر‌ووى كرده دانانو نووسين ب‌و ر‌ؤ‌زنامه‌كان، له
'روز اليوسف' و 'هلال' و هه‌والى ر‌ؤ‌زانو گ‌ؤفارى ئه‌زه‌مر.

عەفقاڊ ھەرگیز لە بەرھەمھێنانی کارە ئەدەبییەکانی
نەمۆستاوە، ھەرچەندە یارو دووخی دژوارو سەخت بووایە، چەندین

كاتىك بىر لەۋشەى دلتەنگى، يان خەمبارى دىگەيتەۋە راستەۋخۇ ھەست بەماندوۋوبوۋنى جەستەۋ ھەستەكانمان دىگەين، بىگومان خۇشى ناخۇشى لەزىياندا ھەيە. ۈك خۇشى چىشت ۋايە ئەگەر خۇى لە ھەرخواردنىكا زۇر بىت؛ ئەۋا تامەكەى لەدەست دەدات، ئەگەر مۇف بەردەۋام خەمبار بىت؛ ئەۋا ئەۋ نەركانى كە لە ئەستۇدەيە؛ ناتوانىت بەباشى بەنەنجامى بگەيەنەت، بۇيە ئەۋ نامۇزگارەست لەبىر بىت (كەخۇشى بەختەۋەرى ھەتا سەر نىيە، بەھەمان شىۋە ناخۇشى ناھەمبارى بۇ كەسنىك نەپراۋەتەۋە، بەلكو نىمە بە بىر كەرنەۋەكانمان ھەست بەخۇشى بەختەۋەرى دىگەين). بۇيە كاتىك نىمە لە كارىكا سەركەۋتوۋ نەبۇين؛ نابىت لە رادى خۇى زياتر، ھەست بەختەۋەت بگەين؛ چونكە ئەمانە دەينە ھۇى ئەۋى نارامى ھەۋانەۋەت لەدەست بەدەست بارى دەروۋنى جەستەۋىت تىك بچىت، بۇيە پىشت بەخۇدا بىەستە لە كارەكاندا، ئەگەر ئەۋت لە پىشت بىت؛ ئەۋا لە بەختەۋەرى بىيەشت ناكات؛ چونكە خۇدا بەبەزەيە بەرامبەر بە ھەموو دروستىكرادەكانى، جا كاتىك ناخۇشى دىتە سەر رىت، لەبرى ئەۋى فرمىسك بىرۋىتو خۇت توۋشى داپران بىت لە كۆمەلگەۋ خۇت توۋشى خەمۇكى بگەيت، ھەۋل بەدە بىر بگەيتەۋە كىشەكە چارسەر بگەيت، ھەر ناخۇشىيەك كە روو دەدات ھەۋل بەدە بە شىۋەيەكى ھاسەنگ مامەلەى لەگەلدا بگەيت؛ چونكە كەس نازانىت خىر لە جىدايە؛ تەنھا خۇدا دەزانىت، چى خىرى تىدايە بۇت، ھەرومكو دەلەين؛ (لە لىمۇيەكى ترش، شەربەتلىكى شىرىن دروست بگە، تەنھا بىۋىستت بە جەند كۆشەكرىكە)، كەۋاتە ھەمىشە لەزىياندا، دلخۇش لىۋبەخەندە بە، ئەگەر لە نىستادا، خۇت دلخۇش نەكەيت، ئەى چۇن بەختەۋەر دەبىت لە داھاتوۋدا؟؟؟ جا بەختەۋەرى شتىك نىيە، كە لە ھەسارەيەكى تردا بەدۋايدا بگەيەت؛ چونكە خۇ تۇ لەسەر ھەسارەى زەۋى دەۋى، بەلكو لە دەروۋنى خۇتدا بەدۋايدا بگەيەت.

سەبارت بە خەۋ خەفەت بىغەمبەر (ﷺ) دەفەر موۋىت؛ (خۇدايە پەنات بى دىگرم لە خەۋ خەفەت، لە دەستەۋسانىۋتەمەلى، لە ترسۇكىۋ پىسكەيى، لە زۇربوۋنى قەرزو زالبوۋنى زۇرداران). بۇيە زۇر كەس دەبىنەت، كە لە كارىكى لەزىياندا سەركەۋتوۋ نابىت؛ ئەۋا خۇيان

توۋشى بىيەۋىي دەبنو خۇيان تەسلىمى روۋادەكانى ژيان دىگەن، ئەۋان بىتەكان لەۋەى كە خۇاپىزى لىناۋن، خۇشەۋىستى پىيەخىۋوۋن، زۇرجار ئەۋ كەسانە زيان بەخۇيانو دەۋرەبەريان دىگەيەن، ۈك؛ (خۇكۇشتن بەھەموۋجۇرەكانىيەۋە، يان خۇو دەدەنە جەند شتىكى خراب، لەۋانە؛ جگەرەۋ مەيخواردنەۋە...) كاتىك پىيان دەلەيت؛ بۇ پەنا دەيەيتە بەر ئەۋ جۇرە شتەنە؟ دەلەيت؛ بىزارمۇ لەۋ زىياندا خەۋ خەفەتەم زۇرە، دەمەۋىت لەبىرى بگەم. ئەۋ نەك تەنھا زيان بە خۇى دىگەيەنەت، بەلكو زيان بەلاشەۋ دەروۋنى خۇى دىگەيەنەت، لەپىناۋ جەند كاتىمىرىكى كەمدا، كە نازارو خەۋخەفەتى دونىاى لەكۇل بگەۋىت، بەلام ھەزار ۋەيل، بۇ ئەۋ جۇرە كەسانە كە بەختەۋەرى، لە ژاپاندا بىيەكجارى لەناۋ دەبنو زيان بەكەسانى ترىش دىگەيەن، ۈك دەلەين؛ (گەشەيىنى لە قەرمانى خۇداۋىيەۋ رەشەيىنى لە مېشىكى مۇف خۇيەتى).. جگە لەۋەى زيان بەمالۋ سامانت دىگەيەنەت، زيان بەخىزانو كۆمەلگەش دىگەيەنەت؛ چونكە ئەۋ دلتەنگىت، بەس بۇخۇت نىيە، بەلكو بۇدەۋرەبەركەشتە؛ خۇ تۇ بەتەنھا نازىت لەسەر ئەۋ ھەسارەيە، ئەى ۋا نىيە؟؟

رىنگى ھەلە مەگرە؛ تا ناخۇشىيەكان نەبىت بە دوو ھىندە، يان زياتر نەبىت، ۈك لوقمانى ھەكىم بە كورەكى دەلەيت؛ (كورى خۇم، كاتىك لەشەۋ بوۋىت، دلخۇش بە، كاتىكىش خەمبار بوۋىت، ناخۇشى دلتەنگى خۇت بشارەۋە، ئەۋە ئەۋبەرى خىشۋ جاكەيە، نارام بگرە لەسەريان بۇت دەبىت بەتېشۋى دۋارۇز). ئەگەر دەلەيت دنيا خىرى تىدا نىيە بۇم؛ ئەۋا گۇى لەۋ نامۇزگارەيە لوقمانى ھەكىم بگرە كە دەلەيت؛ (ناخۇشىۋ نارەجەتى زۇرم بىنيۋە ھەمىشە لەسەرى نارامە گرتوۋە)، ئايە نىتر كاتى ئەۋە نەھاتوۋە، زىانت بگۇرى بۇخۇشى، چىز لە ھەموو جەركەساتەكانى زىانت ۋەربىرەت؛ چونكە تۇ نازانىت ھەتا جەند سال دەۋى؛ كەۋاتە؛ لە شتى بىسۋوددا، تەمەنت بەسەرمەبە، نەۋش بزانە خەۋ بىزارى، ۈك بالندە دەتۋانىت بەسەرسەرتا بىرات، بەلام ئەۋە گرنگە نەھىلەت، ھىلانەى لەسەر دروست بگات. دەزانى مۇف كە بىر دىكەتەۋە، پلان بۇسەركەۋتەن دادەنەت، ئەگەر چى ھەندى جار دەدۇرەت، بەلام دەبىت ئەۋى بۇمردن بەرى بۇ زيان، چۇن ھازانچ دىكەيت، تا نەكەيت زيان)

ئايە دلتەنگىت رىگرە لە بەردەم بەختەۋەرىت؟

نا: ھدى محمود حسن

تۆڭ جۈرە باۋكىتى؟

B- كارىگەرى چەوساندنەۋى مىندالى:

ھەستى مىندال بە چەوساندنەۋى لەكاتى مىندالىدا لە دەرنەنجامى خۇسەپىنى باۋك، ھەستىكە لەگەلئاندا گەشە دەكاتو كارىگەرىيەكى زۆرى دەپىت لەسەر مامەلەيان لەگەل مىندالەكانيان لە دۈرۈژدا، جا يان ئەم ئاكارە پاداشت دەكەنو جارېكى تر بەرھەمى دەپىتنەۋە، يان ھىزى تۆلەسەندەۋە زال دەپىت بەسەريانداۋ ھەۋلى سەپاندى دەمدەن بەسەر مىندالەكانياندا، يان ھەۋل دەمدەن ئەم چەوساندنەۋەيە نەگۈزىنەۋە بۇ مىندالەكانيان، ئەمەش كارىگەرى دەپىت لەسەر ھەلۈستەكانيان، ھەمىشە لەۋ رۈانگەيەۋە بىر دەكەنەۋەۋە بىرپار دەمدەن، نەك لە رۈانگەي راستىۋ باشىەۋە.

C- بۇجى باۋكان مىندالەكانيان دەمكوت دەكەن؟

لېردا لەۋانەيە ھەست بە گوناھ بگەيت، بەھۋى شىۋازى گەتۈگۈت لەگەل مىندالەكەت، پارىزگارى لەم بېرۈكانە بگە لە بېرت داۋ لەيادىيان مەكە، بەلام شتى زۆر ھەيە، دەتۋانېت نەنجامى بىدەيت، بۇنەۋى ئەم پېرۈگرامە كۆنە ھەلۈەشېنېتۋ بەسەرىدا زال بېت، جا گەر مىندالەكانت ئىستەش ھەر مىندال، يان چۈنەتە پىزى پىگەيشتۋانەۋە.

يەكەم ھەنگاۋ خۇى لە (ناسىنى خود)دا دەپىنېتەۋە، ھەرۋەھا بە زانىنى ئەۋى كە بۇجى دەمكوتكردن، بۆتە بەشېك لەكارى باۋكاپەتېت، ئەمە لەكاتىكا زۆرىنەي باۋكان، تاۋانبارن بەۋى كە كات نا كاتېك، پەنا دەبەنە بەر دەمكوتكردن، بېنەۋە پىۋېست بېت.

سەن ھۆكار ھەيە بۇ رۈونكرنەۋى ئەم باسە ئەۋانېش:

- 1- تۆ ئەۋە دەلېت، كە پېت وتراۋە!
  - 2- تۆ پېت ۋايە، ئەۋى نەنجامى دەمەيت، ھەر ئەۋە راستە!
  - 3- تۆ ئەۋ ھەموو وزە كەلەكەبۈۋەت خالى دەمكەتەۋە.
- (لېكۈلېنەۋەيەك ئەۋە پىشتراسىت دەكاتەۋە: ۸۵% ى ئەۋانەي توۋشى چەوساندنەۋى مىندالى بوۋنەتەۋە، لە ژيانى خىزاناندا ديسان دووبارەي دەكەنەۋە).

1- تۆ ئەۋە دەلېت، كە پېت وتراۋە!

تۆ باۋكاپەتېتى، لە قوتابخانە فېرنەبۈۋېت:

كاتېك مىندالەكانت لە دايك دەپن، دەپىت لە سەرمتاۋەۋە لە سەفرەۋە دەست پى بگەيت، دەپىت خۇت رېگەكان بىدۈزىتەۋەۋە ئەۋە ھەلەمېزىرېت، كە دەپىت نەنجامى بىدەيت، بەلام نەۋنەيەكى رۈۋنەت لەپىش چاۋە لاسايان بگەيتەۋە. ئەۋىش: (دايكو باۋكەت).
• مىن دىليام كەتۆ خۇت دەپىنېتەۋە لە ساتىكى توۋرەيىداۋ ھاۋار دەكەيت، پاش ئەۋە بىر دەكەيتەۋە: (ئەي ھاۋار، خۇ ئەۋە ئەۋەيە كەباۋكەم لەگەلما دەيكرەۋ مىنىش رەم لىي بوۋا) ئەۋ تۆمارە كۆنانە ۋەك (شۋېتېرى ئۆتۈماتىكى)ۋان بۇ تۆ.

• باۋكانىكىش ھەن بە دىليايىەۋە، ھەتاكو ئەۋ پەرى لايەنەكەي تىرى دەرۋىن زىادەدەۋى دەكەن، ھاۋرې لەگەل يادەۋەرىيە ناخۇشەكانى گەشەكرىيان سۈيىدە دەخۇن كە ھەرگىز سەرزىشتى مىندالەكانيان نەكەنۋە لىيان نەمدەنۋە ھىچيان لى حىرام نەكەن.

• مەترسىيەكانىش لىرەۋە سەر ھەلدەمدەن لە زىادەدەۋىيەۋە، لەۋ ھالەتەنەشدا زۆرىك لەمىندالان دەنالىنن بەدەست لىنەپرسىنەۋەۋە بېسنۈۋى، ئەمەش بېگومان كارىكى ئاسان نىيە.

2- تۆ پېت ۋايە ئەۋى نەنجامى دەمەيت راستە!

رۈۋىك ھەبۈە ئەۋ بېرۈۋاۋەرە بلاۋە، كە مىندالان ھەر لە بىناغەۋە خراپىن، كارى تۇش ئەۋەيە پىيان بلىيت، تا چ ئاستىك خراپىن، ئەمەش شەرمەزارىيان دەكاتو پالىيان پىۋە دەنېت؛ بۇنەۋى باشتىرېن؛ پىدەجېت تۇش لەسەر ئەم رېگەيە پەرۋەردە بۈبېت، زۆر بەسادىيى تۆ بېرت لە باسى رېزگرتن لە خود نەكرەۋتەۋە، پان مىندالەكانت پىۋېستىيان بە ھاۋكارى تۆ ھەيە؛ تاكو مەمانە بەدەست بېنن، گەر باسەكە بەم جۆرەيە، ھىۋادارم بېرگىرنەۋەت گۆراپېت، پاش خۈيىندەۋەي ئەمە.

ئىستە پاش ئەۋەي زانىت، دەمكوتكردن سەرشۈزكردن، چۈن دەپنە ھۋى تېكشكانى مىندال، مىن دىليام لەۋى كە تۆ دەۋەستىنېت لە پەنابردن بۇ بەكارھىنانى.

(كاتېك پىۋېستت بە پارە بوۋ... گەر كارۋبارى سەرشانى قورسكردبۈۋېت... يان ھەستتە بمتەنھايىۋ بىزارى كىرد... گەر ناچار بوۋېت لە مالىدا بىمىنېتەۋە... لەۋ كاتەدا ئەۋەي بە مىندالەكانتى دەلېت، يەرمە دارۋوخانو تېكشكانيان دەبات).

کيو به کيو ناگات، به لام..

درهخشان به هادين

ژېرفه رمانیې من! د نیا بڼه که کيو به کيو ناگات!
 نهم پېشنیارد، بۇ خه لگی دیی خوارووه، زور سمخت بووو،
 خه لکه که هه بوولیان نمکرد. چهند رۆژ دواتر، کوپخای ناواییه کهی
 خوار کيوکه، رېچارمیه کی دۆزییوه، به خه لکه کهی گوت: "پاچو
 خاکه نازمکانستان هه لېگرن بیکه وه چهند جۆگه ی ناوو بیریک لڼ
 بدن. دوی ماومیه که جۆگه بیردکان پر بوون له ناوو خه لکه که
 دووباره ناویان بۇ زهوییه کانیاں گه راندوده. هه لکه نندنی نهو
 چاله ناوانه، بوو به هوی نهوی که سمرچاوهی ناوی دپیه کهی
 سمرمود وشک بکات. نهم ههواله گه یشته ناگاهه، زور نارحمهت
 بوو، چارمیه کی جگه له رازیبوون شک نه برد، هه بویه بهردو
 دپیه کهی خوار کيوکه به رڼ کوهت به تکاوه پئی گوتن: "نپوه
 بهم کارهتان سمرچاوهی ناوی نهمهتان وشک کردووه، نه گهر
 دهکرت ناوی په کیک لهو بیرانه، بۇ دپیه کهی نهمه بگه رننه وه."
 کوپخا به پیکه نینه وه گوتی:

"په کهم: ناو له خوارووه بۇ سمرمود ناروات.

دووه: بیرت دپت، که وتت کيو به کيو ناگات، تۆ راستت
 وت. کيو به کيو ناگات، به لام چاو به چاو دهکوهیت. نپتر دوی
 نهم به سهراته، نهم هه میه بووه باسوخواسی سهر زمانی خه لک،
 نهم به سهراته به سمرچاوهی نهم په ننده دادهنریت.

سهردهمیک له همد پالی کيویکی به رزدا، دوو ناوایی هه بوون،
 که په کیک له لای سهرموهی کيوکه وه نهوی تریان له پیدمشتی
 کيوکه دا بوو.

ناوی کانیه کی سازگار سمرچاوهی ناوی همدوو دپیه که بوو،
 که له ناوایی سهر کيوکه بهردو ناواییه کهی لای خوارووه دهجوو،
 نهم چاوکه، زموئی همدوو لای تیر ناو دهکرد. رۆژکیان ناغای
 دیی سمرمود، که وته بیرى نهوی که چۆن بتوانیت بپیته خامونی
 زهوییه کانسی ناواییه کهی خوار کيوکه؟ ریکه میه کی دۆزییوه، به
 خه لگی دپیه کهی خوی گوت: سمرچاوهی ناومکه له ناو ناواییه کهی
 نهمه دایه بۇجی نهو ناوه، هه روا به خورایی به دپیه کهی خوارووه
 بدمن، له مرؤ به دواوه، ناومکه یان لڼ دهگرینه وه.

په ک دوو رۆژ تپیه ری، خه لکی ناواییه کهی خوارووه، له
 هکری بهدی ناغا ناگادار بوونه وه، هه بویه له گه ل کوپخای
 گوندکه یان، بهردو ناوایی سهر کيوکه به رڼ کوهتنو داویان
 لیکردن، که ناومکه یان بۇ بگه نه وه، به لام ناغا کهی دپیه کهی
 سهرمود، دوو رڼگای بۇ پېشنیارد کردن: یان ده بیت برؤنه ژېر
 دهسلاتی نهو وه، یان بۇ هه میسه بپناو ده مپننه وه، گوتی: "دی
 سهرمود، وک ناغا وایه دیی خوارووه، وک ده عیعت، نهم دوومش
 وک په ک نپنو هه رگیز به په ک ناگه، له من ناغایو له نپومش

چۇن خۇمان لە تەممەلى بەردەوام رزگار بگەين؟

وڭھاپ خەسەپ مەممەد ..... يېڭىلا تۇرۇپ

دۇخە، ئەومە ئەم كەسە تووشى داپران دەكاتو ئارەزووى ھېچ
چالاككەيەكى نايتو بەردەوام بىزارو پەشەينە.

كارىگەرى خرابى ئەم بارودۇخە لەسەر ژيانى تاكەكەس:

ئەم كەسە زۇرجار تەممەلى بەشىۋەك ھاسەنگى
تەندرووستى سەنگەلا دەكات، تووشى پەشەينى دەيت، كەسى
دەردەدار تۈنەي خواردىنى نامەينىت، ھەمىشە ئارەزوۋىيەتى
پەشەتەم، دەتۈنەن بلىين ئەم خواردەنە سەركەيەنە ناخوات، كە
لاشە پىۋىستىتى!

بىگومان ھەست بە تەممەلى دەيتە ھۇى ئەمەى ئەرگەكانت،
لە كاتى خۇيدا تەواو نەكەيت، بەشىۋەك ئەمەى سەپەينىيان
پەشەكەيت، تا بە يەكجارى پەشەكەيتان پەشەكەيتان ئەنجامەكەشى
لە كارى پەشەكەيتان دۈادە كەويت، تەنەنەن لە ژياندا بەتەواوى
تووشى شەست دەكات.

بى شەك ئەوكارە، كارىگەرى لەسەر ژيانى تايەتەى خىزانىت
دەيت. لە كۇتايىدا كارىگەت بەسەر دەيتەيت، پىۋىستە سەردانى
دەيت بگەيت.

نەخشەرىگەى كارا بۇ چارەسەرى تەمەزەلى:

چۇن تەممەلى كارىگەرى بەسەر بارودۇخى دەروونىتەو
دەيت؟

يەكەك لە گەرتەنى ژيانى سەردەم، كەم جۈولەيە، كە بەدۈى
خۇيدا چەندىن ناسەۋارى خرابو نەخۇشى لى دەكەيتەو.
ھەندەك پەشەكەيتەى پۇشەلەيتەمەى بۇ كەمى خەۋكەى
سۈور لە خۇينەندا دەكەيتەو؛ چۈنكە ئەوكارە ھۇكارە لەوۋى
مەۋكەلى پۇشەلەت تووشى چەندىن نەخۇشى بىت، واتە،
جەستەى بەرگەرى كەم بىتو كەم تۈنەش بىت.

بەراورد بە دەروۋىم، كوردستانو نەتەۋى كورد لە ھەموان
پەشەكەيتەو، واتە، ئىمە زياتر لە دەروۋىيەنەمەى پىۋىستەم
بە جۈولەو خۇلخواردەنە، تا قەربۈۋى رابوردو بگەينەو، بەلام
كاتەك بۇ تاۋەك لە ژيانى گەشتى رادەمەيت، تەواو پەشەۋەنى
ئەم رەستىيە دەيتەن. بەدەخەو، بە ھىوام ئەم وتارە، ھەۋەك
بىت بۇ رەشەنەمەى لە خەۋى بىدارى.

ئەگەر ھەست دەكەيت، بەردەوام جەستەى بەشىۋەك
ھۈرسو گرانەو ناھەيتەى چىز لە ژيان وەرگەيت، يان ناتۈنەيت
نەشەكانت بەجۈانى تەواو بگەيت؛ ئەم ئەم بابەتە بۇنەمەو،
چۈن دەۋى ئەم دەردەيە!

ھۇكارەكانى ھەستەردەن بە تەممەلى:

ھەستەردەن كەسەكە بە ژانۇ ناسۈرىيە بەردەوام، ياخۇد
نەندەمەى جەستەى بەردەوام نازارى ھەيە، كاردەنەۋى ئەم

میزەلدانی رەشو سپی

لەبارکێکدا منداڵێکی رەش پێست سەیری پیاویکی میزەلدان
فرۆشی دەکرد، گەوا دەردەمەوت فرۆشیارییهکی میهرمان بێت.
پیاوه میزەلدانه فرۆشەکه بۆ راکێشانی سەرنجی خەلکی
بۆلای خۆی میزەلدانیکی زەردو دواتر میزەلدانیکی سپی هەڵدا.
میزەلدانهکان بە هیواشی بەردو ناسمان چوون و بەرز
بوونەموو دیار نەمان.

منداڵه رەش پێستەکه هێشتا دەستا بوو واھی ورمابوو بە
دیار میزەلدانیکی رەشەوه.

تا بەرە بەرە لە میزەلدان فرۆشەکه نزیک بوووەموو
بە دوو لایهوه لێی پرسی: بێورە بەرێز! ئەگەر میزەلدانه
رەشەکشەت هەڵبەدا بە نایا بەرز دەبوو؟ پیاوه میزەلدان
فرۆشەکه بێکەنیو بە دان ئەو پەتە ی پچراند که میزەلدانه
رەشەکه ی راکرتیوو میزەلدانهکش بەردو سەرەوه بەرز بوو،
دوای کەمێک وتی: "ئەو شتە ی کە دەبێتە هۆی بەرزبوونەوه ی
میزەلدانه که رەنگەکی نییه، بەلکو ئەو شتە ی کە لەناو خودی
میزەلدانه که دایە!"

ئەو شتە ی کە ئەبێتە هۆی گەشەکردن و بەرزبوونەوه ی
مرۆفەکان رەنگو روخسار نییه...

رەنگەکان... حیواوزییهکان... گرنگ نین...

گرنگ ناخی مرۆفە، ئەوه ی کە لەناخی مرۆفەکاندا یه جێگه و
پله و پایه یان دیاری دەکاتو هەتا ئەوه ی کە لەناخی مرۆفەکاندا یه
بەبایه خەترو باشتەر بێ پله و پایه یه کی فراوانترو شایستەتر یان ئەبێ.

بێگومان تەمەزەلی، دلتەنگی، تێکشان و تێکچوونی بارودۆخی
دەروونی کەسی کەمەقەتەکاری لێ دەکەوێتەوه، لە کۆتاییدا، توانای
ئیشکرەدی نامێنیت، کاریگەری لە سەر تێروانیی بۆ داهااتوو، پلان و
نامانجەکانی دەبێت؛ چونکی ناتوانیت تێروانیکی درووستی بۆ
کارەکانی هەبیت، باوەڕی بێ خۆی نامێنیت.

بۆنەوه ی لەو بارودۆخه رزگارت بێت، دەبیت خاویوونەوه و
دواکەوتنی نیشەکان و دلاوه بنییت، بێر یار بەدە هەرنیستە بۆ
تەواوکردنی نامانجەکان و تێکچوشت، ئەگەر هەستت کرد پێویستیت
بە یارمەتییهکی مەعنەوییه (وزی ناخه)؛ ئەوا داوای یارمەتی لە
دەوروپەرت بکه، دلتیا بە ئەوان یارمەتیت دەدەن.

هەروەها ژانی گەورەپیاوان بخوێنەرەوه، بزانە چۆن
بەربەستەکانی رێگای ژانیان تەخت کردووه. هیچکات لە ژینگەیهکی
ناتەندرووستدا کار مەکه، بۆیه هەمیشە مالو نووسینگەکت خاوین
را بگره، وێنەیهکی شادییه خۆش لە دەوروپەرت دایبێت، دەتوانیت ئەو
وێنەیه، لەبشتی جامی کۆمپیوتەرەکت، یان مۆبایلەکتەوه دایبێت،
خواردنی تەندرووست بخۆ و بەتەواوی بخەوه، زیاد لە توانای خۆت
کار مەکه، بەپێی خۆشەو بەگوێرە ی توانای خۆت ئیش بکه، هەندێک
وهرزشی بەسوود بکه، وەك رۆشتن بەپێ.

ئەگەر لایەنی دەروونیت، هۆکاری تەمەلێیه؛ ئەوا پێویستە بە
دوای ئارەزووییهکی شادییهتدا بگەرێت؛ تا دێو دەروونت ئارام بێت و
توانای چالاکییت هەبێت، هەروەها ئەگەر دەردەدارییهکت پەيوەندی
بە ناوماڵ و خێزانەوه هەبوو؛ ئەوا پێویستە ئەو لاسەنگییه ی ژانیت
راست بکەیتەوه، نیوانی خۆتو مالو منداڵت چاک بکەیتەوه.

ئەگەر بێتواناییهکت پەيوەندی بەو کارانەوه هەبوو، کە زیاد لە
تواناو تاقەتی خۆت؛ ئەوا دەبیت ئەرکەکان و بەگوێرە ی خۆشەیهک
رێک بخەیت، بەشێوهیهک رێکیان بخه، تا پەرۆشیت بۆ ئەرکەکان و
زیاتر بێت؛ بۆنەوه ی بەناسانی تەواویان بکەیت.

ئەگەر کەمەقەتەکارییهکت، پەيوەندی بە جەستەتەوه هەبوو؛ ئەوا
لەم بارودۆخدا، یەکم نامۆزگاری نییه بۆ تۆ، ئەوه یه؛ بەشێوهیهکی
پێویست بخەوه، بەو شێوهیهکی ماسوولکەکان و پێویستیانه.

ئەگەر نەخۆشییهکت ئەنجامی زۆر ماندووبوون بوو؛ ئەوا
پێویستە چەند خۆلەکیک تا چەندگازێرێک بشووبەیت؛ تا تواناو
وژەت بۆ دەگەرێتەوه. دواتر بە پەرۆشو چالاکییهوه دەست بەدیتە
نیشەکان، هەروەها ئەگەر کارەکت پێویستی بەو هەبوو، چەندین
رۆژی بۆ بەدیتە دەم شەو؛ ئەوا پێویستە رۆژێک مۆلەت وەرگریتو
بە کەمالی راحەت بشووبەیت؛ تا جەستەت بەتەواوی دەخسێتەوه.
ئەگەر توانای خواردن نەمايوو؛ ئەوا تەنها ئەو خواردنە
بخۆ، کە جەستەت دەتوانیت تێکیان هەلشیڵیت. لە خواردنی
سوورەکراو خۆت بپارێزه، چای لە تەك زەنجەبیلدا بخۆرەو
هێلکەو هەنگوین بخۆ.

لە کۆتاییدا دەلێن: ئەگەر ژانی جەستەت بەردەوام بوو؛ ئەوا
سەردانی پزیشکی پێچۆر بکه.

- ھەرگارىڭ كەلە تۈنلەمدا بوۈ كىرگەن بۇ كىچىكەم تاپتۇناتىت خۇپىندەنەكە تەۋاۋ بىكات و بېيتە كەسكى سەرگەۋتۈۋ بىلەم ئەۋ بى غەرۋو سەرپىچىكەكانى خۇى بىچارە كىردۈۋ ناپىندى خۇى رەش كىرد.

ئەمانە بىشنىڭ بون لە دەرە دلى باۋكىكى دلىكاۋ،كەلەگەل كىچىكەيدا ھاتبۇنە دادگای مشەد بۇتۇماركىرنى سىكالا لە سەر زاۋاكەى.تۈيۈرمەكە داۋى لە شىۋا كىرد تا بىسەرھاتى ژيانى خۇى بۇ بىگىرپىتەۋە.

-بارى ئابورى خانەۋادەكەم زۇر باشىۋ. دايك و باۋكم لەپىدانى خۇشەۋىستى بىمەن و مىندالەكانى تىران درىغى يان نەكىرد.بىلەم مەن نەمىتۈانى ۋەلەمى ئەۋ خۇشەۋىستى يەمىان بىدەمەۋە.سالىك لەمەۋبىر كاتىك خۇم بۇ كۇنكۈر نامادە دىكىرەكەۋتە داۋى خۇشەۋىستى كۈپىكەۋە.ھەمۋو رۇژىك لە رىكەى كلاسەكەمدا يەكترمان دىبىنى و ماۋىيەك قىسەمان دىكىرەپاش تىيەپ بۈۋىنى ماۋىيەك كاتىك نىما زانىى كەباۋكىكى دۈلەمەندەم ھەيە زىاتەر ھۇگر بوۋ بىمەۋە.ماۋىيەكى كەمى پىچۈۋ لەگەل خانەۋادەكەيدا ھاتە خۋازىنىم بىلەم دايك و باۋكم بىتۈندى بىرەلەستى ئەم ھاۋسەرگىرەمىان كىرد.دەمىان ۋت كۈپىك كەتەنەمەت دىبىلۈمى نى يە و ھىچ كارىكى نى يە ناتۈناتىت مالى بىبات بىرپۈۋە.مىنىش ھەرچەمەد رىزى زۇرم بۇ دادەمان و راي ئەۋان زۇر گىرنگ بوۋ بىلەمەۋە.بىلەم لەبىرەۋەۋى فرىۋم خۋاردىۋ بى قىسە بىرىقەدارەكانى نىما ھەرلەسەر قىسەى خۇم سۈرپۈم.دەمۈىست بى ھەر رىكەۋ نىرخىك بىت ئە ۋھاۋسەرگىرە سەرپىگىرەت لە نىزىكىترەن كاتىدا. لەبىرامبىرەشدا خانەۋادەكەم تادەھات زىاتەر بىرەلەستى ئەم كارەمىان دىكىرد.تاكار گەشە ئەۋەى كە ھەرەشەى خۇ كۈشتەم كىرد ئەگەر بۇ نىما نەم.دايك و باۋكىشەم بى ھەرەشەۋەزۋ نىگەرەن بون و ناچارىۋون رازى بىن ناھەنگى ھاۋسەرگىرەمىان زۇر بىشكۈۋە بىرپۈۋەچۈۋ ھەرچەمەد ۋام دىزانى كەبەسۋارچاكى خەۋنەكانەم گەشتۈم بىلەم بىدەخەۋە داۋى دۈۋمانگ زانىم كە چ ھەلەمەكى گەۋرەم كىردۈۋە؟!

چىرۈكەكە لەۋكاتەۋەدەست پىلەكەت داۋى ئەۋەى كەبە

ھاۋكارى باۋكم نىما كارى پەيدا كىردۈ ژيانى ھاۋبەشمان دىگۈزمراند لەۋ خانۋەۋى كەدىارى باۋكم بوۋ بۇ مەباۋكم گىرانتىرەن مۇدىلى ئۇتۇمبىلى بۇ نىما كىرى تالەلەى ھاۋرىكانى دىگىر نەمىت.بىلەم نىما ئەۋ كەسە نەبۈۋ كەمەن خەۋنەم پىيەۋە دىبىنى.ئەۋ كەسلىك بوۋ كەھەستى بىمىرپىسارى خىزاندارى نەدەكىرد. ۋەكۈ كۈپىك ھەلەس و كەۋتى دىكىرد و تەۋاۋى كاتەكانى لەگەل ھاۋرىكانىدا بىسەرەمدىكىرد.كەدىارنەبۈۋ لەكۈپۈۋە ھاتون و چ كارەن؟ مەن چەند جار تكام لىكىرد كەلەبەر پاراستىنى ژيانى ھاۋبەشمان و ئابۋرى خانەۋادەكانەم ۋاز لەۋچۈرە كارانە بىيىت.چەند جار پىمە ۋت كەپىۋىستە ۋە ك و پىۋاۋىك رەقتار بىكەمەت و شەۋان زۈبىيەۋە مالىۋە چۈنكە كەسلىك چاۋمەۋانە.بىلەم بى سۈدىۋو.

دۈپىن بۇ سىكالا كىردن رۇشتەم بۇ مالى باۋكى نىماۋ داۋام لىكىردن كەنەمۇزگارى كۈرەكەيان بىكەن بىلەم لەۋەلەمدا ۋتەن ئىمە لە كۈپىك بىزارىن كەلەبىرى چۈۋە كە خانەۋادەمەكى ھەپىت. بىرۋ خۇت كىشەكەم چارەسەر بىكە.بەبىستى ئەم قىسانە زۇر دىلەنگ بوم و بەچاۋى پىر ئەشكەۋە گەپامەۋە بۇ مالىۋە.بىلەم كاتىك كە چۈمە مالىۋە بۇنىكى نامۇم ھەست پىكىرد.بەھىۋاشى رۇشتەم زۈرى دانىشتەن و بىنىم نىماۋ دۈ ھاۋرى ى خىرىكى كىشانى مادەى سىرگەرن.ھاۋرىكانى كەمىيان بىنى بەخىراى راپان كىردۈۋ خۇيان ۋن كىرد.لەۋكاتەدا مەن بىنىمام ۋت ئەمە چ ھالىكە كەتۈى تىدايە؟بىلەم ئەۋ مەست بوۋ رۈخسارى سۈر ھەلگەراۋىرپۇشتە چىشت خانەۋ چەقۈيەكى ھىنا تا بىمكۈۋىت. مىنىش بىپەلە رامكىردو خۇمەم رىزگار كىرد.

شىۋا ئەشكەكانى سىرى ۋتى؛

-دەمەۋى لى جىبابىمەۋە...ئىستا لەماناى قىسەكانى باۋكم تىدەگەم كەدەمىۋت دىبىت پىۋا تۈۋانۋ ژيانى ھەپىت.بىرپىستى كەس ناتۈناتىت بىرۈخسار كەسلىك بىناسىت.داۋا لە ھەمۋو كەنجىك دەكەم لەكاتى ھەللىزاردنى ھاۋبەشى ژياندا تەنھا بە سۇز بىرپار نەدەت.ئەۋ سۇزە ھەلگىرەت بۇ داۋى ھاۋسەرگىرى. ۋمىنىش بىرپاردان لىكۈلىنەۋەى تەۋاۋ بىكات و راي ھەمۋو ئەندامانى خانەۋادەكەى ۋمىرگىرەت.

دىلى
بەدبەختى

زىيان مەحمۇد

بېنگەرد فارس

گوللەى ویل بوونى نییه!

ماڤى ھەتھوكان بېگېرېتەو، بەلام ئەو نكولى ئى كىردوودو نىيازى ئەووى نىيە، ئەو بېر پارمىيە كە ھى خۆى نىيە، بېگېرېتەو بۇيان، دەلتى: منىش پىم گوتن: رۆلەكانم، ئەو مامتانە شتىكى جوان نىيە، بىدەنە دادگا، بەلام بىدەنە دادگاى خوداى گەورە سكالای خۇتان بەو بسپېرن، ئەم پروداو كاتزىمىر ۸ ئىوارە رووى دا، بەيانى كاتزىمىر ۸ بەيانىش مامىان لەكاتىكدا لەو بازارى ئەو كارى تىدا دەكات، بەھۆى دەمەقالەى دوو كەسەو سەر لە دوكانەكەى دەھىننە دەروودو گوللەى ویل بەر مىلى دەكەوتو بەو ھۆيمە ئىفلىج دەبىت!

شىخ راتب نابلسى دەلتى: شتىك نىيە بە ناوى گوللەى ویل، بەلكو ھەمووى بەھۆى ھىكمەتى خوداى گەورەمىيە، ھەركەسىك تووشى ھەربەلاو موسىبەتلىك بىت، بىن ھىكمەت نىيەو بىن ھۆ نىيە خوداى گەورە، خۆى مامەلە دەكات لەگەل ھەرحالەتلىكدا كە بەسەر بەندەكانى بىت، ئەمە لە لایەك لە لایەكى دىش، پىويستە ھەموو ئەو بزانىن، كە خواردنى ماڤى كەسانى تر، تاوانىكى گەورەمىيە، ججای ئەووى ئەوانەى ماڤىان بخورىست، بىباوگېن، بەدلىياپىيەو ھەرشىتىك كە تۆ دەستى بەسەردا دەگرىت، بىن وىستى خۆت لىت دەسەنرېتەوودو نابىتە خاومنى، ئەگەرىش بوويە خاومنى، بىگومان دەبىتە ناگرىك دەسووتىننیت.

Top story

چەند سالىك پىش ئىستە، لە بەكك كە بازارەكانى دىمەشق، دوو كەس بوو بە ناكۆكىو دەمەبۆلەيان، پاشان ھەردوولا بەردەوام بوون لە شەركىردن، يەكك لەوانە دەمانچەى پى بوو، ھەولى دا ئەووى لەگەل بەشەر ھاتوود، بكوژىت، بۆيە فېشەككى بەردو رووى تەفاندو نەپىكا، بەھۆى ئەم دەنگە دەنگەو، پىاوتك لە دوكانەكەى خۆى سەرى ھىناپە دەروود؛ بۆنەووى بزانىت جى پرو دەكات، لەو كاتەدا ئەو فېشەكەى تەقېنرا بەر مىلى كابرى دووكاندار كەوتو يەكسەر ئىفلىج بوو!

رۆژىك كابرەك، بانگخووزى بەناوبانگى سووریا؛ شىخ موھەممەد راتب نابلسى دەبىننیتو لى دەپرسىت: تۆ ھەمىشە باس لە دادوومىيەى خوداى گەورە دەكەپت، ئاپا دادوومىيەى خوداى گەورە لە چىداپە، لە كاتىكدا كەسىكى بىتاوان دىمەوېت بە كاركردن مالو مندالى بزیەننیت، بەھۆى ناكۆكى دوو كەسەو ئىفلىج دەبىت؟!

شىخ موھەممەد نابلسى دەلتى: بە كابرەم گوت: من دلىاو بىگومانم لە دادپەرومىيەى خوداى گەورە، بەلام ديارە شتىك ھەيە، ئىمە نايزانىن، تەنھا خوداى گەورە دەيزانىت.

پاش بىست رۆژ، ھاورىمىكى شىخ راتب نابلسى باس پروداووتك دەكاتو دەلتى چەند مندالىكى ھەتھو، سكالای ئەومىان لەلا كردم، كە مامىان لەبەشى مىرات، كە ھى باوكيان بوو، بىبەشى كىردوونو ماڤى ئەوانى خواردوود، منىش داوام ئى كىردوود كە

بەلای زوبان

كىژان فەرەج

كردوو، بە ھۆی دلبیسییەكەمەو، ھاورپەكەى تۆى ھاوشتۆى
تاوانبارىكى زیندان بەند كردوو!

ھەر ئەو ھاوسى دەولەمەندى، ھەموو كات ئاواتمان بە
جیگەى دەخواست، دواى بیستنى ئەودى فەشەلى ھیناوە لە
كارمەكەى، سەكتە لێ داوێ ئیستا مالى بۆتە نەخۆشخانە.

ئەو ھاورپەشمان، كە ئاوداربوو، بەكێك لە ئەندامى ئەو
بنەمالەى، كاریكى قیزەونى كردوو بەو ھۆیەو ئیستا بۆتە
سەرشۆر لەناو خەلكیدا ئاویرت بلى سەر بەو بنەمالەى، لە
كاتێكدا جاران ھەموو كات باسى دەكرد. ۲

نازیزم، بیئیت! ھەموو ئەمانە ڕووكەشن، ئەودى ئاومرۆكى
شتەكانەو شایەنى ئەوێ ھەموومان ئاواتى بى بخوازین، بریتیە
لە: مانەو لەسەر ڕىگای راستو نزیکیە لە خودا.

* نەكەى ناسوپاسگوزاریت، لە دلەوێ بلیت، خۆزگە چاوم
ڕەش نەبوایەو سەوز، یان قاوەى دەبوو، لەیادت بێت چەندین
كەس بە ئاواتى چاوتكەوێ؟ تاكو پەرتووكەكەى خودای بى
ببینن و بەچاوى خۆیان ببخویننەو؟ تا ژوانى سرووشتى بى
بینن و بۆ تەنھا جارێك، ڕەنگى ڕوخسارى خۆیان و خۆشەویستانیان
ببیننایە!

* بێزار نەبیت لەودى، گەر ڕۆژێك كیفى پارمەت پارەى
كەمى تیدا بێت؛ چونكە ڕەنگە چەندەھا كەس ھەبن، پارەى
کیفەكەشیان نەبیت!

* ناخ ھەلنەكیشیت لەودى بریا خاوەن ئاوبانگو بنەمالەى
باش دەبوو؛ چونكە ڕەنگە ھەزاران كەس ھەبن، نەزانن ناوى
داكو باوكیشیان كێیە؟!

نازیزم، گەلى دلت لە كى دەكەیت؟؟؟؟ لەو خودایەى
دادپەرورترینە؟ لەو خودایەى بەخشینەرى ھەموو
بەخشەكانتە؟ كە تا ئەم ساتەش، نەمانتوانیوە سوپاسگوزارى
ھەناسیەكیشمان ببن، كە پێى بەخشیوین...

((با لە ئیستا بەدواوە، وشەى (بریا)كانمان بگۆڕین، بۆ
برپارى خۆتە خودایە، پر بە دل سوپاسگوزارتین))

دەردى جوانییە: پێونەندى پێى گول
بەلای زبانه قافەسى بلبل (بیرمەیرد)

نازیزم گەر زمان نەبوایە، بولبول جی ج بوو لە قەمەزدا؟
گەر جوانى گول نەبایە، كوا گول ھێندە پێوند دەكرا؟
ڕەنگە درۆ نەبێژم، گەر بلیت؛ مێشكمان خەریكە وەرەس
دەبیت لێمان، ھاھێندە چاومان خستۆتە پێشى ئەومان وەلاناوێ
ڕۆژانە چەندین شت، لە چواردەورمان دەبینن و بى مۆلتخواستن
لە مێشكمان ھەموو برپاریكى بەسەردا دەمین!

كچێكى جوان دەبینن، بى بیركردنەو ئاوات دەخوازین
بەودى؛ ئای بریا ھێندە ئەو، چاوم گەورە دەبوو، ئای خۆزگە
ھێندە ئەو بلام بەرز دەبوو، ئەوكات زۆڤۆر جوان دەبوو!

بەسە ئێتر ھێندە بیركردنەومان لەودى، ئای خۆزگە ھێندە
ھاوسىكەمان دەولەمەند دەبووین، ھێندە بە ناخى بێپارمەییەو
سەر بنێنە سەر سەرىن، خەوێكانیشمان بە ژماردىن پارەو
بەرینە سەر!

بەسە چیت، ئاواتخواستمان بەودى خۆزگە وەك ھاورپەكەم،
بنەمالەىكى ئاودارو بەناوبانگمان دەبوو، ئەوكات ھەموو
كارێكمان بەباشى دەروشتو خەلكى ڕیزی زیاتریان لى دەگرتین!
* نازیزم، نازانم تاجەند ھاورپەت لەگەڵدا؟ بەلام دلنیا
بە لەودى ڕۆژێك دێت ھاورا دەبیت لەگەڵدا كە، ھەموو ئەو
بەخشەمانى باسمان كردن، شتانێكى ڕووكەشن، ئاومرۆكێك ھەمە،
لە ھەموو ئەوانە گەورەترە؛ چونكە ھەریەك لە جوانى سامان
بنەمالە، لە كۆتاییدا وەك بولبولەكە، ژيانێكى قەمەزناسات بۆ
درووست دەكەن؟

نازیزم، ھەر ئەو كچە ھاورپەت، كە ھەموو كات ئاواتمان بى
دەخواست، ھێندە ئەو جوان بویانە، ئیستا بۆتە بەدبەختترین
ھاورپەت! چونكە بەھۆى جوانییەكەمەو، ھاوسەرگیرى لەگەڵ
كۆرپەكدا كردوو، ھاوشانى خۆى جوان بێت، بى بیركردنەو
لە كەسایەتیەكەى.. لە دوایدا بۆى دەرکەوتوو، كە ئەم كۆرپە
بەھۆى كارە خراپەكانییەو، تەنانت لە كارمەكشى دەریان

ئەم زستانە

سايە سەرگەتى

لە وتەكانى زۆربەى مروۋفەكان تىناگەن؛ ئاخىر ئەوان، يارى رووناكى خۇرو گولە بەھارپەكانى سەر دۆلەكەن، عاشقى بۆنى خۇلى سەربانى خانوۋە بچوۋەكەكەن، سەرسامى جوۋلەى زىرەكانەى ئەو گەلەين، كە تازە لە قەدى دايك جىابوۋەتەۋە. چەند بەرپىزىن، بەرامبەر ھەموان، چەند دىسۆزىن، بەرامبەر ئەو وتانەى كە بۇ ئەوانە، شىكۋى تەۋاۋى ئەو وشانە رادەگىر، كە دۇى ئەوانە، بەلام خۇيان زۆر كەم وتە ئالتوونىيەكانيان بەكار دەھىنن، دەلئىن؛ بۇ خۇشەۋىستان، وتەكانى دىل بەسە، ئەو كەسانەش بىزار ناكەين، كە بە ئىمە ئاناسوۋدەن. ھىچ كات شەپ بۇ بەدەستەينانى دىلەكان ناكەن، ۋەك ئاۋ، نەرم نەرم دەچنە ناۋ ناخى دىلەكانەۋە، دەلئىن؛ ئىمە داۋا لە خاۋەنى لىدانى دىلەكان دەكەين.

چەند كەمەن، مىندالانى دەۋرۋەرى شار، بەلام سەپىر بىكە، تۆ ئەۋان دەنەسەيت، تەنھا دەپ ھەستىيان پى بىكەيت، ھەستىيان پى بىكە؛ تا ئارامىي دەۋرۋەرى شار لەبىر نەكەيت؛ تا لەگەل ھەژارى ئەۋاندا پى بىكەيت، دەنگى گىرپانى مىندالە ئاۋارەكانت لەبىر بىت، چاۋە جۈانەكانى شۋانە بچوۋەكەكەى لادىت لەبىر بىت، بەم زستانە، بەردەۋام بە لەژيان، ئەۋانت لەبىر بىت، ئەى خاۋەنى مېھرەبانترىن دىل ئارامترىن ھەست.

بەم زستانە، مىندالانى دەۋرۋەرى شار، بەھارپەنە.. بەھارى ناخى خۇيان، ئەۋان بەھارپەنە بىر دەكەنەۋە، بەھارپەنە دەژىن، ۋەرزەكان، روۋداۋەكان، مەترسىيەكان، سىروۋشتى مىندالانى دەۋرۋەرى شار تىك نادات، لەژىر نەمەنەى باران، خەۋنەكانيان گەشە دەكات، زۆر زياتىر لە بەرزىيى بالايان، ئەۋان تۆۋەكان بۇ بەھارى داھاتوۋ دەنئىزىن، بە لەدايىكبوۋىيان زۆر خۇشەال دەپن، بەلام كەمىك شەرمەن، ۋەك شەرمى گولئىكى يەكەم بەھارە، روۋمەتى مىندالەكان بەمەيى دەپىت، بە دەستە بچوۋەكانيان، روۋەكە نوپىيەكان ئاۋ دەدەن، چەند عاشقانە، ھاۋپى بۇ خۇيان پەيدا دەكەن تا لەگەلىندا گەۋرە بىت، دەستەكانيان روۋ بەنەسمان، نىزى مانەۋدى ھاۋ غەشەكانيان دەكەن، ئەۋان ئاسوۋدەن، لە روۋخانى دىۋارەكانى ژيانيان، ناتىرسن، ھەمپىشە بىرپەنە، كە بەھۋى چاكەى باۋكەنەۋە، پەخمەتى خودا بەردەۋامە. كاتى كەشتىيەكانيان نىزىكى غەرقىۋەنە، بىرپەنە، كە خودا لەۋ پادشا سىتەم كارە دەپانپارپىزىت، كە كەشتىيە نوپىيەكان داگىر دەكات، كاتىك كە خۇشەۋىستەكانيان لەدە ست دەدەن، ئاسوۋدەن، خوداى مەزىن، چەندىن غەشىقى بىۋىنەى بۇ بىرپەرداۋن، مىندالانى دەۋرۋەرى شار، ھەرگىز پىرسىيار لە خودا ناكەن، نەپىيەكانى نىۋانپارپىزىن، دىنيان، پادشاى پادشاكان، بەرپەۋەرى كارەكانيانە، بۇ ھەموۋ بىرپەردەكانى خودا، دەلئىن، گوپىست بوۋىن؛ جىبەجى دەكەين.

سەختە ژيان لە شاريكا، كە داروبەردى بۇنى تەنپايى و بېتۆيى لى
بېت! سەختە ساتەكانى تەمەن، ھەموو چاوپروانى و ھەسرەتى
دەيدار بن!

ئەستەمە رۆژ تا ئىوارە، چاولەپرى ھاتنى تۆ بىم و نەتوانم
دەست لە و چاوپروانىيە ھەلگرم.

بەريشانم لە ھەسرەت دەردى دوورى
بە لوتقى خۆت پىدە پارمى، سەبىوورى بىخود-
من جگە لە رىگاي نۆ دلى تۆ، رىگايەك نازانم، پىم سەيرە چۆن
ئىواران، دەتوانم بگەريتمەو كۆلەي ئەحزانم!
لەنۆ بۇنى كتيپو پىنوسو ھەموو بەرەي نامەكانتدا، جگە لە
بېتۆيى، ھاودەمىكم نىيە!

ئىستا دەزانى، كە پىم دەگوتى: بېتۆيى كۆپرى كردم...
ماناي جى بوو؟!

گرى دووريت، ناخى ھەلپرووكاندبووم! دەمردم بۆ وشەيەكت!
خەمەند ئەفسووناويەكەتم، بەسەر سەودا دەكردا!
بە ئاوات بووم، يەك چركە، بىمە حزوورت، خۆزگە بەم كەسەي
دەتوانى ھەركات ويستى، تىر تەماشات بكات!

خۆزگەم بەموى لە دووى تۆ، ھەر دەروانىتە رووى تۆ
مەردم بە ئارەزووى تۆ، قوربانى ناشانم - وەفايى-
خۆ ھەرچەندە پۇشتنت مەرگو مەردنە بۆ من، وەلى ھىواي
ھاتنەومتو تەشرىفى دووبارەت، جارېكى دى رۆحى مردووم،
دېنتەمە سەما!

دېنتەمەو پىر سىنەم دەكەي لە گۆلۆ...
دېنتەمەو ھەموو كووجەو كۆلانى عومرم، گۆلباران دەكەيتو
ئاويزانى رۆحەم دەمى!

ئاي لە سەختى ئەم چاوپروانىيە، ئاي لە خۆشى ھەوالى ھاتنت.
كە شەو بەيانى بىمەردا، گۆل وەنەوشە بىارى
سەلەي بە عاشقان دا، باغى گۆل و ھەنارى - وەفايى-

يان مەيەو با ھەر تەنيا بەم.....
يا كە ھاتى، ئىدى ژارى بېتۆيىم دەرخوارد مەدەو لە بىبابانى
تەنپايىدا، جىم مەھنەل!
جى دەمى، ئىدى نەپۆي؟!
دە تو خوا، ئىدى مەپۆو لە خۆشتىن خەوى تەمەنم، وەناگام
مەھنەو!

دەستەم لە گەردەنى خۆت ھەلەمەگرە، ئەي ھەبىبە
وا بزانە، خۆپنى خۆمە، يا مەننەتى رەقىبە - ئالى-
نەدەكر، كە ھاتى، ئىدى ھەرگىز نەپۆي؟

نەدەكر، ئىدى بە مائاوايى نەمخىكتىنى و چىدى ئازارى رۆحەم نەدەي؟!
دەزانى، ھاتنى تۆ، بەھەشتى نەپراوى دلى مە...؟
بۆ دەمى ھەموو جار، دواي ئەموى بە فەردەوسى خۆم شاد دەمى،
لەبەردەم دەركاي دۆزەخى تەنپايىدا، بەتەنيا جىم بەيلى؟
دەستەم دامىنت، چىدى مەخرووم مەكە لە خۆت!!

مەمخەرە ھاوييەي ھەولى فەيراق
دەستى مەن دامەنى تۆ رۆزى قيا - ئالى-
دەزانى، ئەو ساتانە چەند سەختن، كە رۆحەم تۆي دەوئەتو تۆش
نامادە نيت؟!

ھەلەت چاك دەزانى، «تۆم دەوئەت» يانى جى!
چونكە ئەو، ھاوارى ھەمىشەي مە!
ئەو دلى مەن، چەند بەستەزمانە! شەوانە چۆن دەتۆيتەمەو لەگەل
ئەسرىنى چاوپەكانەدا، ئاوتە دەبىت!
دلىم وەك شەيرى بىشەي شەولەگەرتو
لە سىنەي پىر لە سۆزەم، دەربەدەر گەوت - مەموى-
شەوانە بى بۇنى عەبىرت ئەي گۆلەندەم،

بى چىرەي وشە ناسكەكانت، غورىبەت خەرىكە دەمكۆزى!
شەوانە ھەندە دەگرىم، چىرەي ژوورەكەشم ھاوشىنە!
چىرە ئەمەشەو، كە وا فەرمىسك ئەپەزى
ئەلەي ھەمىر بىق مەنى پەروانە نەگىرى بىخود-

تەنپايى!

كەرميانى

شەموى ھەيچەرو بەقاي عومرى رەقىبەم
خودا تەمى بى، خودا تەمى بى، خودا تەمى
- ئالى-

نامە نوورسەكان

نامەى پەل و نۆ

تۆ پەرودەدى «يَسْرُوا وَلَا تَعْسُرُوا»^۱!
 چاۋلەقايىي ئەو پەرودەدگارە مەزنەى گە دەفەرەمۆئ:
 ﴿ مَا يَفْعَلُ اللَّهُ بِعَذَابِكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ وَءَامَنْتُمْ ﴾ النساء: ۷۷
 تۆ هيۋاى، لە زەمەنى بېھوايىدا، باوەشى سۆزى، لە زەمەنى
 بېمىھريدا، خۆشەويستىت، لە زەمەنى رۆقو كينەدا!
 پارووى نانى، لە زەمەنى ھەزارىدا! دەستى مېھرى لە زەمەنى
 زولم و ستەمدا! پاكى و عەفاى، لە سەردەمى تاوان و گوناھا!
 سيمىا فرىشتەى لە سەردەمى ئەھرىمەندا!
 ئارامى و ھيلانەى پشوو، لە زەمەنى دلەراۋكى و نىگەرانى و
 ترسدا...

دەبا نازىزم، ئىمە ھەتوانى بىرىن و كازىۋى بەيان و سروەى
 بەھار و خۆرى ھىۋا و باوەشى ئەۋىنى خودايى بىن!
 مەرقەھەكانى دەۋرەبەرمان ماندوون، شەكەتن، گرفتارن،
 راستى و حەقىقەتەيان لى و ن بوو!
 گومان و ئارەزو، باقوبىرىقى دونيا، دەستى ناوەتە بېنەقايان!
 بۆ گەشتن بە بەختيارى و گامەرانى، رېگاي زۆريان تاقى كەردە،
 بەلام ھەمووى سەراب بوو!
 ماددەپەرستى و راكردن بە شوين ئارەزو و ھەكاندا، رۆحى
 كوشتن!

با جارىكى دى، بە خوداي گەورەيان ئاشنا بكەين، لەسەر
 خوانى پیتە زېرىنەكانى قورئان كۆبينەو!
 با بە ئاۋى دەستنۆيژ، تەپوتۆزى خەم و پەژاردە نەھامەتەيان
 بىسپىن و دلەكانيان بكەينە يەك رۆۋگە و دەستەكانيان بەرەو
 ئاسمان بىلەن بكەين؛ تا لەۋيدا، جارىكى دى خۇيان بدۆزەنە،
 جارىكى دى تامى ژيان بكەن و ھەست بكەن كە ھەموو خۆشى و
 لەزەتەكانى دونيا، ناگاتە لەزەتى يەك سوچدە بۆ پەرودەدگار!
 پېشيان بىل نازىزم؛

خودا خۆشەھالە بە گەرانەۋەتەن، خودا خۆشى دەۋين، خودا
 دەرگاي مېھرى لەسەر پشەتە و بەردەوام پېتيان دەفەرەمۆئ:

﴿ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾ النور: ۲۱

مامۇستاي نازىزم، وشە بە وشەى نامە پەرسنگدارەكەتم، لە
 گویدا دەزىنگىتەو.....

ئىستا ھەست دەكەم كە چى لېپرسراۋىتەيەكى گەورەم
 لەسەر شانە!

ئىستا ھەست دەكەم، مۇسلمانى خاۋەنپەيام و پەرودەدى
 راستەھىنە، كەشتى نووھەو دەبىت ھەول بەدات، زۆرتەين ژمارەى
 مەرقەھەكان، لە خەنگان و نۆھەمبوون رەگار بكات!

دەستيان بگريت؛ لە توولەپۆ، بۆ شارپى ئىسلام!
 لەنۆ دەيجوۋرى رەشەو، بۆ نۆ دەرياي نوورو چلچراى
 ئيمان!

رۆژانە دەبىنەم، دەستە دەستە خوشكو براكانم، وەك پەپوولە،
 خۆ دەھاونە نۆ گرى ئاگرو ھەلەدەقچىن!

پەيتا پەيتا، لە ئايىنى بەرزو لە پەيامى نوورىنى خۇيان
 دوور دەكەونەو لە شىرىنى لەزەتى ئيمان و نەزىكى لە خودا و
 سۆزو مېھەربانىي خودايى، خۆ مەحرۇوم دەكەن!

نازانن ئىدى لەو نوورە ئىلاھىيە زياتر، نوورىكى
 دى نىيە! ﴿ وَمَنْ لَّا يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِنْ نُّورٍ ﴾ النور: ۱۰

نازانن جەندە جياۋازە، رېگاي راستى و رېگاي ناديار!
 ﴿ يَمْشِي مُكِبًّا عَلَى وَجْهِهِ أَهْدَى أَمَّنْ يَمْشِي سَوِيًّا عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴾ الملك: ۲۲

نازانن رېزو گەورەيى و شكۆمەندى، تەنھا خودا دەبەخەشى و
 ئەۋەى خوداۋەند رېزى پى ئەبەخەشى، ئىدى ھەرگىز پەلەۋپايەيەك
 بەدى ناكات..... ﴿ وَمَنْ يُؤْمِنِ بِاللَّهِ فَقَالَتْ لَهُ مِنْ مَّكْرِمٍ ﴾ الحج: ۸

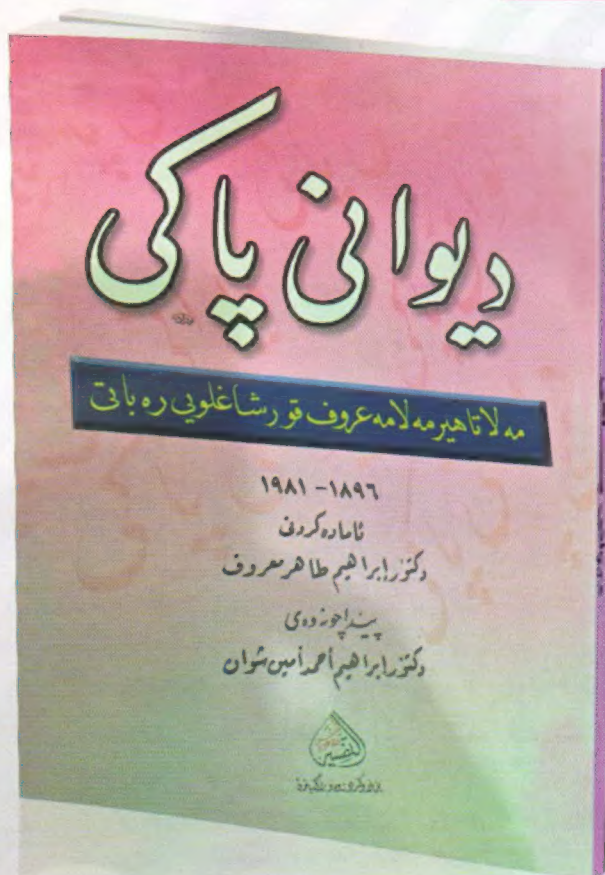
نازىزم، خۆشەھالە كە ئىستا پېگەى خۆت زانى و لە رۆلى
 گرنگ و بىۋىنەت ناگادار بووى!

تۆ ھەلگىرى جەراى نېۋەتو سەداى ﴿ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴾^۲.. تۆ زاىەلەى ناۋازى «امتى، امتى» دواھەناسەكانى
 ژيانى سەرۋەرى!

تۆ چەپەى رۆحى «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِقَوْمِي فَإِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ»^۳!
 تۆ شەۋنى گولۋى گولشەنى «إِنَّمَا بُعِثْتُ مُبَشِّرِينَ»^۴!
 تۆ كەلى بۆنى مېسكى نۆ دەستى ناۋرىشمىنى موحومەدو
 پەرودەدى شەكرە وشەى لېۋى بەخەندەى ئەحمەدى!

پاكى شاعىردا

شاعىر، ناوى مەلا تاھىرى كۆرى مەلا مەرووفى رەبىئىيە، سالى ۱۸۹۶ لەدايك بوو.

پاكى شاعىر، زانايەكى شارمزاو خۇشنىووسىكى بەھرەمەندو رۇشنىبىرىكى زامانپاراوو عابىدىكى خواناسو نىشتمانپەرورەيىكى دىسۆزو چاكخوازىكى كۆمەلەيتى بوو. خاوەنى ديوانىكى شىعرى كۆمەلەيك نووسىن وەرگىرپانەو شارەزايەكى باشى زمانەكانى عەربىي و فارسى بوو. شاعىر، سالى ۱۹۸۱ كۆچى دوايى كردوو و لە گۆرستانى گوندى «قورشاغلو» لە باشوورى شارى ھەولير، بەھاك سىپىرداود. ئەمەش دوو نمونە لە شىعردكانى:

*** **

*** **

*** **

ئەى بەشمو رووماھى بەندرو وەى لە رۇزا ناھتاب
دەل لە شەھوقى رووت ئەسووتى، وەك كەتانو وەك كەباب
ھەركەسى گەر پرتەوى روخسارى تۆى دى سەد عەجەب
ئەو لە دوو چاوى نەپىزى، ئەشك وەك شووشەى گولاب
گەر ئەتۆ بىيى، بەكوژى بىسووچو قەباحەت چاوەكەم
جەننەتولفىردوسە جىگەم، بىيى حىسابو بىيى كىتاب
بىرە تۆ رەھمى ئىلاھى، بىخەرە تۆى دەرروون
سا بە خوا ھەلناگرى، قەلبى حەزىن، جەورو عىتاب
لام لە بەدبەختى منە، عەھدى ئەتۆ، ناھىتە جى
عەھدى تۆ، خۆ وا نەبوو، سا بۆ دلى پىرچۆش و تاب
ئەو دلى غەمگىن و غەمبار، پىر لە ئازارو لە ئىش
راوستانوم من بەسەر پاو، لە دەر بارەى وەھاب
دەستەو دۆعا بىيى بۆ سەرىنم، نىوسەعاتى چاوەكەم
دانىشى نەختى لە لاى دەل، لاكىن بىيى جەورو عىتاب
با وەكو ھاتىە سەرىنم، بىژەو: مەيلى جى ئەكەى
من ئەلیم دوو سىوى سىنەت، تۆ بلى: ھا بىيى عەزاب

خەيالى وردەخالى سەر دوو كۆلمەى جانى جانانم
رەھمانى خەو لە دوو چاوم تەماشى ھالى پەرىشانم
ھەتاكەى دەمكۆزى قوربان، لە ھىجرى رووى گولنارت
بەكە دەرمانى زەخمى دەل، ئەتۆى ھەم دەردو دەرمانم
سەلامى من، لە كزەبى نەسىمى دەم بەياني بىيى
كە ھىناى بۆ مەشام، بۆنى مەزارى شاھى شاھانم
بەتيرى عىشقى تۆ ديارە، دەل و جەرگەم زەخمدارە
لەخۇرا، تاكو ئىوارە، لە نالەو شىزو گریانم
ئەگەر روخسارى، بنوئىتە بەرچاوى جىھانبنىم
جەياتى جاويدانىم بىيى دەبەخشى، جانى جانانم
لە دوورى رووى گولنارى، لە چاوم ئەشكى خوين جارى
ئىتر قوربان، بەكە رەھمى بە چاوى ئەشكرىزانم